

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 39 · 28. januar
Sesjonen 2025–2026

Møte onsdag den 28. januar 2026 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 39):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:07]: Den innkalte vararepresentanten for Rogaland, Christoffer Emberland Håland, tar nå sete.

Representanten Hans Edvard Askjer vil framsette et representantforslag.

Hans Edvard Askjer (KrF) [10:00:32]: Jeg har gleden av, på vegne av Bent-Joachim Bentzen, Anette Carnarius Elseth, Mari Holm Lønseth og meg selv, å framsette et representantforslag om å opprettholde et nasjonalt avhopperprogram.

Presidenten [10:00:53]: Representanten Bård Hoksrud vil framsette et representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:01:07]: På vegne av Fremskrittsparti-representantene Sylvi Listhaug, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Bjørn Larsen, Silje Hjemdal, Kristian August Eilertsen og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om å oppheve klimakrav til kjøretøy for å ivareta og styrke samfunnets beredskap.

Presidenten [10:01:20]: Representanten Guri Melby vil framsette et representantforslag.

Guri Melby (V) [10:01:41]: På vegne av representantene Abid Raja, Marit Veia og meg selv har jeg gleden av å legge fram et representantforslag om midlertidig å suspendere den nye modellen for beregning av formuesverdi av bolig.

Jeg ber om at forslaget hastes behandles etter Stortingets forretningsorden § 39 c.

Presidenten [10:01:57]: Representanten Mathilde Tybring-Gjedde vil framsette et representantforslag.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:02:15]: På vegne av representantene Monica Molvær, Ola Svenneby og meg selv har jeg æren av å framsette et representantforslag om å åpne for tilbud om International Baccalaureate, IB, i den offentlige grunnskolen.

Presidenten [10:02:23]: Representanten Geir Pollestad vil framsette et representantforslag.

Geir Pollestad (Sp) [10:02:42]: På vegne av stortingsrepresentantane Trygve Slagsvold Vedum, Bengt

Fasteraune og meg sjølv har eg gleden av å leggja fram eit representantforslag om kompensasjonsordning for grønsaksprodusentar som vert ramma av nye grenseverdier for kadmium – den såkalla løksaka.

Presidenten [10:03:02]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:07]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:03:09]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jonas Gahr Støre vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:03:28]: I urolige tider ute er det viktig med trygg styring her hjemme. Dessverre ser vi at Arbeiderpartiet bidrar til det stikk motsatte, når de nå har sendt et skattesjokk ut til mange norske boligeiere. Dette rammer spesielt hardt eldre, de som bor alene. Et eksempel er en 98 år gammel enke som har fått økt skatteregningen sin med 70 000 kr. Andre pensjonister får også mange titusenvis av kroner i ekstra utgifter. Disse pensjonistene, f.eks. en som er 98 år gammel, har ikke noen mulighet til å skaffe seg en jobb, skaffe seg ekstra inntekter.

Allerede før jul advarte Fremskrittspartiet mot dette. Likevel så vi at vi var det eneste partiet som stemte mot disse endringene. Finansministeren sto i denne salen og sa at dette var rettferdig. Senest i forrige uke sa statssekretæren at Fremskrittspartiet villeder. Nå har man heldigvis snudd og erkjent at dette er problematisk.

I gårldagens Debatten fikk finansministeren spørsmål om pensjonister skal ta opp lån for å betale skatt – altså om folk som har bygd, betalt ned et lån og etablert seg gjennom et langt liv, skal måtte ta opp lån når de er kommet i pensjonistenes rekke. Det lot ikke til å virke som at finansministeren syntes dette var problematisk. Tvert imot mener man at dette er rettferdig.

Da er spørsmålet mitt til statsministeren: Er statsministeren enig i at det er rettferdig at pensjonister skal måtte ta opp lån for å kunne bo i sin egen bolig? Fremskrittspartiet er dypt uenig, men jeg vil gjerne høre hva statsministeren mener om det.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:05:33]: Det er en kjent sak at regjeringen mener formuesskatten er et viktig bidrag til omfordeling i samfunnet og finansier-

ing av velferdsstaten. Der er vi uenig med Fremskrittspartiet, som nå vil fjerne hele skatten. I de åtte årene Fremskrittspartiet enten satt i regjering eller var en del av regjeringsgrunnlaget, gjorde de noe med formuesskatten, men ikke med den delen som var slik at bolig, som er en del av formue, skal være berørt av formuesskatten. Så det besto i åtte år – slik var det. Slik er det også i de alternative budsjettene til Fremskrittspartiet.

Det Arbeiderpartiet har vært opptatt av, er at når det er slik, skal det skje på en rettferdig måte. Vi har hatt eksempler på at en ny bolig med høy markedsverdi har blitt skattlagt lavere enn et rekkehus ved siden av. Det framstår helt klart som urimelig. Beregningen av denne skatten må skje på en mer rettferdig måte. Det er det vi varslet i budsjettet. Så har kunnskapen underveis vært slik at fra regjeringens side har holdningen klart vært at det som måtte komme av merinntekter på grunn av dette, skal betales tilbake. Dette er en ordning som skal gå i null. Det er ikke snakk om å øke skatten, men at den skal være mer rettferdig.

Da er det slik at har man et hus, skal det beskattes som en del av formuen hvis det er over en viss verdi. Det er 6–7 pst. i Norge som blir berørt av det. Det er rimelig at det skjer på en rettferdig måte. Dette må være noe den enkelte må finne en løsning på. Det handler om at noen vil få lavere skatt som følge av dette, og det handler om at noen vil få noe økt skatt som følge av dette.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:07:24]: Fremskrittspartiet fjernet arveavgiften, og vi foreslår definitivt å gjøre endringer i formuesskatten, noe som vil bidra til at man slipper å betale så mye skatt på egen bolig.

Statsministeren snakker om at det ikke skulle bety økte skatteinntekter. Her snakker man om nesten en milliard i økte skatteinntekter, så i tillegg til at man ikke har kontroll på hva slags konsekvenser dette har, viser man for enhver at man ikke har styring og kontroll på de budsjettene man legger fram.

Med tanke på «rettferdig måte»: Det er mulig statsministeren mener det er rettferdig å sende en økt skatteregning på 70 000 kr til en 98 år gammel dame. Det mener Fremskrittspartiet er dypt urettferdig. Jeg fikk fremdeles ikke svar på spørsmålet mitt, nemlig om statsministeren mener at eldre folk skal ta opp lån for å betale skatt til staten.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:08:27]: Vi har ikke innført arveavgift. Den ble fjernet, den er ikke innført. Når det gjelder beregning av formue, ligger altså bolig inne. Det gjorde det i alle de åtte årene representanten satt – det er ingen endring i det.

Når det først er slik, bør det skje på en rettferdig måte, at det svarer til det som er verdien. Jeg skal ikke gå inn og kommentere hvordan den enkelte løser situasjonen

når man skal få en mer rettferdig beskatning, men de som er i denne situasjonen, har jo formue. De har en verdi. De er blant dem som har en bolig som beregnes som formuegrunnlag, og da er det rimelig at det får en rettferdig beskatning. Noen kommer til å få lavere skatt som følge av det, for de har betalt for mye.

Dette skal altså gå i null. Jeg hadde ønsket at vi i høst hadde hatt alle tallene på hvor mange som blir berørt av dette, men vi tar altså de ferske tallene fra Statistisk sentralbyrå, og vi kommer om kort tid tilbake med ordningen for hvordan dette skal tilbakeføres, slik at staten går i null.

Martin Virkesdal Jonsterhaug (FrP) [10:09:45]: Jeg registrerer at regjeringen har sagt at en løsning på Arbeiderpartiets boligskattesjokk er at folk selv må innhente boligtakst. Det kunne vært fristende å høre om statsministeren vet hva en takstrapport koster, men det er enda mer interessant å spørre om statsministeren er klar over at skatteetaten nylig bekreftet at de som klager på boligskattesjokket, må vente helt til våren 2027 før denne såkalte sikkerhetsventilen til Arbeiderpartiet trer inn. Og til tross for at folk har brukt både tid og flere tusen kroner på en takstrapport, har de rett og slett ingen garanti for at skatten vil bli lavere. Det å leve i en slik usikkerhet i godt over ett år er rett og slett uholdbart, og det å kreve at eldre enslige mennesker skal ta kampen mot skatteetaten, er uverdigg. Jeg lurer på om statsministeren synes det er trygg styring å ta inn 500 mill. kr mer i skatt enn planlagt for så å la folk leve i over et år uten å vite om de rammes av den skatteøkningen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:10:46]: Jeg konstaterer at Fremskrittspartiet er for en modell som er gjennomgående urettferdig, som undervurderer dyre boliger, og som overvurderer rimelige boliger. Det er et greit standpunkt. Arbeiderpartiet mener det er rimelig å gå inn og sørge for at dette blir rettferdig og fordelt på en ordentlig måte. Så har denne modellen en sikringsordning som betyr at hvis du mener at du har fått en urimelig høy verdsettelse av boligen din, kan du dokumentere og forklare hvorfor du mener det, og du kan ta det opp med skatteetaten. Dette mener vi skal løses på en god måte. Alternativet er jo å sitte og si at systemet er urettferdig – det er ulik vurdering, naboer kan få helt ulik taksering, som fører til at dyre boliger er undervurdert og rimeligere boliger er overvurdert, og sånn bør vi ha det. Vi mener at det ikke er rimelig. Vi gjør noe med det, og vi gjør noe med det på en så smidig og effektiv måte som mulig. Og som sagt: Staten skal ikke gå i pluss på dette. Det skal ikke være en ordning som øker inntektene, men det skal være en ordning som retter opp urimeligheter.

Martin Virkesdal Jonsterhaug (FrP) [10:11:50]: Jeg registrerer at statsministeren synes det er helt greit at eldre mennesker skal vente i over et år før de får svar på konsekvensene av skatten. Det som bekymrer meg mest i denne saken, er at Arbeiderpartiet i valgkampen forsøkte å skape et inntrykk av at skattene ikke ville øke så lenge Arbeiderpartiet ble sittende med makten. Statsministeren har selv garantert det såkalte skatteløftet, og i Arbeiderpartiets partiprogram kan vi lese at Arbeiderpartiet «vil holde de samlede skattene og avgiftene på norske privatpersoner og bedrifter på samme nivå som i dag». Dette løftet ble uten tvil brutt da statsbudsjettet for 2026 ble vedtatt. Ifølge SSB gir Arbeiderpartiets nye boligskatt nemlig 318 700 mennesker økt formuesskatt, og staten tar med den løsningen inn mer penger enn den gir ut. Jeg lurer på hvordan statsministeren kan forklare at de samlede skattene for norske privatpersoner øker, når Arbeiderpartiet har garantert at det ikke skulle skje.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:12:47]: Vårt skatteløfte står fast, og jeg bare gjentar at denne saken, en taksering av boliger som skal sørge for at det er en rettferdig skattlegging, dreier seg om å sørge for at skattesystemet vårt står i stil med hva som er realiteten der ute. For noen med formue betyr det at de får en høyere takst på boligen sin, og omtrent 230 000 vil få en noe lavere takst. Men igjen: Representantens forslag er å si at dagens system, som er urettferdig, som undervurderer dyre boliger, og som overvurderer billigere boliger, er greit – det kan bestå. Vel, det er et ærlig standpunkt. Vi mener det ikke er riktig måte å gjøre det på. Og igjen – vi har denne sikringsordningen, som gjør at man kan legge inn dokumentasjon hvis man mener at man har fått gal taksering. Jeg gjentar igjen: Denne ordningen er ikke noe staten skal tjene penger på, men vi skal rydde opp i det, slik at det står i stil med hva som er de reelle verdiene.

Presidenten [10:13:42]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:14:01]: I en urolig verden er en av de viktigste oppgavene våre framover å bygge Norge sterkere. Uenigheten mellom Høyre og Arbeiderpartiet har ofte handlet om generasjonskontrakten, der Høyre mener at vi må bygge vekstkraft og skaperkraft for framtida. Det er for at vi skal kunne gi videre et samfunn til neste generasjon som er minst like rikt, trygt og velstående som det vi overtok.

Jeg mener det samme som Stortinget mente for 25 år siden, da vi vedtok handlingsregelen, at veien til vekstkraft og verdiskaping går gjennom investeringer i infrastruktur, forskning og utdanning og vekstfrem-

mende skatteletter. Der Høyres politikk er å investere bredt og gi skattelette til bedriftene våre, har Arbeiderpartiet drevet en mer aktivistisk næringspolitikk. Det er en helt ærlig uenighet, men resultatet er altså at investeringene i fastlandsnæringene våre nå er lavere enn i 2019, etter et lite hopp i 2022. Det har vært et historisk fall i hvor mye vi bruker på forskning og utvikling. Andelen som er utenfor arbeidslivet og på helserelaterte ytelser, er nå på sitt høyeste siden 2003. Særlig stor er veksten blant unge som mottar arbeidsavklaringspenger.

Hver for seg er disse trendene alvorlige, men i sum gir det et Norge som er dårligere rustet for framtida. Jeg er bekymret for at neste generasjon kan være den første som opplever dårligere levekår enn den forrige, og det er et brudd med den generasjonskontrakten som er en grunnleggende verdi for Høyre.

Er statsministeren også bekymret for dette?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:15:47]: Jeg synes dette er et interessant spørsmål, og jeg deler representantens perspektiv – at en generasjonskontrakt skal ha dette som har ligget i det norske samfunnet lenge, at vi sikter mot at kommende generasjoner skal få bedre eller minst like gode muligheter til å satse. Jeg tror det opp igjennom tidene alltid har vært en uro for hva som ligger foran oss, hvordan vi skal ta nasjonale grep og ha internasjonalt samarbeid for å sikre at det noen år fram i tid er trygghet for å kunne både leve, bo, arbeide og investere.

Vi er glade for å bo i et land hvor vi er enige om veldig mange hovedpilarer med dette. Vi har en velferdstat vi har et spleiselag rundt. Det er det stort sett enighet om, men med litt ulike syn på hvordan vi finansierer den. Denne enigheten tror jeg vi nå ser er en fordel i Norge, i motsetning til i andre land som har dypt polariserte samfunn.

Jeg mener det bildet representanten tegner, er mørkt – mørkere enn det egentlig fortjener å være. Jeg er i politikken fordi vi skal rette opp ting som ikke er som de burde være, gjøre det bedre, legge bedre til rette. Vi skal ha en hovedsatsing på kommende generasjoner. En av de fem satsingspunktene i planen vår for Norge er barn og unge, fordi ungdommen vår er framtiden. Det tror jeg alle generasjoner er opptatt av.

Vi har altså en norsk økonomi med historisk lav ledighet. Vi har rekordhøy eksport. Vi har en vekst i norsk næringsliv som er høy sammenlignet med landene rundt oss. Det etableres flere nye selskaper under denne regjeringen enn under den forrige. Det gjelder både aksjeselskap og selskaper totalt. Samtidig er det noe færre konkurser under denne enn den forrige. Vi har også et høyt investeringsnivå, så jeg tror det kommer til å kunne stå seg.

Vi har en ambisjon gjennom vår plan for Norge, hvor arbeids- og næringsliv og økt konkurransekraft er en av hovedsatsingene. Der ligger det satsing på ny teknologi, det vi gjør innenfor kunstig intelligens, det vi gjør innenfor kvanteteknologi, og det vi gjør for utdanningssektoren vår, hvor vi også ser positive tegn. Her er det mange oppgaver å møtes med framover, men jeg mener vi også har grunn til å ha tro på den framtiden.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:17:54]: Vi kan lett bli enige om den beskrivelsen som statsministeren gir av viktigheten av enighet om en del politikkområder og å unngå polarisering. Men jeg skulle ønske at statsministeren forholdt seg til det som er dagens realiteter. Det er f.eks. bråstopp i antall nye bedrifter. Rammebetingelsene for å kunne drive og bygge samfunnet videre er ikke gode nok. Jeg skulle ønske han tok mer på alvor den bekymringen som de som er unge i dag, føler for framtida.

Argumentet for regjeringas mer aktivistiske næringspolitikk, styrkes heller ikke av en rapport fra fire samfunnsøkonomer som kom i går, som fortalte at Enova har sløst bort ca. 15 mrd. kr av 30 mrd. kr av skattebetalernes penger. Når statsministeren leder en regjering som velger å bruke mer penger på å gi støtte til enkeltprosjekter og mindre penger på brede tiltak som ny infrastruktur, forskning og utvikling, er det et bilde på en utvikling som ikke går i riktig retning.

Er ikke statsministeren bekymret for å sløse bort penger som burde ha blitt brukt til å bygge denne generasjonskontrakten?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:19:02]: Jeg mener vi skal være veldig opptatt av å ikke sløse bort penger – vi må snu hver krone og bruke dem på den mest fornuftige måten og ettergå om vi har brukt dem på riktig måte.

Den rapporten fra Enova synes jeg er mangelfull. Den tar utgangspunkt i at Enovas mål på kort sikt er å kutte antall tonn, men Enovas mandat er bredere enn det – det er å bidra til langsiktig teknologiutvikling. I noen av de prosjektene for å bidra til langsiktig teknologiutvikling, vil de såkalte tiltakskostnadene være ganske høye. Det er nettopp fordi de også skal bidra til at vi utvikler ny teknologi. Her er det en forskjell på representanten Søreide og meg i synet på hva spleiselaget skal stille opp med for å komme i gang med nye prosjekter innenfor teknologi. Særlig der hvor vi i denne sal har vedtatt klimatiltak som næringslivet må innrette seg på, og der markedet ikke løser det alene, skal vi stille opp.

Jeg er for at vi skal ettergå dette, måle konsekvensene, bestille utredninger om det, men at næringspolitikken skal bidra til det spleiselaget, mener jeg er en riktig satsing.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:20:06]: Offentlig velferd har også en rolle for vekstkraften, og en av de suksessene vi er mest stolt av å ha oppnådd i regjering, var at gjennomføringen av videregående skole økte med 6 000 elever mellom 2013 og 2023. Det er enormt viktig for at folk skal ha muligheten til å bygge sitt eget liv, til å trygge framtida si. Det samme kan ikke sies om bruk av f.eks. klimasubsidier, der vi ikke oppnår de målene vi ønsker at disse subsidiene skal oppnå.

Andelen av oljepengene som ble brukt på det som gir vekstkraft, falt som en stein da Arbeiderpartiet kom inn i regjering. Ikke minst skyldes det at man har gått fra å gi skattelette til å gi skattesjokk. Ser vi framover, sier regjeringas egen perspektivmelding at vi har omtrent null, dvs. 0,1 pst., årlig realvekst i inntekter fram mot 2060. Det er med andre ord et ganske utfordrende bilde.

Hvordan kan statsministeren da ikke være bekymret for at hans regjering bryter med denne generasjonskontrakten?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:21:11]: Det var et veldig bredt spørsmål. Jeg sier at jeg er opptatt av at generasjonskontrakten skal ligge i bunn, at vi sikrer framtiden for generasjoner.

Vi er tilbake igjen til det som representantens, nå snart, forgjenger har stilt meg mange spørsmål om, hvordan vi innretter pengebruken for å satse riktig i Norge.

Jeg mener at mange av de satsingene og tiltakene vi har gjort med å sikre at vi har lav ledighet, at vi har små forskjeller mellom folk, at vi nå får høyere deltakelse i yrkesfag, at vi har et løft for den praktiske skolen, at vi har billigere barnehage, og at vi har tryggere oppvekst, også er med på å gi en vekstkraft framover.

Vi satser der ute. Det har altså blitt 11 mrd. kr–12 mrd. kr i lavere skatt på arbeid under denne regjeringen. Vi har en skattekommisjon som skal se på hvordan vi innretter skattesystemet framover. Jeg håper vi kan få til brede løsninger der. På den måten bidrar vi samlet sett til at vi har vekstkraft og konkurransekraft i Norge.

Ola Svenneby (H) [10:22:23]: Som vanlig tok jeg trikken til jobben i dag. Nå er det ikke lenger noen politiske reklamer om at rentenivået skal ned. Arbeiderpartiet drev som kjent valgkamp som om Jens Stoltenberg var sentralbanksjef og ikke finansminister, der de gjentatte ganger lovet rentekutt til alle framfor skatteutt til de få. Så langt har vi fra regjeringens side fått et skattelotteri med skatteutt til nettopp de få, samtidig som rentenivået holder seg oppe. Det tok heller ikke lang tid før statsministeren innrømmet i Dagens Næringsliv at han ikke lenger kunne garantere lavere rente, selv om partiet hans hadde reklamert for det på kollektivtrafik-

ken, i sosiale medier og i møte med norske velgere, bl.a. med Aftenposten på slep.

Derfor er mitt spørsmål til statsministeren ganske enkelt: Var løftet om rentekutt nok et eksempel på at regjeringen var villig til å si hva som helst før et valg, før de deretter løp fra løftene sine, eller fører regjeringen bevisst en pengepolitikk som holder renten unødig høy?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:23:20]: Nå har jeg hørt på den kommende lederen og den kommende nestlederen, og jeg er glad for at den kommende nestlederen tar trikken. Det er noe jeg egentlig savner i mitt liv, at jeg ikke kan gjøre det som jeg kunne før.

Jeg synes leseevnen til representanten er mangelfull. Jeg må gjenta dette: Det vi har sagt, er at vi fører en politikk som legger til rette for at renten kan gå ned. Denne statsministeren vet veldig godt hvem som bestemmer renten. Det er Norges Bank. Det er ikke noe statsministeren bestemmer, det er ikke noe finansministeren bestemmer, men vi kan bidra til at grunnlaget legges. Vi mener at de enorme skattekuttene som Fremskrittspartiet og Høyre sammen lovet i valgkampen, ikke vil bidra til det. Vi vil heller prioritere en politikk som legger grunnlaget for at renten går ned – og det står vi fortsatt ved – enn å gjennomføre den politikken som representanten går inn for.

Så får representanten lese de andre reklamene på trikken i årene fram til neste valg. Jeg mener fortsatt at den satsingen på rettferdig fordeling, en rettferdig skattlegging, også er veien til å få ned prisstigning og renter.

Ola Svenneby (H) [10:24:23]: Det var en god redegjørelse for regjeringens vyer, men det var ikke et svar på spørsmålet som ble stilt. Grunnen til at jeg stilte spørsmålet, er ganske enkel. Økte renter, dyrtid og en eksplosiv vekst i boligprisene har gjort at deler av min generasjon f.eks. må belage seg på å bo dårligere enn det foreldregenerasjonen har gjort. Det er et ganske tydelig brudd på generasjonskontrakten. Lavere kostnader sammen med f.eks. lavere skatt er noe av det som kunne ha bidratt til å løfte den generasjonen jeg tilhører. Det er nok nettopp derfor mange faktisk tok Arbeiderpartiet på ordet, bl.a. med deres sak i Aftenposten, for de lovet kutt i renten til alle.

Mitt spørsmål er fortsatt enkelt: Hvilken effekt tror statsministeren det vil ha på samfunnet dersom deler av min generasjon vil oppleve å gå ned i levestandard målt mot hans egen, samtidig som ledende politikere kommer med løfter som de vet de ikke kan holde?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:25:23]: Jeg mener representanten har kommet med løfter som ikke kommer til å gi den generasjonen en bred visjon om å kunne få bedre levekår. Jeg tror den skattepolitikken

som skal gi mest til dem som har mest fra før, og prioritere de store pengene på det, ikke er det som kommer til å løfte de kommende generasjonene.

Det vi har i Norge i dag, er reallønnsøkning. Vi har kommet i pluss. Kjøpekraften bedres. Vi har bedret situasjonen for studentenes økonomi. Vi har bygget flere studentboliger. Vi er ute etter å få til en samlet reduksjon i prisstigningen som kan legge grunnlaget for at rentene går ned – ett av flere forhold.

Det som gir denne generasjonen håp, og det vet representanten – ifølge mange av de innleggene han har holdt, som jeg mener har vært veldig gode – er å bidra til et samfunn med mindre polarisering, mindre forskjeller og høy tillit. Da må jeg få lov til å si at det alternativet representanten nå er en del av sammen med Fremskrittspartiet, tror jeg vil gi et samfunn med økte forskjeller, mindre felles ansvar og mindre utsikt til en trygg framtid for nye generasjoner.

Presidenten [10:26:20]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:26:37]: Vi lever i ei stad meir utrygg verd, og trygg helseberedskap er heilt avgjerande for å møte truslar om krise og krig. Når alarmen går, må sårbare pasientar kunna beskyttast, og helsepersonell må ha ein plass å gå. Verdas helseorganisasjon melder om at det har vore nærmare 2 000 angrep på helsestenestene i Ukraina i løpet av krigen. I Noreg vert ingen nye sjukehus bygde med tilfluktsrom. Det gjeld bl.a. Åhus, Nye Aker sykehus, Rikshospitalet og sjukehusa i Ålesund, Kalnes, Drammen, Stavanger, Kirkenes, Narvik og Hammerfest. Det same gjeld nye sjukehus som er under planlegging, f.eks. Mjøssykehuset og Nye Oslo universitetssykehus.

Ved Stortinget si behandling av totalberedskapsmeldinga i fjor vart det vedteke å gjeninnføre plikta til å etablere tilfluktsrom. No ventar sjukehus i Noreg på at regjeringa skal fremja ei ny forskrift og avklara kva krav som skal stillast til eit tilfluktsrom, og korleis dette skal finansierast. Planlegginga av nye sjukehus skjer no for fullt. Difor er det heilt avgjerande at dette vert avklart snarast. Mitt spørsmål innleiingsvis er:

Synest statsministeren at det er ansvarleg å byggja nye sjukehus i Noreg utan tilfluktsrom i den tryggingpolitiske situasjonen vi står i?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:28:12]: Denne debatten kom opp i forbindelse med totalberedskapskommisjonens arbeid, og den reiser spørsmålet – i en tid hvor vi skal trygge befolkningen, og med utsikt til at vi også kan oppleve sikkerhetspolitiske kriser og krig: Hvilken rolle skal tilfluktsrommene ha? I min oppvekst i Oslo var tilfluktsrommene planlagt for en helt annen

tid. Da hadde man pålegg om sikringer i nye boliger f.eks., og man hadde mange tilfluktsrom som var tilrettelagt for befolkningen. Så var det mange år uten den sikkerhetspolitiske spenningen, og da ble det ikke bygget tilfluktsrom. I dagens situasjon ser vi at behovet for å beskytte befolkningen i en krise må løses på ulike måter. Vi kommer neppe til å bygge tilfluktsrom for hele befolkningen i en by, men det er ulike måter vi kan søke beskyttelse på.

Vi har som følge av totalberedskapsmeldingen sagt at vi trenger å utarbeide et regelverk, som må ut på høring, for utbyggere når de skal vurdere nye bygg. Da må det bygges tilfluktsrom i konkrete byggeprosjekter, og det må gjøres utfra hvordan vi utformer det regelverket, og på en måte som er praktisk. Vi er opptatt av at det skal være billigere å bygge i Norge. Pålegg om tilfluktsrom vil gjøre det dyrere, og det kan være nødvendig. Selv om det i dag ikke er noen juridisk plikt til å bygge tilfluktsrom – heller ikke i sykehus – er det mulig for utbygger å inkludere bygging av tilfluktsrom i planene.

Man kan heller ikke tenke at svaret for et sykehus er at man skal ha tilfluktsrom for alle dem som er der i en krisesituasjon. Da er det andre beredskapsgrep vi må ta.

Dette illustrerer at den nye tiden vi lever i – den nye sikkerhetspolitiske tiden – reiser gamle spørsmål, men at vi kan komme til å trenge noen nye svar. Jeg tror ikke at tilfluktsrom etter den modellen vi hadde på 1950-, 1960-, 1970- og 1980-tallet, er svaret på det vi skal møte fremover.

Kjersti Toppe (Sp) [10:30:13]: Eg vart litt usikker på kva svaret inneber for sjukehusa. Det er ein realitet at i sommar gjekk helseminister Vestre ut i media og opplyste om at regjeringa ville senda oppdrag til alle norske sjukehus om å førebu seg på krig. Sjukehusa skulle kartleggia kva slags kapasitet og kva for nye behov dei hadde, og knytt til den militære beredskapen. Da er det eit paradoks at regjeringa har brukt snart eitt år på arbeidet med ei ny forskrift om tilfluktsrom. Det er stor frustrasjon i helsevesenet over at det har tatt så lang tid. Nyleg sende styreleiar i Helse sør-aust, Svein Gjedrem, brev til departementet og bad om ei rask avklaring, for dei står midt oppi avgjerder om endeleg planlegging av nye sjukehus. Spørsmålet mitt til statsministeren er igjen:

Kor lenge meiner statsministeren at styreleiar Gjedrem må venta på ei avklaring om tilfluktsrom i sjukehus?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:31:21]: Jeg kan si, på vegne av helseministeren og regjeringen, at forskriftsforslaget om hvordan man som utbygger skal forholde seg til dette, ikke bare når det gjelder sykehus, men også generelt, kommer ganske snart, men det er

et teknisk komplisert materiale å utarbeide. Vi har en dekningsgrad i Norge på 40–45 pst. når det gjelder tilfluktsrom. Andre land i Norden, med annen geografi og annen bosetting, har høyere dekningsgrad. Dette regelverket må vi få orden på med tanke på kostnader knyttet til nybygg og selvfølgelig også med tanke på hva man skal gjøre med eksisterende bygg. Det er riktig at det i rask takt bygges nye sykehus i Norge, men spørsmålet om hva man skal gjøre med eksisterende sykehus, vil også komme. Det er ikke alltid slik at det å bygge tilfluktsrom i forbindelse med eksisterende sykehus er den mest tilgjengelige løsningen. Det kan være andre måter å beskytte folk på om det skulle oppstå en alvorlig situasjon.

Kjersti Toppe (Sp) [10:32:15]: Legemiddelberedskap er øg ein viktig del av totalberedskapen vår. Sjølv i fredstid opplever vi mangel på viktige legemiddel i Noreg. Noreg har ein svært avgrensa eigenproduksjon av kritisk viktige legemiddel, som f.eks. antibiotika, insulin og smertestillande. Det er ein risiko for svikt i forsyningskjeda, særleg i ei krise, der kvart land helst vil prioritera egne innbyggjarar først. Stortinget har ved fleire anledningar bedt om tiltak for ein styrkt legemiddelberedskap i Noreg gjennom auka nasjonal lagring og produksjon av kritisk viktige legemiddel. Spørsmålet er:

Når vil regjeringa koma til Stortinget med tiltak og rammevilkår som vil gjera det meir attraktivt med ein nasjonal produksjon av kritisk viktige legemiddel i Noreg?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:33:22]: Jeg tror vi skal tenke på at forutsetningene for å produsere kritisk viktige legemidler ikke er noe vi bare kan vedta at vi skal ha. Det handler om hvilke forutsetninger vi har i våre egne forsknings- og produksjonsmiljøer, kostnadene ved det. Vi er tross alt integrert i et nordisk og europeisk marked. Mye av legemidlene vi kjøper, kjøper vi sammen med andre nordiske land. Vi er med på anbudsprosesser sammen med dem, og vi er med på et europeisk samarbeid om dette.

Jeg vil være varsom med å si at svaret på å ha god beredskap når det gjelder legemidler, er at vi skal ha et måltall for nasjonal produksjon. Der det ligger til rette for det, og der det er både økonomisk og teknologisk forsvarlig, skal vi vurdere det, men jeg tror det ville være en veldig feil satsing og feil bruk av ressurser å si at vi skal ha en nasjonal produksjon av kritiske legemidler, som svaret på det.

Viktigheten av tilgang på legemidler i en beredskapssituasjon fikk vi en påminnelse om under pandemien. Det var også en av grunnene til at vi arbeidet for å

få en avtale med EU om samarbeid om den europeiske helseunionen.

Geir Pollestad (Sp) [10:34:32]: Bomberom og medisiner er berre noko av det Senterpartiet er oppteke av når det gjeld beredskap. Ei anna side er tilgangen på mat i ein krig eller ei krise. Senterpartiet meiner at Noreg treng beredskapslager av såkorn, for tilgangen på såkorn i Noreg er svak og ustabil, og me har fleire gonger måtta søkja hjelp hos Finland, som har teke ansvar for beredskapen.

Dette temaet, med tilgang på såkorn og matberedskap, har vore tema på fleire møte i det siste, bl.a. kornkonferansen og det store landbruksmøtet på Jæren. Dei møta har éin ting til felles, og det er at landbruksministeren ikkje har eit svar på spørsmålet om me treng beredskapslagring av såkorn i Noreg. I den situasjonen me står i, spør eg då statsministeren: Meiner han at det er behov for å ha beredskapslagring av såkorn i Noreg for å sikra at me får sådd korn i ei krise eller ein krig?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:35:35]: Denne statsministeren er sterk tilhenger av nasjonal beredskap. Det vet representanten fra vårt samarbeid i regjering.

For å gi et godt svar på det spørsmålet har jeg tenkt å si at det skal jeg komme tilbake til. Jeg kan ikke gi et presist svar på det med såkorn. Jeg må høre fra min landbruksminister hvor den saken står, og det ville ikke være seriøst å stå og si noe om verken kvantum, omfang eller ressurser som skal til for det.

Ja, vi skal ha en god matberedskap. Vi har arbeidet med andre typer lagring for mat og korn, men når det gjelder såkornproblematikken, tror jeg at jeg skal få komme tilbake til representanten med et godt og fyldig svar når jeg har tatt den saken opp med min landbruksminister.

Presidenten [10:36:12]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:36:25]: Fremskrittspartiet har gjennom mange tiår advart mot konsekvensene av for høy innvandring. Vi har tatt opp spørsmål knyttet til integreringsutfordringer, kostnader, kriminalitet, verdier under press og mange andre spørsmål, som vi har blitt kalt mye rart for å ta opp. Det er jo gledelig at det endelig ser ut til at det ene partiet etter det andre begynner å ta realitetene inn over seg. Det skjer altså etter at vi ser at vi har store utfordringer knyttet til integrering. Kostnadene begynner å bli svært store, og kriminalitetsutfordringer som vi har sett i vårt naboland, begynner å smitte over her. Det er rett og slett en situasjon som ikke kan fortsette.

Vi har sett at regjeringen nå er ute og snakker mye. Det har kommet forslag om at man skal kutte i ytelsene, der Norge har ligget ekstremt mye høyere enn i våre naboland. Problemet er bare at selv de tallene som regjeringen nå har vært ute med, at den nye stønaden skal ligge på rundt 20 000 kr i måneden for enslige og vesentlig høyere for familier, er dobbelt så høye som tilsvarende ytelser i Danmark.

Vi vet at statens veiledende sats for økonomisk sosialhjelp til enslige i Norge ligger på 8 300 kr i måneden, som altså er langt under det regjeringen ønsker å gi til nyankomne flyktninger. Da er spørsmålet: Hvorfor mener statsministeren at det bidrar til bedre integrering, og at det gjør Norge mindre attraktivt, når vi ser at vi uansett ligger mye høyere i ytelser enn våre naboland? Og hvorfor skal man opprettholde ytelser som er mer enn dobbelt så høye som i nabolandene, og betydelig høyere enn det mange fattige nordmenn lever på, som er avhengige av sosialhjelp?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:38:24]: Jeg har lyst til å begynne dette svaret med å si: Når det gjelder innvandring, som vi skal arbeide for at skal være kontrollert, bærekraftig og rettferdig – det er Arbeiderpartiets mål – så er problembeskrivelsen som Fremskrittspartiet kommer med hver gang, at innvandring, de som har innvandret til Norge, utgjør et problem. Jeg har lyst til å begynne med å si at de som har kommet til Norge, og som jobber her, betaler skatt, deltar og bidrar, er helt avgjørende for at Norge fungerer. Veldig mange av tjenestene i velferdssektoren vår er helt avhengig av de gode menneskene som gjør gode jobber, og det er viktig å snakke om dette på en måte som ikke sprer mistenksomhet eller utrygghet for dem.

Vi er som sagt opptatt av at innvandringen skal være kontrollert, bærekraftig og rettferdig. Over tid har et høyt antall irregulære migranter til Norge og et høyt antall asylsøkere, som også kommer mot Europa, vært en utfordring vi må møte. Det møter vi, for vi skal ikke ta imot flere enn vi klarer å integrere, og vi skal sikre at det norske regelverket, tilpasset norske betingelser, er på linje med sammenlignbare land.

Derfor har vi kommet med forslag til justeringer og innstramminger i innvandringspolitikken: bekjempe misbruk av kriminalitet, mer bærekraftig familieinnvandring, styrke retur og tilbakevending og arbeide for reform av asyl- og migrasjonssystemet i Europa gjennom samarbeidet med andre land. For dem som er her, skal vi stille krav, men også stille opp, slik at de lærer norsk, kommer i arbeid og kan bidra.

Når det gjelder sammenligningen mellom Norge og Danmark og andre land, kan man ikke ta krone for krone og ordning for ordning. Det handler om hvordan vi

samlet bidrar til at vi når de målene vi har, nemlig at folk kommer i arbeid og i aktivitet. Endringene i de tilskuddene, som ble gjort fra arbeidsministeren i forrige uke, gjør at insentivet til å arbeide, til å komme i arbeid, er styrket gjennom hvordan ordningen er innrettet. Det skal gi effekt ved at folk kan klare seg selv, få insentiv til å lære norsk og til å bidra i samfunnet vårt på de mange viktige områdene hvor vi har arbeid i landet vårt.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:40:25]: Jeg er helt enig med statsministeren i at mange av dem som er kommet, er gode og viktige bidragsytere i det norske samfunnet, men jeg opplever at flere og flere av dem er helt enige med Fremskrittspartiet. De mener at vi ikke kan fortsette sånn som nå, og at man er nødt til å ta grep.

Så hører jeg at det snakkes, men poenget er jo hva som faktisk blir gjort. Statsministeren svarer ikke på hvordan man skal greie å gjøre Norge mindre attraktivt, når vi ser at ytelsene her ligger så mye over våre naboland. Ett spørsmål er: Skal barnetrygden da være en del av denne summen, eller kommer barnetrygden i tillegg? Tar vi en familie med tre barn, er det altså ca. 70 000 kr i året bare i barnetrygd.

Jeg hører hva statsministeren sier, men jeg vil utfordre ham nok en gang på: Hvordan skal dette grepet bidra til å gjøre Norge mindre attraktivt, når vi uansett vil ligge dobbelt så høyt i ytelser sammenlignet med våre naboland?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:41:28]: Jeg har lyst til å si at antallet asylankomster til Norge i fjor er betydelig lavere enn noen gang mens Fremskrittspartiet satt i regjering, og antallet kvoteflyktninger til Norge er det laveste det har vært, fordi vi har en kontrollert innvandring. Hovedoppgaven vi har hatt de siste årene, er jo å ta imot flere titusen fra Ukraina, som er tatt imot, som er kommet i arbeid, og som vi gir forutsetninger for å bidra i samfunnet vårt.

Poenget er at Norge skal være i samarbeid med europeiske land. Vi skal ikke skille oss ut som spesielt attraktivt, men vi skal også motta menneskene på den måten som erfaringene tilsier at de kan bidra. Jeg er egentlig ganske stolt av at vi faktisk investerer mer i språk og arbeid for dem som kommer til Norge, enn noen av våre nordiske naboland, nettopp fordi vi ønsker å få dem inn i organisert og ordnet arbeid, og ikke inn i et b-arbeidsliv eller i sosiale omstendigheter som ikke er bra for samfunnet.

Erlend Wiborg (FrP) [10:42:35]: Jeg vil følge opp det foregående spørsmålet, som statsministeren ikke svarte på. Regjeringen gir inntrykk av at den nye stønaden er helhetlig, og at alt er inkludert, men det er fortsatt høyst uklart hva det betyr i praksis. Jeg ber derfor

statsministeren klargjøre følgende helt konkret: Inngår barnetrygd i denne nye stønaden, eller kommer den i tillegg? Hva med særtilskudd fra Nav, som penger til møblering av bolig, tannbehandling, gratis kjernetid i barnehage, kontantstøtte og andre ordninger? Og sist, men ikke minst: Hva er det faktiske provenyet for staten når man tar høyde for alt som kommer på toppen? Uten klare svar risikerer vi at dette fremstår som en innstramming i ord, men ikke i realitet.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:43:29]: Det vi nå foreslår, er den største omleggingen av introduksjonsstønaden som vi har sett på 20 år. Den skal legge til rette for at arbeidslinjen skal virke også her, at folk kommer hit, lærer seg norsk og kommer i arbeid.

For alle detaljspørsmålene tror jeg nesten jeg må få henvise til at vi nå har sendt forslag på høring. Det er sendt ut. Vi skjerper kravene til aktivitet, slik at det skal lønne seg å jobbe. Vi fjerner retten til sosialhjelp og bostøtte de første årene, og det skal merkes på lommeboka at man går fra stønad til lønnet arbeid. Allerede fra år 1 skjerper vi kravene til arbeidsretting i programmet. Fra fjerde måned skal minst 15 timer i uken bestå av arbeidsrettede elementer. Her er det veldig tydelige grep, som ikke ble tatt i perioden representanten satt i regjeringssposisjon, men som vi gjennomfører nå. De detaljerte spørsmålene om enkeltdelene får gå til arbeidsministeren, som kan gi gode svar på det.

Erlend Wiborg (FrP) [10:44:23]: Utfordringen er at arbeidsministeren ikke kan besvare disse spørsmålene. Jeg registrerer at statsministeren heller ikke kan det.

I media i dag kan vi lese regjeringen begrunne hvorfor de ønsker å stramme inn, og de viser selv til at dagens system kan gi enkelte ytelser tilsvarende en årsinntekt på opp mot 600 000 kr. Det er verdt å merke seg, for da Fremskrittspartiet og undertegnede tidligere pekte på akkurat dette, ble det blankt avvist av regjeringen. Daværende statsråd Brenna sa at det var villedende, og avviste samtidig at ytelsene var for sjenerøse da Fremskrittspartiet foreslo kutt. Senere ble min påstand faktasjekket, og det viste seg at den var korrekt.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hva er det som har endret seg siden den gangen? Er det regelverket, eller er det bare regjeringens vurdering av hvor sjenerøse ytelsene faktisk er? Og hvorfor ble Fremskrittspartiets forslag om kutt stemt ned, når regjeringen nå bruker de samme tallene som begrunnelse for å stramme inn?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:45:27]: Jeg kan bare gjenta at vi skal ha ordninger som bidrar til at folk som kommer til Norge, kommer i arbeid og at de lærer norsk. Derfor har vi ikke omfattende kutt i norskopplæring, som Fremskrittspartiet har, og i integreringstil-

skudd, som Fremskrittspartiet har. Det mener vi er viktig på veien til å kunne bli deltakende borger i landet vårt.

Vi ser, går gjennom tallene og legger til rette for at vi nå endrer integreringsstønaden på en slik måte at det klarere rendyrker arbeidslinjen og insentivene til å arbeide. Det mener vi er et signal som er ganske tydelig, ganske effektivt, men også tilpasset den situasjonen som er for dem som kommer til Norge. Og de er betydelig færre enn de var da representanten hadde sitt parti i regjeringsposisjon.

Presidenten [10:46:10]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:46:21]: «Hvor store økonomiske forskjeller tåler folkestyret før det forvitrer?» Det spurte Agendas Axel Fjeldavli i Klassekampen i går. Bakteppet er en rapport fra organisasjonen Oxfam som viser brå vekst i formuen til verdens rikeste. Særlig det siste året har konsentrasjonen av makt og rikdom eskalert. Det skjer også i vårt eget Norge. Norges tre rikeste har en formue på 421 mrd. kr. Det er mer enn flere norske forsvarsbudsjetter. Men som Fjeldavli skriver:

«Det nye er imidlertid ikke at de rikeste får stadig mer av det vi skaper. Det nye er hva vi ser det kan gjøre med demokratiet. (...) Land med store økonomiske forskjeller har sju ganger så stor risiko for å oppleve demokratisk tilbakegang.»

Dette er ikke SVs funn, det er ikke Agendas funn – det er Oxfam som peker på dette. Jeg regner med at statsministeren er enig i at dette er noe vi må ta på alvor, særlig når vi ser utviklingen i flere land i retning av mer autoritære styre og en politikk som brukes til å flytte makt over til dem som har mest allerede. Vi liker gjerne å si at vi er stolte over små forskjeller i Norge, men vi ser en utvikling der ulikhetene er større enn på over 100 år. Jeg regner med at statsministeren er enig i at denne utviklingen er bekymringsfull også her hjemme. Hva slags farer ser statsministeren om dette får fortsette – om forskjellene får lov til å fortsette å øke?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:48:11]: Mange av de beskrivelsene representanten gir her, er observasjon av samfunn vi kan sammenligne oss med. Når forskjellene øker, er det mange negative effekter i samfunnet som følger av det. Det synet tror jeg representanten og jeg deler. Det handler om politisk grunnsyn, at vi ser varseltrekanter når noe slikt skjer. Vi ønsker å innrette et samfunn hvor folk har like muligheter, ikke bare i navnet, men også i gavnet – at de faktisk kan klare seg selv – og at vi kan se hverandre i øyehøyde. Det kommer til å være ulikheter i et samfunn, men vi ønsker at

det skal være likeverd og like muligheter for folk. Det er måten vårt samfunn er innrettet på.

Jeg er enig med representanten i at når vi rundt om i verden får samfunn med veldig økte forskjeller, hvor de på toppen stikker kraftig fra, og en stor gruppe lenger nede på inntektsskalaen enten blir stående stille eller faller, øker polariseringen. Gjenkjennelsen av hvilket liv vi lever, hva som er viktig å satse på, forvitrer, og da å føre politikk, en nasjonal politikk, for det, blir langt, langt vanskeligere. Det er mange samfunn der dette kan ses og beskrives, i stort, som vi har sett i USA over 30–40 år, men også nærmere, i Europa, hvor vi ser at forskjellene øker kraftig, og ser effekten av det.

Vi må da føre en politikk som gir folk muligheter til å klare seg selv, til å ha et inntektsgrunnlag, et arbeidsgrunnlag – arbeidslinjen tror jeg er helt avgjørende her – og så må velferdsstaten være på jobb. Den er ikke til pynt, den skal komme inn og bidra til at de mulighetene finnes. Representanten og jeg har jo arbeidet sammen om det i mange sammenhenger, vi har funnet sammen om viktige reformer – for billigere barnehager, for velferdstilbud som gjør det mulig for folk å klare seg. Men jeg tror ikke det finnes et politisk vedtak som sier at vi dermed utvisker det som er av forskjeller. Vi må legge til rette for at folk kan klare seg selv gjennom arbeid, og så ha et samfunn med en rettferdig fordeling som gjør at forskjellene er på et nivå vi kan leve med.

Kirsti Bergstø (SV) [10:50:12]: Jeg deler fullt ut statsministerens bekymring for økende forskjeller, og det som er så fint, er at det ikke er noen naturlov. Det er faktisk noe vi kan gjøre noe med politisk, med en offensiv, omfordelende politikk. Det krever også politisk vilje til å erkjenne at forskjellene i Norge ikke har vært større på 100 år. Derfor nytter det ikke bare å vise til internasjonale trender, man må også ta fatt i politikken her hjemme.

Selv om vi i budsjettforhandlinger har klart å drive fram flere rettferdige reformer og økte ytelser til folk som har lite, ser vi at det er behov for et større arbeid. Agenda peker på behovet for en forskjellskommisjon. Det er et initiativ SV vil ta med seg for å se på helheten både i økonomien, i ytelser og i mangelen på regulering av markeder. Vil statsministeren og Arbeiderpartiet ta imot SVs initiativ til å ha en forskjellskommisjon for å se helhetlig på bekjempelsen av forskjeller?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:51:16]: Jeg må innrømme at det er første gang jeg hører om det forslaget, men jeg vil ikke stå og avvise det her og nå. Jeg er tilhenger av at vi får kunnskap når vi utvikler politikk, og at den så langt som mulig må være basert på korrekt informasjon, forskning og hvordan samfunnet vårt fungerer.

Jeg vil jo si at det ikke er sann at vi må vente på en kommisjon eller på disse internasjonale vurderingene av hvordan det norske samfunnet er skrudd sammen, for å ha en politikk som motvirker forskjeller. Jeg mener at måten vi har innrettet samfunnet vårt på, med velferdsstaten som et spleiselag, med et skattesystem – som vi har hatt debatt om tidligere i dag – som er rettferdig, og med det viktige prinsippet om at man skal bidra etter evne og få etter behov, er noe vi skal holde ved like. Det er også en lang rekke andre enkelttiltak som spiller inn. Det har å gjøre med helsevesen, utdanning, arbeid og muligheten til å oppdatere kunnskapen underveis i arbeidslivet. Alt dette må vi ta tak i, men mer kunnskap skal vi aldri si nei takk til.

Kirsti Bergstø (SV) [10:52:18]: SV venter på ingen måte på en kommisjon. Det er derfor vi har tatt kampen for å øke ytelsene til pensjonister, til uføre, til syke – til veldig mange som lever med altfor lite i dag. Samtidig ser vi at det også er viktig å ta vekk regninger, sann som vi har klart i flere budsjettforhandlinger med regjeringen. Men jeg er glad for at statsministeren er åpen for mer kunnskap, for jeg tror vi trenger det for at det skal bli lettere å dra i lag, i samme retning, om målet er reduserte forskjeller.

Regjeringen har jo sans for kommisjoner. Den har satt ned en skattekommisjon. SV bidrar inn i arbeidet der, og vi har også prøvd å få til et oppdrag som skal sikre omfordeling som en del av det arbeidet. Jeg lurer på om statsministeren kan garantere for at det arbeidet som skjer i skattekommisjonen, ikke ender med et skattesystem som bidrar til å øke forskjellene i Norge.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:53:19]: Noen ganger når SV snakker om dette, kan man få inntrykk av at hvis man øker ytelsene til dem som har minst, er det det viktigste tiltaket for å redusere forskjeller. Hvis det framføres, er jeg ikke enig i at det nærmest er universalnøkkelen til å klare å løse dette. Det å ha ytelser til dem som har minst, som sørger for at de kan klare seg, at de har et helsetilbud, at de har et utdanningstilbud, og at de har et botilbud som de kan leve med, er viktig. Samtidig handler det å redusere forskjeller også om å legge til rette for at vi har et næringsliv som tilbyr arbeid og betaler lønn, at vi har en satsing på konkurransekraft i næringslivet vårt i en tid hvor teknologiene skifter, og at vi lykkes med omstillinger som vi står midt oppi.

En av de store utfordringene vil kunne være at man får et enormt gap mellom mennesker på grunn av teknologiske endringer, kunstig intelligens og tilgang til alt dette. Da reduserer man ikke forskjellene gjennom å øke ytelsene. Det skjer gjennom politikken vi har for forskning, utdanning og samarbeid med bedriftene våre.

Kirsti Bergstø (SV) [10:54:23]: Forskjellene går ikke ned selv om mennesker slipper å leve under fattigdomsgrensen, slik SV jobber for når vi ønsker å øke ytelsene, men vi må gjøre mer. Vi ser at de på toppen drar voldsomt ifra, at det er de superrike som øker konsentrasjonen av formue, makt og rikdom. Da trengs det en omfordeling av skattesystemene og økonomien. Det trengs regulering av markedet, og vi må ta bort store regninger fra folk, slik vi har gjort når vi har kuttet i regningene for barnehage og SFO. Samtidig må vi også sikre en finansiering av velferden vår, som kan være det som hindrer galopperende forskjeller i Norge og være en del av tryggheten i hverdagen vår. Der har SV prøvd å få nettopp finansiering av velferden inn i skattekommisjonen. Jeg lurer på hvorfor statsministeren og Arbeiderpartiet ikke ønsker å ha med det inn i arbeidet for å trygge oss også i framtiden.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:55:27]: Nå er den skattekommisjonen i gang. Den har begynt å arbeide og har relativt kort tid. Nå skal vi la den gjøre den jobben, og så skal vi ta imot det som kommer.

Jeg tror at en av måtene å finansiere velferden vår på – hovedmåten – er at vi har et konkurransedyktig næringsliv som lykkes, betaler skatt og sikrer markedsandeler. Arbeidet vi gjør med å trygge markedsadgang – ta f.eks. EØS-avtalens betydning – og det vi gjør for å få til avtaler som dem vi nå har fått til med latinamerikanske land i Mercosur og med India, hører med i den sammenhengen. Det gir bedriftene våre nye muligheter, og når bedriftene har mulighet til å ansette folk som kan jobbe og få lønn, og når de er konkurransedyktige slik at lønnen også kan øke så de ansatte kan få sin andel av verdiskapingen, da er det for meg kanskje hovedstrategien for å legge til rette for det.

Jeg mener også at vi har et skattenivå i Norge som er høyt. Det kan vi forsvare, men Arbeiderpartiet har et skatteløfte som sier at vi ikke skal øke skattene i denne perioden, for vi mener at det er andre strategier som er viktigere i denne sammenhengen.

Presidenten [10:56:26]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:56:36]: Etter fem år med ekstraordinær prisvekst fortsetter matprisene å øke. De har økt mye mer enn konsumprisen, altså den generelle prisveksten i samfunnet, og mye, mye mer enn lønnsveksten, som praktisk talt har stått stille. Fre dagstacoen har blitt 100 kr dyrere, og det merkes.

Samtidig har næringsministeren gjentatte ganger hatt møter med dagligvarebransjen. Det kan virke litt som når bøllene i skolegården blir innkalt til rektors kontor, for de tre kjedene, NorgesGruppen, Reitan og

Coop, kontrollerer 95 pst. av markedet. De har enorm markedsrett, som de selv sagt bruker til å tjene penger, på bekostning av både kunder, bønder og andre produsenter og leverandører som er uavhengige. Inne på rektors kontor legger dagligvarekjedene skylden på alle andre enn seg selv. Næringsministeren har selv beskrevet det som en pekelek der de ulike aktørene peker på hverandre. Etter pekeleken får bøllene streng beskjed om å skjerpe seg, og så slippes de ut i skolegården igjen. Der fortsetter egentlig alt som før. Kjedenes har like mye markedsrett, prisene fortsetter å stige, og avkastningen på kapital er fortsatt skyhøy.

Jeg tror at det norske folk etter fem år er mektig lei av denne rutinen, at kjedene slipper unna, samtidig som regjeringen sier at de tar saken på største alvor. For å si det som Elvis Presley: «A little less conversation, a little more action, please.»

Spørsmålet er: Når kan vi forvente at regjeringen lytter til salige Elvis Presley og omsetter ord til handling og tar grep som sikrer både bedre konkurranse, bedre utvalg og ikke minst lavere priser i dagligvarebransjen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:58:26]: Matprisene er noe vi alle møter, og de har økt betydelig de siste årene. Jeg tror det er noe som kanskje uroer folk – når prisstigningen for øvrig er på vei ned, ser de en forskjell i prisen de betaler for kaffe, brød, middag og andre matvarer.

Det er et fenomen som ikke bare gjelder i Norge, det gjelder i hele Europa. Noe skyldes utviklingen i råvarepriser, noe skyldes krigen i Ukraina. Det er jo matlagre i Europa som er en åpen krigsscene, som vi nå ser. Det er også norske forhold som har betydning for matprisene.

Jeg setter pris på og verdsetter Rødts engasjement for lavere matpriser, men det er på en måte litt mye Elvis Presley og litt lite om hva som er veien til å få det til å fungere. Det er stor kjedemakt, og det er ikke slik at vi kaller inn kjedene som bøllene på rektors kontor, snakker med dem og lar dem gå ut igjen i skolegården. Vi gjør det for å gå tett på, for å se på hvilke ordninger og prisstigninger vi ikke kan akseptere. Vi har kommet med en rekke tiltak som skal legges til rette for at konkurransen – for det er kjernen – fungerer i dagligvaremarkedet.

Vi jobber med flere pågående tiltak. Det handler om endringer i lov om god handelsskikk, for å bidra til at vi får effektive forhandlinger. Det handler om styrket tilsyn med bransjen og å styrke Konkurransetilsynet, som har fullmakter til å gå inn og sjekke dette. Det handler om å sørge for at vi kartlegger hvordan forbrukerne opplever prisinformasjon, fordelsprogrammer og bonusprogrammer, at de faktisk leverer det de skal gjøre. Vi har bedt Forbrukertilsynet prioritere tilsyn med priser

og kampanjer i dagligvaremarkedet. Vi har også fått det som heter konkurranselovutvalget, med flere forslag til hvordan vi kan håndheve loven og ha raskere prosesser.

Når vi kaller dem inn, og det kommer vi til å fortsette å gjøre, er det for å påse at det de kan gjøre – innenfor at det skal være økt konkurranse – det skal gjøres, det skal følges opp, og det å bryte de reglene skal ha konsekvenser.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:00:24]: Et oppfølgingsspørsmål er: Hvor mange aktører mener regjeringen man trenger for å ha fungerende konkurranse? For 15–20 år siden hadde vi en markedsrettanalyse der partiene på Stortinget var enige om at det var for få aktører i dagligvarebransjen. Da hadde vi fire, nå har vi tre. I tillegg til at vi har færre aktører, eier de også mer i rett linje under seg selv, noe som gjør at de i tillegg eier både distributører og produsenter. Dette er en utvikling som har gått i feil retning. Også etter at regjeringen la fram sin tipunksplan for dagligvarebransjen, har prisene steget, og konsolideringen har blitt større. Vi ser at Norgesgruppen nå også kjøper seg opp i apotekbransjen. Vi får det på en måte slik at man i løpet av døgnet nesten ikke kan unngå å være innom noen av de store kjedene.

Spørsmålet er: Vi hadde fire. Nå har vi tre. Hvor mange er for få, for vi er i en utvikling der vi kan ende med to? Er to for få for regjeringen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:01:24]: Hvor mange er nok? Er fem bra? Mener representanten vi skal gå til seks eller sju? Å gripe inn og bryte opp i aktører ute i det markedet er et veldig inngripende tiltak. Jeg kan forstå at man i en slik retorisk øvelse kan si at det er bare tre kjeder, og hvis det blir færre, går det i negativ retning. Det er jeg i og for seg enig i. Det tror jeg vil være en veldig alvorlig utvikling. Men at det å bryte dem opp, dele dem og gå inn på det skal føre til at matvareprisene går ned og konkurransen øker – det skal man være ganske sikker på. Dette handler også om inngrep i eiendomsretten, som må vurderes opp mot Grunnloven. Her tror jeg det er andre tiltak vi må se på. Det er ikke på regjeringens handelliste at vi skal inn og gjøre dette. Her handler det både om engros- og leverandørleddet og om at konkurransen fungerer. Det handler om kompliserte begreper som vertikal og horisontal integrasjon og om å sørge for at ingen av de modellene er prisdrivende eller fordyrende.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:02:26]: Dette er noe Norge har gjort før, i telekombransjen, der man har åpnet infrastrukturen for flere aktører, for nettopp å skape konkurranse. Å åpne grossistleddet vil være gans-

ke tilsvarende i Norge. Jeg håper regjeringen forstår at dette er en utvikling som går feil vei, og som bør snu.

For å være konkret om det regjeringen nå har lagt fram: Sist søndag la man fram en rapport om at kundeprogrammene egentlig er så forvirrende at det kan skape et klaseskille mellom dem som forstår, og dem som ikke forstår. Vi kan jo prøve å holde oversikten selv, her i Stortinget: Hvis man skal kjøpe bleier med KIWI PLUSS, får man 50 pst. Trumf-bonus på hver eneste pakke, mens med Joker GLAD får man 6 pst. på mandager. På onsdager kan man få et personlig tilbud på fire pakker for prisen av én hvis man har kjedens eget kredittkort, men det kredittkortet har 25 pst. effektiv rente. Jeg tror vi er mange som har falt av for lenge siden når det gjelder å forstå hvor bleiene egentlig er billigst. Spørsmålet er om regjeringen er enig med SIFO, som nå har lagt fram denne rapporten, i at programmene bidrar til prisdiskriminering av sårbare kunder.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:03:30]: Jeg så det innslaget, og slik det framstår, er det et eksempel på at det skapes forskjeller, ut fra den teknologiske tilgangen. Det ble også sagt fra regjeringens statsråder at dette ikke er akseptabelt, og dette må vi ettergå. Det er bonuser eller fordelsprogrammer som er forlokkende, men når man kommer inn i dem, kan man bli dratt inn i en type karusell der det rett og slett kan ende med at man blir bundet opp til ting som er dyrere. Slik skal vi ikke ha det. Det er en av grunnene til at det er bra at vi har et konkurransetilsyn som har styrkede fullmakter til å gå inn og kontrollere det. Jeg vil si til de selskapene som bruker dette, at hvis det blir avdekket at det for enhver rimelighet ikke er mulig for kundene å følge med på dette, må det ha konsekvenser. Vi kan ikke akseptere at det er slik. Nå vil jeg ikke si at alle bonusprogrammer nødvendigvis er negative, men det vi så illustrert i det eksempelet, er åpenbart noe som ikke likebehandler kunder i butikken.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:04:28]: For ordens skyld er det altså på Joker man får de billigste bleiene, men det er bare på mandager, så man må planlegge veldig godt.

Noe annet jeg vet er på regjeringens gjøreliste, er det som handler om villedende tilbud. Januar kan noen ganger være den verste økonomiske måneden. Vi har egenandeler i helse, som man må begynne å betale, og i tillegg ser vi nå at matprisene øker. Det er på en måte litt morsomt når det er priskrig, for da blir ting billig i butikken, men vi ser jo konsekvensene. Det er prisdumping på usunne varer i desember, og nå øker prisene på den sunne maten, som mange av oss har lovet oss selv å spise mer av i januar. Forbrukerrådet mener at det er vanskelig å orientere seg når det er sånn dumping av priser, og priskri-

ger som rett og slett forstyrrer måten vi forholder oss til matpriser og mat på. Spørsmålet er om regjeringen har noen plan om å ta grep for å unngå villedende tilbud, noe som vil kreve en skjerping av konkurranselovverket?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:05:30]: Dette er en av ideene med lov om god handelsskikk, at det skal skje på skikkelig måte. Hvis det er slik at disse pristilbudene har som effekt at de i realiteten er villedende, skal det ikke være lov. Vi stiller i lov om god handelsskikk krav om tydeligere krav til forhandlinger mellom dagligvarekjedene og leverandørene, sterkere vern av såkalte etterligninger, noe som også er forvirrende, og vi strammer inn muligheten til å bruke rabatter som ikke er knyttet til vare, altså det som er knyttet til betaling for tjenester og faste betalinger som egentlig ikke har noe å gjøre med produktet du kjøper. Det betyr at den loven gir oss flere virkemidler til å etterfølge dette. Derfor er de samtalene vi har med bransjen – for å illustrere dette – ikke samtaler med bøllene i skolegården, det er samtaler med aktører vi forventer følger det regelverket som finnes. Er det uklarheter om det, skal vi oppklare det. Og så har vi et konkurransetilsyn som har flere muligheter til å ettergå kjedene.

Presidenten [11:06:29]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Frøya Skjold Sjørsæther (MDG) [11:06:44]: I går kveld kom jeg hjem fra Brussel etter å ha brukt noen dager på å snakke om klima- og energipolitikk med politikere i Europaparlamentet. Kanskje det tydeligste jeg sitter igjen med etter at jeg har kommet hjem, er at Norge rett og slett ikke får til klimapolitikk. Mens resten av verden investerer dobbelt så mye i fornybart som de investerer i fossilt, investerer Norge seks ganger mer i vår fossilindustri enn i all annen industri til sammen. Mens EU bygger ut sol- og vindkraft i rekordfart, står fornybarutbyggingen i Norge i praksis på stedet hvil. Mens EU har kuttet utslippene sine med 37 pst., har Norge kuttet sine med under 13 pst. Mens EU planlegger hvordan de kan kvitte seg med norsk olje og gass, planlegger Norge hvordan vi kan pumpe opp enda mer i den energipolitiske og europeiske sikkerhetens navn.

Alvorlig talt: Klimakrisen blir ikke mindre viktig fordi det pågår andre kriser. Klimapolitikk er ikke valgfritt og noe man kan velge bort – likevel gjør denne regjeringen det gang på gang på gang på gang.

I Brussel lærte jeg at ambisiøs klimapolitikk er en selvfølgelighet blant nesten alle partigruppene i Europaparlamentet. At EU skal bort fra fossile brenslers, skulle også bare mangle for et stort flertall. Jeg lærte også at EU ser på radikal klimapolitikk som sitt beste konkurransefortrinn i den tiden vi skal inn i nå.

I 2025 var utslippene fra norsk olje og gass, der det ble brent i utlandet, elleve ganger større enn alle norske utslipp til sammen. Hvis Norge mener alvor med å være en del av klimaløsningen framfor klimaproblemet, er Norges mest klimafiendtlige næring et godt sted å starte.

Mener statsministeren at det ville vært bedre for klimaet og framtidens næringsliv og arbeidsplasser hvis vi fortsatte å satse på fornybar energi og på å kutte utslipp framfor å fortsette å skreddersy økonomien vår etter oljenærings behov?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:08:33]: Spørsmålet villeder egentlig ut fra hva som er realiteten. Jeg mener vi skal satse på fornybar energi. Norge drives jo stort sett av fornybar energi i det som holder kraft i landet vårt – vannkraften, det vi nå gjør med vind på land, og det vi har ambisjoner om å gjøre med vind til havs.

Jeg var også på et møte om energi og fornybar kraft i Europa denne uken, i Hamburg, hvor landene rundt Nordsjøbassenget snakket om hvordan vindkraft kan utvikles offshore. Der er det stor aktivitet i bunnfast offshore langs hele den europeiske kysten opp til Storbritannia, og det er store planer om å utvikle det videre fram mot 2050. Norge ligger lenger mot nord, men vi har en lang kyst, og vi bør også ha store muligheter der.

Men det vi får høre, og som jeg går ut fra at representanten også hørte i Europa, er at Norge i dag leverer en tredjedel av Europas gass. Alle de europeiske politikerne som sitter med ansvaret i dag, sier at det er det veldig viktig at Norge kan fortsette å gjøre framover, i overgangen til det fornybare. Krisen i Europa har jo kommet med at man er blitt avhengig av russisk gass – det skal man nå frigjøre seg fra. Det skal være lovforbud mot russisk gass. Da er det viktig for sikkerheten at rørgassen fra Norge, som kommer fra et demokrati og er forutsigbar, opprettholdes. Alternativet kommer til å være LNG, flytende naturgass fra USA, fra Golfen, og noe fra Norge, fra Melkøya.

Jeg tror vi må klare to ting. Vi må klare å fortsette å være en troverdig leverandør av den gassen som er viktig i overgangen, også til produksjon av hydrogen. Det er å være helt i front på nye teknologier som fangst og lagring av CO₂. Nå er det oppe og går, det er kommersielt mulig, og det er en verdikjede der i forbindelse med anlegget i Øygarden. Og det er å fortsette å kutte våre egne klimagassutslipp, også i olje- og gassektoren.

Så til spørsmålet: Vi skal både være en troverdig leverandør av gass, og vi skal samtidig forberede overgangen som Europa gjør, og som vi gjør, til en større fornybarandel.

Frøya Skjold Sjørsæther (MDG) [11:10:36]: Det er ingen partier i Norge som har foreslått at vi ikke skal forsyne Europa med den gassen de trenger akkurat nå

og i de få årene som kommer. Det vi snakker om nå, er videre investeringer på sokkelen i mange tiår fram i tid. Man kunne lese i VG at energiministeren annonserer planer om det som kan bli en av vår tids største fossilinvesteringer: nye gassrør i Barentshavet. Det er til tross for at Europa har sagt at de ikke ønsker mer utbygging av fossile brensler i Barentshavet, og det er også på kollisjonskurs med det vi vet at vi må gjøre hvis vi skal ha en sjanse til å nå de internasjonale klimamålene våre.

Verden har allerede funnet mer olje og gass enn vi noen gang kan brenne om vi skal klare å nå 1,5-gradersmålet. Da skulle det bare mangle at Norge – som sitter på kanskje verdens beste forutsetninger for å kunne det – ikke skal være ledende i energiomstillingen vi skal gjennom, med penger, ressurser, mye kloke folk, kompetanse fra oljenæringen og de enorme naturressursene vi har. Så spørsmålet mitt er fortsatt: Er det god klima- og næringspolitikk å fortsette å investere i olje- og gassnæringen i en tid hvor Europa beveger seg bort?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:11:44]: Ja, jeg mener faktisk det – på en ansvarlig måte. Vi står foran et fall i leveranser av olje og gass fra Norge. Etter 2030 kommer det til å gå ned. Spørsmålet er om vi skal la det skje nærmest ved å si at den siste leteaktiviteten har funnet sted på norsk sokkel. Jeg mener det er feil.

Vi skal fortsatt bidra med gass. Jeg tror det er en fordel at Europa i en tid framover kommer til å kjøpe gass fra Norge. De kan produsere hydrogen med CO₂-håndtering fra Norge, en trygg leverandør. Det er også en veldig viktig næring for Norge, med stor kompetanse. Jeg har egentlig aldri trodd på at vi løser dette ved at vi gjennom politikk kutter tilbudet, og så skal det komme noe fornybart i stedet fordi tilbudet blir borte. Jeg mener at tilbudet av fornybar kraft må komme gjennom de satsingene de gjør i Europa, slik at det gradvis erstatter det fossile. Mens det fossile er nødvendig, er det bedre at det er norsk gass fra norsk sokkel, fra et demokrati, enn at det kommer fra mindre pålitelige leverandører.

Frøya Skjold Sjørsæther (MDG) [11:12:47]: Det er helt riktig at det vil bli et produksjonsfall på sokkelen, uansett om MDG får 51 pst. oppslutning og får bestemme olje- og energipolitikken i Norge eller ikke. Da er spørsmålet: Hvordan skal vi forholde oss til det? Det som er regjeringens politikk nå, er å prøve å bruke opp ganske mye kraft og kapital på å forlenge oljealderen så lenge som overhodet mulig. Jeg tror det er en mye bedre løsning at man heller prøver å bruke den kraften, kapitalen og den gode arbeidserfaringen og kompetansen som vi har i Norge, til å bli en del av klimaløsningen framfor klimaproblemet.

Vi skal fortsette å levere gass i den tiden Europa trenger det, men Europa skal være fossilfritt innen 2050.

Europa kjøper 99 pst. av gassen som Norge produserer. Da skulle det også bare mangle at vi ikke følger med på den utviklingen som foregår i Europa, og at vi legger opp politikken deretter. Når resten av verden investerer dobbelt så mye i fornybar energi som de investerer i fossilt, er det litt rart at Norge fortsetter å investere seks ganger mer i fossil industri enn i all annen industri til sammen. Er statsministeren enig i at vi skal fortsette å investere så mye mer i fossilt enn i fornybart?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:13:54]: Jeg sa det i sted: Jeg mener det er fornuftig at vi investerer, slik at vi kan opprettholde et letenivå som gjør overgangen mykere. Jeg tror fortsatt Europa kommer til å trenge gass fra Norge. Blir det funn av betydning i Barentshavet, er det jo bare i den grad det er lønnsomt å bygge et slikt rør. I dag kommer den gassen fra Barentshavet, fra Hammerfest LNG, som flytende gass som transporteres på skip. Men hvis det er funn av betydning, og det kan kobles til vår rørinfrastruktur, og det kan finansieres – det må være bærekraftig – er ikke det noe vi skal utelukke.

Jeg registrerer at vi er enige om at vi på 2030-tallet vil stå overfor et fall. Det tror jeg kommer til å bli en utfordring også i Europa. Man skal samtidig ta russisk gass helt ut, og det blir et forbud fra 2027. Det kommer til å øke betydningen av at Norge er en stabil og forutsigbar leverandør. Vi må også huske på at vi har masse samarbeid med Europa på det fornybare, på håndtering av CO₂ og på utvikling av hydrogen som ressurs.

Presidenten [11:14:54]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [11:15:08]: Man skal vanligvis gratulere når nye rekorder blir slått, men med det vi ser de siste årene – en utvikling, nærmest ukentlig, med nye rekorder i bruk, beslag, narkotikakriminalitet – kan vi alt annet enn å gratulere.

Norge opplever en alvorlig utvikling når det gjelder narkotika. Det er ikke lenger enkelthendelser eller tilfældige overskrifter, men det er et konsekvent mønster: økende bruk, større beslag, mer organisert kriminalitet og stadig yngre som trekkes inn i dette. Bare på mandag offentliggjorde Kripos at kokainbeslagene har mer enn doblet seg siden 2019. Det er rekordhøye overdosedødsfall, og Norge er et av de landene i Europa med høyest kokainbruk blant unge. Politiet og tolletaten har for lengst slått alarm, og Kripos vurderer at trusselen fra organisert kriminalitet aldri har vært så høy.

Mennesker med rusavhengighet må hjelpes, men vi må også ha tydelige rammer, konsekvent forebygging og et sterkere politi og tollvesen, for når beslagene eksploderer, når volden øker, og når Norge omtales som et transittland for kokain, da må vi også se handling.

Det handler om trygghet i hverdagen, om å ta for eldre og lærere på alvor og om å trygge bydeler og lokalsamfunn som presses av kriminelle miljøer. Derfor er mitt spørsmål til statsministeren: Hvilke konkrete tiltak vil regjeringen iverksette for å strupe denne økningen i bruk, beslag og narkotikakriminalitet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:16:54]: Dette er et veldig alvorlig tema, og det er et tema vi kan ta utgangspunkt i er delt av landene rundt oss.

Igien: Jeg var i møte med europeiske kollegaer på mandag kveld og hørte hvordan utfordringene er knyttet til havner som Rotterdam, Antwerpen og Hamburg, hvor tyngdepunktet av kokaininnførsel har skiftet mellom de havnene etter hvilke kontrolltiltak man har hatt.

Det vi kan konstatere, er at de kriminelle nettverkene er grenseoverskridende. Narkotika driver dette på økonomisiden. De er avanserte teknologisk, og de jobber i et kappløp med det myndighetene og politimyndighetene kan gjøre.

Den første observasjonen er altså at dette må vi gjøre sammen med andre land. Vi må samarbeide med de nordiske landene. At vi nå har et Kripos-samarbeid mellom nordiske land og har folk fra norsk politi som sitter i en sentral i Stockholm og jobber mot de kriminelle nettverkene, er helt avgjørende.

Vi må satse på det politiet som kan virke mot disse nettverkene. Vi hadde en betydelig satsing på kapasiteten til å møte organisert kriminalitet i 2024. Vi har styrket den kapasiteten også inn i 2025, og det beskriver politiet som en gamechanger. Men det er på ingen måte slik at det er rett på mål, at vi da lykkes i alt vi gjør. Det er riktig som representanten sier, at det også handler om tollvesenets teknologi, skannere i havnene og samarbeid mellom land.

Vi må også nå de nettverkene som ofte er langt fra Norge. Dette står nå på vår dagsorden når vi snakker med stater i Golfen, i Nord-Afrika og andre steder i Europa, hvor vi vet det kan sitte bakmenn utenfor lovens arm i Norge og drive dette.

Så kampen mot at denne innførselen kommer, er ekstremt viktig og alvorlig, og vi fører den gjennom et politisamarbeid hvor vi også styrker politiet på de områdene der de kan møte kriminaliteten, ikke minst innenfor nettet, som er det store møte- og handlings- og transaksjonsstedet i denne veldig uheldige trafikken.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [11:18:59]: Jeg deler det synet at vi må både samarbeide internasjonalt og ikke minst styrke arbeidet på nett. I januar beslagla svensk toll kokain til en verdi av 3,3 mrd. kr i én container fra Latin-Amerika. Det sier noe om hvordan denne situasjonen er. Samtidig varsler det norske tollvesenet at Norge har blitt et transittland for kokain.

Dette handler ikke om tilfeldige smuglere. Det handler om profesjonelle, internasjonale kriminelle nettverk som hele tiden tester grensene våre, og som nå også lykkes altfor ofte.

Tolletaten gjør en imponerende jobb. Statsministeren snakket om dette med kontroll, men tolletaten sier at kapasiteten deres ikke strekker til. Når beslagene øker så kraftig, er det et tegn på at vi ikke klarer å møte omfanget av narkotika som skyller over landet. Derfor har KrF foreslått å styrke tollvesenet. Jeg vil spørre statsministeren om regjeringen også vil styrke tollvesenet framover for konkret å gi kapasitet før de kriminelle nettverkene får bedre fotfeste.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:20:13]: Det kan jeg bekrefte. I min regjeringstid har vi satset på tollvesenet, både bemanning, økonomi og teknologi. Det tror jeg vi må gjøre framover også. Det må gjøres i sammenheng med en del av de andre tiltakene vi har. Her er det bl.a. etterretningsarbeid gjennom politimyndigheter som kan følge hvordan denne trafikken går. Som sagt erfarer land nord i Europa som har havner, at tyngdepunktet i disse havnene kan flytte seg på veldig kort varsel, ut fra hvilke tiltak den ene havnen har. Tiltak for å styrke havnekontroll inne i havnene er en egen retningslinje, en kode, som nå blir behandlet bl.a. i IMO, International Maritime Organization, men som også er relevant for Norge.

Svaret på dette er altså at vi må være til stede på alle disse arenaene og ta innover oss at denne virksomheten er internasjonal, den er teknologisk drevet, og veldig mye av denne kriminaliteten finner sted på nett. Der rekrutteres det, der omsettes det, og der omgås også det regelverket vi alle vil at skal følges.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [11:21:17]: Noe annet som virkelig er dypt bekymringsfullt, er hva som møter barna på deres skoler, for vi ser nå at elever forteller at dop har blitt like vanlig som alkohol, at det er økt kokainbruk, og ikke minst at skolegården blir brukt som et sted der det foregår kjøp og salg. Lærerens myndighet er ganske begrenset. Politiet er vanskelig å koble på, ikke minst etter rusreformen – det er vanskeligere å gripe inn tidlig. Det er ikke synlig politi på utsatte skoler, og det trengs et bedre samarbeid mellom politi, skole, foreldre og myndigheter.

Det å late som at tydelig grensesetting er farlig, er det motsatte av tillit; det er litt som å sende ungdom ut på glattisen og samtidig nekte dem brodden på beina. Vil statsministeren ta foreldre og politiets bekymringer på alvor og gi reelle verktøy også til å forebygge i skolegårdene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:22:23]: Svaret på det er helt åpenbart ja. God forebygging inn på sko-

len er avgjørende, tror jeg. Alle som har barn, har opplevd at det som undervises, det som håndheves av regler, det som formidles på skolen, er viktig.

Så må vi gjøre det på riktig måte. Det var forslag om at man skulle ha hunder inn i skolegården, i skolekorridorene. Jeg er ikke sikker på at det er riktig strategi overfor unge mennesker, men at skolen er en viktig arena, er helt opplagt.

Det illustrerer bare at veldig mange av de utfordringene vi står overfor her, må få et samarbeid mellom flere typer aktører. Når vi i plan for Norge har kampen mot ungdomskriminalitet som en hovedsatsing, er det også for å illustrere at det kommer til å kreve samarbeid, selvfølgelig mellom justismyndighetene, men også mellom skolemyndighetene, bydelsmyndighetene, altså kommunal og regional, helsevesenet, som må være til stede – nye samarbeidsformer for å kunne virke godt forebyggende mot denne veldig alvorlige utfordringen i samfunnet vårt.

Presidenten [11:23:20]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Guri Melby (V) [11:23:33]: Arbeiderpartiet gikk til valg på et løfte om trygghet. Jeg tror likevel ikke det var trygghet elevene, og heller ikke lærerne, ved den engelskspråklige IB-linjen på Manglerud skole opplevde rett før jul, da de fikk en julegave som jeg tror de absolutt ikke ville ha, nemlig en beskjed fra departementet om at tilbudet må legges ned fra høsten 2026 – et tilbud som har eksistert i ti år. Kunnskapsministerens rådgiver sa til NRK at dette tilbudet er problematisk, og at det derfor ikke ønskes videreført.

Det er viktig at vi forstår hvilke elever det er som nå mister skoletilbudet sitt. Det er bl.a. snakk om familier som har tenkt å flytte til utlandet for å jobbe en periode, der barna må sikres de engelskkunnskapene de trenger for å klare seg i et annet skolesystem. Det er folk som har spesialkompetanse, og som enten er hentet inn av norske bedrifter eller er i den norske forvaltningen, som har sine barn i dette tilbudet – barn som har et rent engelskspråklig tilbud, der de åpenbart lærer seg norsk, men ikke kan nok norsk til å gå inn i et ordinært norsk skoletilbud over natten.

Statsministeren besøkte Manglerud skole denne uken, så jeg, men jeg tror ikke han tok turen innom IB-linjen. Det er synd, for da kunne han ha møtt elever, foreldre og lærere som nå lever i usikkerhet. Han kunne ha sett et velfungerende skoletilbud som har eksistert i snart ti år, og som har positive evalueringer, fornøyde elever og engasjerte lærere.

Statsråden som er ansvarlig for dette, sier at behovet disse familiene har, kan ivaretas av private skoler med IB-tilbud. Dette er tilbud som koster flere hundretusen

kroner i året, og det mener vi i Venstre går på tvers av et budskap om et sterkt og viktig ideal om en fellesskole som gir lik rett til utdanning, uavhengig av skoletilbud. Det er ikke bare rike folk som har unike behov og livssituasjoner. Fellesskolen vår må også kunne romme spesialiserte tilbud som en IB-linje.

Statsministeren har tidligere vært med på å foreta en snuoperasjon og redde den franske skolen. Den gangen fant regjeringen en løsning. Spørsmålet mitt er om statsministeren vil vise det samme engasjementet for IB-linjen på Manglerud som han gjorde da han var med på å redde den norske skolen i Paris.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:25:46]: Det gjaldt den franske skolen i Norge. Det er en fransk skole og en tysk skole i Norge, og jeg mener det har vært viktig å kunne videreføre dem. De har en lang tradisjon.

Det er riktig at jeg var på Manglerud skole i går. Da hadde jeg møte med elever i 7. klasse og møte med rektor. Dette var ikke et tema da. Det ble ikke tatt opp. Jeg er opptatt av at vi skal ha en skole som prioriterer ressursene til det som er viktigst for elevene: læring, lesing og grunnkunnskapene.

Når det gjelder IB-tilbudet på Manglerud skole, må jeg si at jeg ikke kan gi et utfyllende svar her, rett over salen. Jeg tror jeg må si som jeg måtte på et annet spørsmål: Det må jeg få lov til å komme tilbake til. Jeg må snakke med statsråden om det. Jeg vil likevel si at norske skoler nå, i forhold til da statsråden og jeg gikk på skolen, tar imot elever med et utrolig språkmangfold. Det er en helt annen elevmasse. Skolen har vist seg veldig dyktig til å håndtere det, til å kunne håndtere språkutfordringer for elevene før de kommer inn i norsk. Det er ikke slik at det må en IB-linje til for at man skal kunne mestre overgangen til norsk.

Det er et prioriteringsspørsmål, med tanke på ressursene og de resultatutfordringene vi har i skolen, med lesing, regning og skriving. Vi må komme i gang med det. Det er hovedoppgaven. Jeg er opptatt av at når vi bruker ressurser, innretter lærerressurser og elevressurser, er det der hovedtyngden må være. Med hensyn til kostnadene på dette IB-tilbudet: Det var litt nytt for meg at det er IB-tilbud på såpass lavt klassenivå. Tidligere var jo IB, International Baccalaureate, noe som var knyttet til videregående.

Dette må jeg få lov til å komme tilbake til, og så skal representanten få et utfyllende svar.

Guri Melby (V) [11:27:30]: Jeg har respekt for at statsministeren ikke har inngående detaljkunnskap om tilbudet på Manglerud skole. Jeg kan da opplyse statsråden om at dette var et initiativ fra et Høyre-ledet byråd i 2014, der også Venstre var med, men det ble videreført da Raymond Johansen var byrådsleder og opprettholdt

av Oslo kommune fordi man så på dette som en god måte å utvide fellesskolen på. Det var nettopp for å sikre et alternativ for elever som ikke har råd til å betale det det koster å bruke det private tilbudet – jeg tror det er 277 000 kr – som bl.a. prinsessen har benyttet seg av.

Jeg tror likevel statsministeren er i stand til å ha en prinsipiell holdning til dette spørsmålet. Når kunnskapsministerens rådgiver definerte det som problematisk å gi denne typen tilbud innenfor en offentlig ramme, kunne jeg gjerne tenke meg å høre om statsministeren er enig i det. Mitt syn og Venstres ståsted er at dersom en kommune mener at dette er et relevant tilbud for sine innbyggere og ønsker å prioritere midler til det, må de få lov til å tilby det. Regjeringen har jo ofte sagt at vi må gi kommunene frihet til å prioritere selv, og dette koster ikke staten en krone. Hvorfor skal regjeringen si at nei, dette får ikke Oslo kommune lov til å tilby, bare private får lov til å tilby det?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:28:38]: Igjen: Det er ukjent for meg at myndighetene har grepet inn mot en kommune som har et utdanningstilbud og sagt at det er ulovlig å ha det. Jeg må få komme tilbake til dette. Før jeg svarer på dette, som jeg forstår er et viktig spørsmål for representanten og for ungene på skolen, skal jeg få et godt bakgrunnsgrunnlag for å kunne gi et ordentlig svar.

Ove Trellevik hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [11:29:13]: Den munnlege spørjetimen er då omme, og me går til sak nr. 2, den ordinære spørjetimen.

Sak nr. 2 [11:29:16]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:29:19]: Det vert nokre endringar i den oppsette spørsmålslista, og presidenten viser i den samanheng til spørsmålslista i salappen.

Endringane var som følgjer:

Spørsmål 6, frå representanten Margret Hagerup til helse- og omsorgsministeren, er trekt tilbake.

Spørsmål 19, frå representanten Hilde Grande til energiministeren, vil verta svart på av kommunal- og distriktsministeren på vegner av energiministeren, som er bortreist.

Spørsmål 20, frå representanten Remi Sølvberg til kommunal- og distriktsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkomande. Spørsmålet vert etter oppmoding frå arbeids- og in-

kluderingsministeren flytta og svart på før spørsmål 26, som skal verta svart på av same statsråd.

Spørsmål 22, frå representanten Hege Bae Nyholt til kunnskapsministeren, er trekt tilbake.

Spørsmål 23, frå representanten Mathilde Tybring-Gjedde til kunnskapsministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmåla 24 og 25, frå høvesvis representantane Bent-Joachim Bentzen og Geir Jørgensen til forsvarsministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:29:46]: «Helsevesenet er helt sentralt i beredskapen og en av bærebjelkene i totalforsvaret. Erfaringene fra flere konflikter, som krigen i Ukraina, er at sykehus blir utsatt for målrettede angrep. Flere norske sykehus mangler tilfluktsrom. Sykehuset Østfold Kalnes er ett av dem, et sykehus som nå er under en storstilt utbygging.

Hva er regjeringens plan for tilfluktsrom på norske sykehus?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:30:16]: Takk for et godt og viktig spørsmål. La meg først si at Sykehuset Østfold Kalnes sto ferdig i 2015. Det er riktig at sykehuset ble bygget uten tilfluktsrom, dette som følge av vedtak etter den generelle midlertidige dispensasjonen som Stortinget ga tilbake i 1998 fra forskrift om tilfluktsrom for offentlige og private tiltakshavere.

Nå er Sykehuset Østfold Kalnes under planlegging for et nytt stort stråle- og somatikkbygg med 168 nye senger og stråleterapi. I dagens nye sikkerhetspolitiske situasjon synes det klart at kritisk infrastruktur og tilhørende tjenester vil ha et endret beskyttelsesbehov. Dette gjelder også tilfluktsrom. Ny og oppdatert forskrift er ennå ikke ferdigstilt, slik at det til nå har vært vanskelig å vite hva man skal legge til grunn for videre planer. Det skjønner jeg at kan skape litt usikkerhet.

Justisdepartementet og Direktoratet for samfunnsikkerhet er nå i prosess med nye anbefalinger og regelverk for bygging av tilfluktsrom. De opplyser at årsakene til at den gamle forskriften fra 1995 må endres, er at det bl.a. skal innføres to klasser tilfluktsrom med ulik beskyttelsesgrad. I totalberedskapsmeldingen er den klassen med lavest beskyttelsesgrad omtalt som dekningsrom. Det er også behov for å se på de tekniske kravene til rommene i lys av dagens trusselbilde og erfaringer fra Ukraina.

Justisdepartementet har opplyst at de vil sende forslag til ny forskrift på høring så snart som mulig. For meg er det en prioritert oppgave at Helse sør-øst og Sykehus-

et Østfold får en avklaring så tidlig som mulig om hvilke krav som skal gjelde.

Jeg har selv besøkt sykehuset flere ganger. Jeg vet at dette er noe de ansatte er opptatt av, ledelsen er opptatt av og de tillitsvalgte er opptatt av. Men det er en beslutning som har store implikasjoner og store kostnader. Det er viktig at avklaringene kommer tidsnok, slik at en kan planlegge dette en gang for alle og ikke må få fordyrende tillegg når en er i gang med byggingen. Det mener jeg vil være en dårlig løsning, så her er det viktig at vi har hurtig framdrift.

I forlengelsen av svaret på spørsmålet fra representanten vil jeg legge til at det nå pågår et arbeid for å forberede helsetjenestene våre på krise og eventuelt krig. Som en del av dette arbeidet utarbeides det nå oversikter over hva slags tilfluktsromarealer sykehusene har tilgang til, basert på erfaringer fra bl.a. Ukraina. Vi må sørge for at det finnes gode planer for tilfluktsrom og selvfølgelig også for evakuering.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:32:42]: Statsråden sier et viktig stikkord i sitt svar: tidsnok. Denne beslutningen må komme tidsnok. Kalnes sykehus skal ivareta 350 000 innbyggere og tusenvis av ansatte og står helt uten tilfluktsrom. Det skal ikke regjeringen alene ha skylden for, for dette er jo en beslutning som ble fattet tilbake i tid, da vi trodde at den regelstyrte verden skulle beskytte oss.

I en ny tid med en uoversiktlig sikkerhetssituasjon må vi rette opp i sånne feil. Nå har vi en unik mulighet med den byggeprosessen som statsråden er godt kjent med, og vi kan få bygget et tilfluktsrom innenfor en byggeprosess. Nå haster det med en avklaring, og hvis beslutningen drøyer, kan prislappen på et tilfluktsrom mangedobles – rett og slett fordi avgjørelsen ikke tas i tide. Det mener FrP vil være nok et eksempel på håpløs sløsing fra denne regjeringen.

Jeg blir ikke helt betrygget av svaret, for vi får fortsatt ikke en avklaring av når denne beslutningen kommer, og når regjeringen er klar for å fatte en slik beslutning.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:33:48]: Den kommer så fort vi er ferdige med dette arbeidet. Som jeg sa i svaret, er det også en faglig diskusjon om hvilke typer rom vi eventuelt skal bygge, hvor de skal være, og om dette skal være et krav vi stiller til alle nye sykehusutbygginger, eller om det skal være i områder hvor det er lav dekning av tilfluktsrom. Dette er spørsmål vi må svare ordentlig på. Det er ikke småinvesteringer vi snakker om.

Nå bygger vi ut på Kalnes, og det er veldig bra. Vi skal bygge ut på Ahus, og det er også på høy tid. Vi bygger et nytt Mjøssykehus til over 18 mrd. kr, som blir et kjempe-løft. Vi skal gjøre store oppgraderinger rundt omkring i

sykehusene. Det er viktig at vi gir forutsigbarhet til alle disse byggeprosjektene. Hvis vi nå skulle hoppet på og sagt at nå skal alle bygge tilfluktsrom, snakker vi ikke om beløp i hundremillionersklassen, vi snakker kanskje om milliardklassen. Det er også skattebetalernes penger, og derfor er det viktig at vi gjør dette i riktig rekkefølge, men avklaringene må komme tidnok til at vi ikke forsinker eller fordyrer prosessen på Kalnes sykehus.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:34:52]: Statsministeren var her tidligere i dag og snakket også om tilfluktsrom. Hvis forvirringen om regjeringens politikk for tilfluktsrom var noe uklar fra før, ble den i hvert fall ikke noe klarere der. Han kan heller ikke si noe om f.eks. finansieringen. Når det gjelder utbygging av tilfluktsrom på Kalnes, har det vært snakket om rundt 200 mill. kr, og denne kostnaden kan ikke sykehuset ta alene. Ledelsen ved sykehuset er klokkeklar på at vi ikke kan fjerne en kvadratmeter av denne utbyggingen. Det ville i tilfelle være å gjenta en feil som i sin tid ble gjort av Vestres parti, Arbeiderpartiet, der Kalnes ble bygget altfor lite. Det var korridorpasienter allerede mens Hans Majestet Kongen klippet snoren utenfor.

For å si det enkelt: Blir kiloprisen på betong dyrere, må også prislappen opp.

I forbindelse med behandlingen av budsjettet før jul fremmet FrP en merknad som sa noe om at når Kalnes nå bygges ut, er det nødvendig at disse kravene kommer på plass. Arbeiderpartiet kunne ikke støtte det, og jeg blir veldig i stuss når Arbeiderpartiet er så passive i denne saken. «Tidsnok» er et ord statsråden bruker, men når kan pasienter, ansatte og innbyggere i Østfold og Follo vente seg en avklaring av hva regjeringen har tenkt å gjøre?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:36:06]: Vi må puste litt med magen. Det er ikke sånn at gravemaskinene er i gang. Stortinget sluttet seg til dette utbyggingsprosjektet da forslaget til statsbudsjett ble vedtatt. Regjeringen foreslo å bevilge penger til det. Det sluttet Stortinget seg til i desember. Nå er vi i slutten av januar, så det er altså noen uker siden Stortinget ga klarsignal til dette byggeprosjektet. Vi har litt tid, men det er viktig for meg at vi gir svar på dette i god nok tid, slik at det kan inngå i prosjekteringen.

Det er ikke bare å bygge tilfluktsrom. Det er også et spørsmål om hvilket tilfluktsrom det skal være, hvor stor beskyttelsesgrad det skal ha, hvor stort det skal være, hvordan det skal fungere sammen med øvrig infrastruktur i denne regionen, i Østfold, som er en viktig region, og hvem som skal finansiere det. Det er helt riktig som det blir sagt, at hvis dette er et rent tilfluktsrom som ikke har noen andre funksjoner, synes jeg det vil være vanskelig å belaste helsebudsjettene med dette. Hvis en

kan tenke seg en dobbeltbruk, der en også kan bruke enkelte av disse arealene til andre formål i fredstid, er det kanskje annerledes.

Det er dette vi nå jobber med. Avklaringene vil komme så snart vi er ferdige med dem, og i god nok tid til å få implementert dem i prosjektene.

Spørsmål 2

Erlend Svoldal Bøe (H) [11:37:31]: «Sykehusene sliter kraftig økonomisk og må kutte i flere pasienttilbud. Dette er en utvikling vi ser over hele landet. I den krevende økonomiske situasjonen tar sykehusene i økende grad beslutninger basert på økonomiske rammer og i mindre grad basert på medisinsk faglig grunnlag. Det er en uheldig utvikling for kvaliteten og prioriteringene i helsetjenesten, og det rammer pasienttilbudet hardt.

Deler statsråden Høyres bekymring, eller er statsråden komfortabel med situasjonen på sykehusene?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:38:15]: Takk for spørsmålet.

Selv om regjeringen har sørget for å styrke sykehusøkonomien de siste årene, er det noen helseforetak som er i en krevende økonomisk situasjon. Det er viktig at sykehusene våre har et kostnadsnivå som er tilpasset Stortingets bevilgning. Det er landets folkevalgte – denne salen – som bestemmer hvor mye penger vi skal bruke på sykehusene våre. Når den beslutningen er tatt, forventer jeg at det lojalt følges opp, og at en holder seg innenfor de bevilgningene en har fått. Det er skattebetalernes penger vi forvalter.

Lønnskostnadene i sykehusene utgjør om lag 60 pst. av de samlede kostnadene, og flere av tiltakene som nå diskuteres, tar sikte på å bremse bemanningsveksten, ikke å redusere bemanningen. Jeg må minne om at Norge er blant de landene i verden som har høyest dekning av helsepersonell sett i forhold til andel av befolkningen. Det har vi fordi vi skal ha desentraliserte tjenester, fordi vi skal ha høy kvalitet – vi skal ha tjenester i verdensklasse, og det må vi være villige til å investere i – men vi må også erkjenne at det er svært få land i verden som bruker mer penger på helse enn Norge. Så vi må også diskutere hva vi får ut av disse pengene. Vi må forvalte ressursene på en effektiv måte, og helsepersonellet vårt må få tid, rom, tillit og frihet til å være godt helsepersonell og ikke måtte bruke tiden sin på oppgaver de selv mener ikke er nødvendige, de såkalte tidstyvene i sykehusene, som vi nå er i ferd med å fange.

Det er alltid rom for forbedringer, f.eks. når det gjelder å gjøre mer av det som virker, og mindre av det som ikke virker. Vi har også et stort potensial når det gjelder ny teknologi, oppgradering av medisinskteknisk utstyr,

bedre logistikk-løsninger og bedre samhandling mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Dette er jeg helt sikker på at både representanten Svoldal Bøe og jeg er enige om og opptatt av.

Jeg er ikke uten videre enig i at norske sykehus i økende grad tar beslutninger basert på økonomi, og at det skulle stå i et motsetningsforhold til å vektlegge gode medisinsk-faglige vurderinger. Norge har en av de aller beste helsetjenestene i verden, og vi leverer jevnt over svært gode resultater. Vi har aldri behandlet flere pasienter enn nå. Ventetidene har gått betydelig ned det siste året. Vi gjennomfører stadig nye medisinske gjennombrudd, folk lever lenger, vi behandler sykdommer bedre, og overlevelseshraten går opp. Innenfor enkelte sykdommer er vi på verdensstoppen når det gjelder overlevelse. Vi har fremragende fagfolk og dyktige medarbeidere i alle deler av tjenesten vår. Dette er kvaliteter å ta vare på framover.

Jeg håper vi kan være enige om at ikke alle problemer bare løses med mer penger, når kanskje den største utfordringen framover er mangel på fagfolk. Derfor er det viktig at vi diskuterer hvordan vi kan bruke pengene smartest mulig, hvordan vi kan få mest mulig helse igjen for hver eneste krone, og hvordan vi kan omstille på en fornuftig måte. Der har jeg vært veldig tydelig overfor sykehusene: De ansatte, tillitsvalgte, verneombud – medarbeiderne – skal involveres i alle viktige prosesser og tas med på råd om hvordan vi kan skape verdens beste helsetjeneste.

Erlend Svoldal Bøe (H) [11:41:19]: Jeg er helt enig i at dette ikke bare handler om penger. Vi må også organisere helsetjenesten vår på en annen måte. Det er alle enig i. Det jeg reagerer litt på i svaret fra statsråden, er at han står her og skryter av at han har styrket sykehusøkonomien. Hvis en ser på den virkeligheten som ansatte, pårørende og pasientene opplever, ser en kutt. I Norge har vi i mange år snakket om at vi går tom for folk før vi går tom for penger. Nå går en tom for både folk og penger. Det er ganske interessant å se at når regjeringen skal komme med nye satsinger, f.eks. prehabilitering for kreftbehandling, som vi støtter, eller investeringer i medisinskteknisk utstyr, er svaret fra helseministeren hver gang at det skal dekkes innenfor sykehusenes økonomiske rammer. Det er jo en utfordring, for en har store utfordringer med de økonomiske rammene til sykehusene – en har ikke bedre rammer.

Hvordan kan det ha seg at helseministeren står her og skryter av økte sykehusbudsjett samtidig som sykehusene kutter i pasienttilbudene? Hvordan henger det sammen?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:42:25]: Det er jo feil at sykehusbudsjettene ikke er styrket. I år styrkes sykehusbudsjettene med 3,9 mrd. kr. Vi dekker fullt ut kostnadsveksten, vi dekker fullt ut kostnader knyttet til demografiske endringer, og det kommer også friske penger på toppen av dette.

Jeg synes denne kritikken fra Høyre er litt hul. Nå har vi fått et teknisk beregningsutvalg, som altså er statens uavhengige organ, som gransker sykehusøkonomi. Dette er tall som er tilgjengelige fra regjeringens nettside, og som alle kan gå inn og lese. Der vil man kunne se at veksten i spesialisthelsetjenesten, budsjettene, har vært høyere i perioden 2022–2026, altså under denne regjeringen, enn den var i perioden 2016–2021, altså under den borgerlige regjeringen. Så jeg synes at dette er en litt hul kritikk. Nå, i opposisjon, er man veldig bekymret for sykehusenes økonomi, mens man i posisjon, beviselig og dokumenterbart, leverte en dårligere sykehusøkonomi. Jeg er da fristet til å stille noen spørsmål: Hvorfor endret den borgerlige regjeringen rentebetingelsene i 2018, slik at sykehusenes rentekostnader gikk opp? Hvorfor betalte man aldri fullt ut for demografiske endringer, slik denne regjeringen gjør? Det er noen av grunnene til at vi nå har økonomiske utfordringer i en del helseforetak.

Erlend Svoldal Bøe (H) [11:43:32]: I Høyres alternative budsjett har vi foreslått 1,2 mrd. kr mer enn Støre-regjeringen først la på bordet i høst, for å styrke sykehusene framover. Det jeg registrerer i svaret fra statsråden, er at det er en helt annen virkelighetsforståelse av situasjonen sykehusene står i, i denne salen, enn blant pasienter, pårørende og ansatte der ute. Det er bare å ta seg en tur til Lærdal sjukehus og prate med pasienter, innbyggere og ansatte der om hvordan de opplever å måtte gjøre store kutt fordi en har store økonomiske utfordringer. Så det er ingen tvil om at denne regjeringen har mistet fotfestet når det gjelder måten en beskriver sykehusene på, og når det gjelder hva som er situasjonen rundt omkring i landet.

Jeg har et oppfølgingsspørsmål til statsråden. Når en ser at sykehusene sliter økonomisk – jeg mener det er en helt riktig påstand at de gjør det, vi får også tilbakemeldinger om det f.eks. i forbindelse med budsjettavvikene for 2025 – hva gjør det med evnen til å sørge for at en i en beredskapssituasjon får tid til å øve og trene? Det er ingen tvil om at dette påvirker muligheten til å gjøre dette. Det har f.eks. ikke blitt flere intensivsengeposter.

Hvordan påvirker dårlig sykehusøkonomi evnen til å bygge opp sterkere beredskap?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:44:41]: Jeg er uenig i at det er dårlig sykehusøkonomi. Sykehusene får nesten 4 mrd. kr mer i år. Vi nærmer oss nå

240 000 mill. kr i sykehusbudsjett. Jeg vil gjerne at representanten peker på landene som bruker mer penger på sykehus enn Norge. Så denne virkelighetsbeskrivelsen er jeg ikke enig i.

Jeg mener også at det er galt at en sier én ting i opposisjon og gjør noe helt annet i posisjon. Det mener jeg er å ikke snakke riktig om det som er konsekvensene av ens egen politikk.

Det vil alltid være behov for omstilling i tjenestene. Det er riktig at noen tjenester flytter, og at noen tjenester bygges ned mens andre tjenester bygges opp. Det er en del av samfunnsutviklingen. Det kommer ny teknologi, folk flytter på seg, demografien endres. Man har alltid stått i omstilling i norsk helsetjeneste, og man kommer til å stå i omstilling i all framtid. Spørsmålet er om det blir bedre eller dårligere. Min bestemte oppfatning er at helsetjenestene våre generelt sett blir bedre hvert eneste år, og det er også fordi vi velger å investere mye penger i dem.

Spørsmål 3

Kjersti Toppe (Sp) [11:45:57]: «I oktober 2025 opna det nye sjukehuset i Drammen, med ein prislapp på 18 mrd. kr. Men pauserom til jordmødrene var det ikkje pengar til. Når jordmødrene sjølve ordnar til med ein sofa for å lage seg eit pauserom, blir dette slått ned på av leiinga. I Stavanger er det også opna nytt sjukehus. Der må legane krangle om arbeidsstasjonar, og tilsette manglar garderobeplass. Ingen av sjukehusa er bygde med tilfluktsrom.

Er det regjeringa sin politikk å bygge nye sjukehus med for liten plass til dei tilsette, og utan tilfluktsrom?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:46:38]: Det er det ikke, og representanten vet utmerket godt at sykehuset i Drammen ble det fattet investeringsbeslutning om før min tid.

Jeg er bekymret for de tilbakemeldingene vi får fra medarbeidere om at det er for liten plass til funksjoner som pauserom, et sted å kunne ta en kaffe med kollegaer, et sted å slappe av når en har muligheten til det i en stresset hverdag. Det er grunnen til at jeg i helsetalen varslet at sånn kan det ikke fortsette. Vi har også gitt sykehusene en helt konkret føring i oppdragsbrevene om at når nye sykehus bygges, og når vi oppgraderer og bygger om eksisterende sykehus, skal medarbeidernes behov ivaretas på en god måte. Det gjelder f.eks. at en må ha pauserom, steder å kunne trekke seg tilbake. Medarbeiderløftet, som vi nå skal gjennomføre sammen med partene i arbeidslivet, kommer til å være veldig viktig for at vi skal beholde fagfolk i vår felles helsetjeneste også framover.

Så jeg er på ingen måte tilfreds med situasjonen. Det er derfor jeg har tatt tak i det, men jeg kan altså ikke svare for bygg som det er fattet investeringsbeslutning om lenge før min tid. Dette burde strengt tatt vært tatt tak i for mange år siden. Nå tar vi tak i det, og det er jeg veldig glad for, og det forplikter, og det skal vi også levere på.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet om Drammen sykehus og at jordmødre der har prøvd å finne praktiske løsninger, vil jeg for det første si at jeg synes det er bra at en forsøker å finne praktiske løsninger. Jeg forstår også at ledelsen er opptatt av å finne mer permanente løsninger på dette. Så der vil oppfordringen fra meg til ledelse, tillitsvalgte og verneombud klart være å sette seg ned sammen og se på hvordan man med den bygningsmassen en har, kan finne løsninger på dette som fungerer best mulig. Hvis det framover vil være behov for større tilpasninger, får man se på hvordan man klarer det, men det viktigste nå må i hvert fall være å løse den prekære utfordringen, som er mangelen på pauserom. Det har jeg tillit til at en skal kunne finne løsninger på.

Så må vi ta lærdom av disse prosjektene og i hvert fall sørge for at dette en del av planleggingen og prosjekteringen fra starten av, når vi bygger nye sykehusbygg framover.

Kjersti Toppe (Sp) [11:48:59]: Dersom det ikkje er regjeringa sin politikk, bør jo regjeringa endra dei modellane vi byggjer sjukehus etter i dag. Vi har jo eit eige sjukehusbygg-helseføretak som legg til grunn modellar for alle desse sjukehusa, der ein sørgjer for at det blir så arealknappe sjukehus, og areal til tilsette blir nedprioritert.

Dette er ikkje det første sjukehuset som vi ser er bygd på denne måten. Det er slik på Kalnes, og det var slik på Ahus. Bekymringa mi er at dette fortset òg på dei nye sjukehusa, f.eks. Mjøsjukehuset og nye Oslo universitetsjukehus. Da må ein endra modellane. Ein må òg endra på finansiering av sjukehus, for det er jo ingen tvil om at når ein ikkje skil investering og drift, vil det verta arealknappe sjukehus. Det viser all erfaring. Spørsmålet er om statsråden vil gjera nokre konkrete endringar.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:50:06]: Dette tror jeg kan løses betydelig enklere. Det handler om at en må ta høyde for at det skal være tilstrekkelige arealer allerede når en starter prosjektet, når sykehusene prosjekteres, og også tilstrekkelig areal til at medarbeiderne har gode arbeidsbetingelser. Ansatte, tillitsvalgte og verneombud involveres jo i prosjekteringen, de tas med på råd, men de må ikke bare tas med på råd, de må faktisk også lyttes til.

En helt operativ ting jeg kommer til å gjøre framover, er at vi når vi får søknader om nye byggeprosjekter,

som en del av kvalitetssikringen stiller spørsmål som: Er ansatte her godt involvert? Har en fulgt det som nå står i oppdragsbrevene for 2026 – og som selvfølgelig kommer til å stå i oppdragsbrevene i alle år framover, så lenge jeg er helse- og omsorgsminister – at ansattes behov skal ivaretas? Har en tenkt på tilstrekkelige arealer til bl.a. pauserom? Og hvis vi ikke får gode nok svar på det, får en gå en runde til før vi kan anbefale Stortinget å bevilge penger til nødvendige oppgraderinger. Det tenker jeg er en jordnær og praktisk måte å gjøre det på, og så får vi komme tilbake til større reformgrep senere.

Kjersti Toppe (Sp) [11:51:10]: Ei jordnær tilnærming er å tenkja på om ein investerer milliardar i nye sjukehus, 18 mrd. kr, og vi endar opp med ein situasjon der det ikkje er pauserom til dei tilsette. Da tenkjer eg: Kva i alle dagar – korleis er dette mogleg? Det er greitt at vi tilsynelatande skal ha enkle løysingar på dette, men ein må gå inn og sjå på systemet vårt, som gjer at dette faktisk er mogleg. Det skal ikkje vera jobben til ein helseminister å sørgja for å sjekka ut om det er garderobe til dei tilsette, når vi har ei milliardinvestering som har vore planlagt i mange år. Difor er eg opptatt av at vi òg må sjå på dette systemet.

Til slutt: No stod statsråden sjølv på Drammen sykehus og heldt ein helsetale, der han snakka fint om at dei tilsette må kunna ta ein kaffi og ha eit pauserom og tid til fagleg og etisk refleksjon. Er statsråden bekymra for at dette vert oppfatta som ein festtale?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:52:17]: Nei, snarere tvert imot! Det er jo denne helseministeren som har lagt inn i oppdragsbrevene at hensynet til ansatte skal ivaretas. Det er jo jeg som har skrevet inn i oppdragsbrevene at når en bygger nye sykehus og oppgraderer eksisterende sykehus, må en tenke på arealer til pauserom. Jeg mener dette, og det er derfor jeg tok det opp. Det er flott at det nå er mange partier som kommer etter og begynner å engasjere seg for dette, og det er veldig bra hvis vi kan bli enige om dette. Men dette har jeg gitt sykehusene oppdrag om allerede fordi jeg mener at det ikke er godt nok sånn som det er i dag, og når jeg har gitt det oppdraget, kommer jeg selvfølgelig også til å følge med på at det blir gjennomført.

Så nevnte representanten 18 mrd. kr, og da regner jeg med at representanten henviser til det nye Mjøspsykehuset, som jeg er veldig glad for at vi får på plass. Nå er også det i prosjekteringsfasen. Ingen gravemaskiner har begynt på tomte ennå. Det er mye detaljering som gjenstår, og det er selvfølgelig viktig at Helse sør-øst og Sykehuset Innlandet, i dette tilfellet, nå bruker det oppdragsbrevet. Da må de gå igjennom disse planene, og hvis de ser at de her ikke har dimensjonert riktig, i tråd med de

føringene vi som eier har gitt, da må de ta det inn over seg og gjøre nødvendige endringer før spadetaket tas.

Spørsmål 4

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [11:53:32]: «641 pasienter ble plassert på korridoren ved psykiatrisk klinikk, Sandviken sykehus i 2025. Det har blitt hverdags å sette kode rød, da presset er så stort at man er i en beredskapssituasjon, pasienter sendes hjem, og det er krevene å levere et forsvarlig tilbud. Hovedverneombudet uttalte følgende til Bergens Tidende: '[...] mangelen på døgnplasser vil føre til flere alvorlige hendelser, økning i antall selvmord og i verste fall drap begått av alvorlig syke mennesker'.

Hva har statsråden gjort, hva er under planlegging, og når kan vi se resultater?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:54:19]: Takk for spørsmålet. La meg først si at det ikke skal være normalen at pasienter innlagt på døgnet i psykisk helsevern legges i korridor på grunn av manglende kapasitet. Slik skal vi ikke ha det. Helsetjenestene våre er til for folk, ikke for systemene, og når noe ikke fungerer for folk, må vi brette opp ermene og gjøre noe med det. Sykehusene har et stort ansvar for å legge til rette for at pasientene får nødvendig skjerming og tilfredsstillende behandling og omsorg. Det skulle bare mangle i velferdsstaten Norge i 2025.

Så kan det være – i enkelttilfeller og ved enkelte situasjoner, men la meg bare legge til at det er snakk om i svært, svært begrenset omfang – at en i kortere perioder kan se seg nødt til å bruke ledig areal som samtalerom, møterom eller plass i tilknytning til korridor, men det skal virkelig være unntaksvis og kun der det er vurdert å være faglig forsvarlig.

Nå har vi bedt Helse vest om nærmere informasjon om døgnkapasiteten ved Sandviken sykehus og om hvilke tiltak som er planlagt – i tråd med spørsmålet fra representanten. Helse Bergen bekrefter at de nå iverksetter strakstiltak. Det er riktig, og jeg er glad for at det skjer. Det skal etableres en foreløpig sengepost med oppstart allerede 3. februar, altså om veldig kort tid. Etter hvert vil en øke kapasiteten med åtte nye døgnplasser på Sandviken-området, fra 20. april. Så har de i dag utskrivningsklare pasienter, og det er nå dialog mellom Helse Bergen og Bergen kommune om framdrift med tanke på planlagt utskrivelse fra døgnpost. Dette vil også frigjøre plass, noe som gjør at andre pasienter som trenger den plassen, kan få den.

Dette er en prekær utfordring som det må tas tak i nå, men vi må jo bygge opp kapasiteten over tid, slik at vi ikke kommer hit framover. Derfor har vi i oppdrags-

brevene gitt tydelig beskjed om å øke døgnkapasiteten. Det skal skje i alle fire helseregioner, over hele landet, og vi ser at det er særlig behov for å øke kapasiteten for dem med alvorlig psykisk lidelse og innenfor sikkerhetspsykiatri. Nå har vi styrket sikkerhetspsykiatrien med øremerkede midler i flere omganger de siste årene, senest i budsjettforliket, der det ble gitt 100 mill. kr ekstra til døgnplasser. Vi vil også se på ulike typer sikkerhets- og overgangsboliger og nye former for døgntilbud i samarbeid mellom helseforetak og kommuner. Det kan bidra til et bedre samarbeid om pasienter som er klare for utskrivning, og kan også frigjøre kapasitet.

Vi har i oppdragsbrevene også sagt at vi forventer at de regionale helseforetakene allerede i år inngår flere langsiktige avtaler med ideelle og private aktører, slik at den samlede kapasiteten i vår felles helsetjeneste utnyttes best mulig.

Når det gjelder døgnkapasiteten, skal den over noen år opp med om lag 430 plasser. Jeg er veldig glad for at vi har klart å stoppe den nedbyggingen av døgnplasser som har skjedd gjennom en 20-årsperiode. Noe av dette har nok vært riktig, for mer behandling gis poliklinisk, det er kortere opphold, det er dagtilbud, og flere får behandling hjemme. Jeg vil likevel si at utviklingen har gått altfor langt. Nå må vi ikke bare stoppe nedbyggingen, men vi må faktisk bygge opp igjen, og det skal vi se resultater av allerede i år.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [11:57:26]: Jeg takker for at jeg får et svar, men jeg blir egentlig mer bekymret for innholdet, eller for mangelen på innhold. Det eneste kjente tiltaket som det blir henvist til på kort sikt for å få opp plassene, går faktisk på at man på Sandviken har holdt stengt en post for rus- og avhengighetsbehandling, og det er fordi man har så høyt sykefravær her, at psykiatrisk klinikk kan benytte den for økt kapasitet. Det betyr at det eneste tiltaket som er kommet på kort sikt for å øke kapasiteten, rett og slett er at man flytter problemet over på en annen stor utfordringspost, som er rus- og avhengighetsbehandling. Det er ikke en tilstrekkelig løsning verken på kort sikt eller når det gjelder utviklingen innen helse. Vil statsråden gå inn i dette mer nøye og sørge for at vi får et tilstrekkelig tilbud ved Helse Bergen?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:58:31]: La meg kort gjenta svaret: Det er nå to tiltak som skjer helt spesifikt i Bergen. Det ene er en ny sengepost, som starter opp allerede 3. februar, og så vil det også komme flere døgnplasser, åtte nye, allerede fra 20. april. Dette vil ha betydning for behandlingskapasiteten, og det er helt nødvendig og riktig at det kommer på plass. Hvis Helse Bergen vurderer at heller ikke det er tilstrekkelig – ja, da forventer jeg selvsagt at de legger til ytterligere plasser.

Så er den langsiktige løsningen på dette at vi får opp behandlingskapasiteten i alle helseforetakene der hvor de faglige framskrivningene tilsier at vi har havnet for lavt. Det tenker kanskje noen vil ta lang tid og mange år, men der er jeg veldig utålmodig. Vi sa allerede i fjor sommer at vi vil se resultater i 2025. Jeg har ikke de endelige tallene ennå, men det er mye som tyder på at vi har fått en liten oppgang i 2025. Den kommer til å være større i 2026, så det betyr at vi allerede i innværende år vil se konkrete forbedringer. Det skulle også bare mangle.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [11:59:38]: Det er dessverre ikke tilstrekkelig, det som allerede er kjent. De tiltakene som statsråden nevner, er allerede kjent. Og videre innenfor psykisk helse i Helse vest kan vi bare se på alvorlige spiseforstyrrelser, der vi fikk ganske sterke fortellinger nå i helgen om hvordan det er for pasientene som skrives ut så fort, når man kun har åtte sengeplasser på Haukeland som skal dekke både Hordaland og Rogaland. Og det er faktisk tilgjengelig kapasitet der ute. Jeg var senest i forrige uke, på fredag, og besøkte Gillon Klinikken i Bergen, et av de fremste kompetansemiljøene på spiseforstyrrelser i landet vårt. De får faktisk ikke en samarbeidsavtale, og kunne levere tjenester for Helse vest. Vil statsråden, slik som han har sagt i øvrige målsettinger og mer vage formuleringer, ta i bruk disse ledige kapasitetene i privat sektor?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:00:44]: Det generelle svaret på det er ja. Jeg vet ikke om representanten hørte helsetalen eller har lest oppdragsbrevene til sykehusene, men alt dette står der, og det er fordi jeg oppriktig mener at det er viktig at man prioriterer det. Vi har startet oppbyggingen av døgnkapasiteten igjen etter at den gjennom 20 år har vært bygd ned. Det står helt eksplisitt i oppdragsbrevene til sykehusene at de skal inngå flere langsiktige avtaler med de ideelle og private for å bruke den samlede kapasiteten best mulig, og selvfølgelig forventer jeg resultater. Hvis ikke kommer jeg til å stramme til ytterligere, for vi har som eiere vært helt tydelige på hva som skal skje. Nå registrerer jeg at det er stadig flere eksempler på at kapasitet bygges opp igjen. Det er bra, og jeg kan bare understreke at her har vi ingen tid å miste. Jeg er utålmodig, representanten er utålmodig – jeg tror hele Stortinget er utålmodig – så dette må rett og slett sykehusene levere på, og det skal de klare innenfor de økte rammene de nå har fått.

Jeg må legge til at den saken på NRK i helgen gjorde enormt stort inntrykk, og jeg mener det er et uttrykk for hvordan vi ikke skal ha det. Da må folk komme foran systemer, og da må vi gjøre noe med disse problemene, og det er vi nå i gang med.

Spørsmål 5

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:02:03]: «Statsråden mottok en anbefaling om forebyggende tiltak mot RS-virus fra Folkehelseinstituttet for snart tre måneder siden. Sesongen for RS-virus er nå godt i gang og når ofte en topp i januar/februar.

Hvordan vurderer statsråden tidsplanen for å sikre finansiering og innføring av et forebyggende tiltak mot RSV-sykdom, som både er faglig anbefalt og kostnadseffektivt, slik at unødvendige sykehusinnleggelser kan unngås allerede for årets RSV-sesong og sesongen 2026/27?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:02:38]: Takk for spørsmålet.

Ifølge Folkehelseinstituttet er forekomsten av RSV nå økende. Det er ikke uventet, gitt årstiden. Hvert år blir 1–2 pst. av barn under ett år innlagt på sykehus under den årlige RS-virus-sesongen i vintermånedene. Mange små barn har også kontakt med primærhelsetjenesten på grunn av RS-virus.

Barn som er særlig utsatt for en alvorlig RS-virus-sykdom, har i mange år hatt tilbudet om forebygging med et antistoff mot RS-virus. Dette antistoffet kan gis i RS-virus-sesongen til barn under to år med alvorlig medfødt sykdom, immunsvikt, alvorlig lunge- og/eller hjertesykdom eller til ekstremt premature barn. Jeg er veldig glad for at dette er innarbeidet i norsk helsetjeneste.

Det er helt riktig som representanten sier, Folkehelseinstituttet og Direktoratet for medisinske produkter har vurdert ytterligere forebyggende tiltak mot RS-virus-sykdom for alle spedbarn. I slutten av oktober 2025 ga Folkehelseinstituttet sin faglige anbefaling til Helse- og omsorgsdepartementet. Saken vurderes nå i departementet.

Når vi vurderer endringer og nye tiltak i barnevaksinasjonsprogrammet, må det tas hensyn til nytten av tiltaket, bivirkninger, kostnadseffektivitet, budsjettmessige konsekvenser og juridiske forhold. Rapporten vi nå har fått fra Folkehelseinstituttet for forholdsvis kort tid siden, gir et godt kunnskapsgrunnlag med vekt på norske forhold – det er viktig, og det er et grunnlag for å foreta de nødvendige vurderingene. Så må dette tiltaket, som alle andre tiltak, vurderes og prioriteres helhetlig.

Når nye vaksiner skal inn i vaksinasjonsprogrammet, må det også tas høyde for tiden det tar å anskaffe legemidler, og tiden det tar med opplæring og informasjon. Alt dette er viktig for å opprettholde tilliten til og oppslutningen om et av de beste barnevaksinasjonsprogrammene som er tilgjengelig, som vi har i Norge.

Vi tar absolutt barns helse på alvor. Derfor innførte vi kikkhostevaksinering til gravide i 2024 for å beskytte de minste barna. Derfor har vi nå mottatt anbefalingen

om forebyggende tiltak mot RS-virus-sykdom. Dette er selvfølgelig viktige innspill til det videre arbeidet.

På grunn av tiltakets omfang og de budsjettmessige konsekvensene av det – dette kommer ikke til å bli gratis – må spørsmålet om finansiering og eventuell innføring måtte behandles i de ordinære budsjettprosessene. Det er ikke slik at regjeringen midt i et budsjettår har x antall millioner kroner tilgjengelig utover det Stortinget har besluttet. Derfor må regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte i forbindelse med budsjettprosessene når de samlede faglige og økonomiske vurderingene er ferdigstilt.

Jeg vil gjerne legge til til slutt at vi nå har bestilt og mottatt en rekke utredninger. Det gjelder RS-virus, det er mange som ønsker at vi skal utvide HPV-vaksinen, og vi har mottatt en utredning om hormonbehandling på blå resept for kvinner i overgangsalderen for å nevne tre eksempler. Alt dette skal prioriteres. Alt dette koster penger. Derfor er det viktig at vi kommer tilbake til Stortinget med dette på en helhetlig måte, så kan Stortinget bestemme.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:05:44]: At vi må prioritere, er det ingen tvil om. Men nå har altså statsråden hatt tre måneder på seg og har denne vurderingen liggende hos seg. Det vil jeg anse som en ganske lang saksbehandlingstid for i det hele tatt å få et signal om hva statsråden har tenkt å foreta seg. Han sier viktige stikkord – «dette kommer ikke til å bli gratis», og dette må finansieres og dermed også prioriteres.

Direktoratet for medisinske produkter, DMP, skriver i sin metodevurdering at vaksiner mot RS-virus vil føre til en betydelig reduksjon i sykehusinnleggelser og er et tiltak som ikke bare er kostnadseffektivt, men også kostnadsbesparende. Det er en formulering vi politikere ikke er spesielt bortskjemt med å høre når vi ønsker å innføre eller prioritere noe. Det er få tiltak man kan vise til der samfunnet så tydelig vil tjene på en innføring. Ved rask innføring av en slik forebygging vil det avlaste sykehusene, sikre bedre kapasitet og beredskap i helse-tjenestene, sikre beskyttelse til alle uavhengig av økonomi og ikke minst unngå å utsette barna våre for dette.

Hvor alvorlig må det være før statsråden velger å sette inn tiltak?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:06:52]: Vi har bedt om denne vurderingen fordi vi ønsker å se på hvordan dette kan innlemmes. Representanten får det til å høres veldig enkelt ut. Det er nesten som om vi bare kan trykke på en knapp, og så har vi vaksinene klare. Det tar litt tid. Det er f.eks. en faglig vurdering som må gjøres – skal vi gi antistoff, eller skal vi gi vaksine? Skal dette innlemmes i et program som alle har tilgang til, må vi sørge for at helsepersonell har nødvendig opplæ-

ring, det må gis informasjon, det skal anskaffes medikamenter. Dette kan i størrelsesorden være store beløp av skattebetalernes penger. Det skal prisforhandles. Alle lover og regler skal følges. Hvis det er slik at dette kan gi store besparelser i sykehusene våre, er det veldig bra, men regjeringen kan ikke midt i et budsjettår si til sykehusene at vi nå tar tilbake penger fra dem for å bruke pengene på en vaksine de ikke har hørt om. Slik styrer vi ikke Helse-Norge. Det gjorde man ikke under den borgerlige regjeringen, og vi kommer heller ikke til å gjøre det under Arbeiderparti-regjeringen. Vi vurderer nå alle disse utredningene samlet, og det tidligste vi kan få til å komme tilbake til dette, er i de ordinære budsjettprosessene, og da kan Stortinget ta stilling til hva man ønsker å prioritere først.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:07:59]: Jeg har respekt for at statsråden må vurdere dette og sette det opp mot hverandre og prioritere. Problemet er at dette har tatt så lang tid. Dette er kunnskap vi har hatt over ganske lang tid. Så har regjeringen, også etter press fra dette Stortinget, bedt om en slik vurdering. Den kom for tre måneder siden. Det er på tide at vi får noen signaler – også hvis vi skal redde sesongen for 2026–2027.

Nå har vi en topp. Flere hundre barn ligger nå på norske sykehus med RS-virus. Dette er medisiner som er tilgjengelige.

I Sverige har man tatt grep. I september ga de gratis medisin mot RS-virus til alle barn. Tallenes tale er ikke til å misforstå: Antall innleggelser av nyfødte barn i Sverige går dramatisk ned, og det pekes direkte på denne medisinen. Det gjør at Sverige redder barn fra alvorlig sykdom og den belastningen det medfører for barnet og dets familie, og de avlaster også helsetjenesten.

Hvor er handlekraften til denne statsråden og denne regjeringen når man har tiltak så lett tilgjengelig, men ikke setter det i verk?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:09:06]: Jeg mener handlekraft handler om å gjøre ting ordentlig, så det står seg. En av grunnene til at vi har så høy oppslutning om barnevaksinasjonsprogrammet i Norge – det er kanskje et av de beste programmene i verden – er at vi ikke tar beslutninger etter innfallsmetoden. Gjør vi store endringer i et vaksinasjonsprogram uten å vite konsekvensene av det, fordi det er sesong nå, er jeg redd for at et slikt hastverksarbeid over tid vil kunne svekke oppslutningen om dette vaksinasjonsprogrammet. Det er ganske alvorlig å se at vaksinemotstanden nå vokser i stadig flere land. Det er stadig flere som stiller kritiske spørsmål til faglige råd fra myndighetene, og som sår tvil om evidensbasert kunnskap, legemiddelvitenenskap. Her er det veldig viktig at vi gjør ting i riktig rekkefølge.

Man kan gjerne lage polemikk om at det er lenge siden oktober, men med så store anskaffelser som vi her snakker om, hvor vi har fått en utredning etter at statsbudsjettet er laget, tror jeg folk skjønner at man faktisk må få tid til å vurdere det fram til neste statsbudsjett. Så får vi se om det er dette som skal prioriteres først, eller om det er en av de andre vaksinene som det også er gode grunner til å innføre, som nå kommer først i køen.

Spørsmål 6

Fra representanten Margret Hagerup til helse- og omsorgsministeren:

«Hvordan mener statsråden at legers rolle som portvokter for sykelønnsordningen fungerer i praksis?»

Presidenten [12:10:13]: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål 7

Erling Sande (Sp) [12:10:23]: «Eit fleirtal på Stortinget slo i november fast at også fjernbetente butikkar skal kunne selje alkoholhaldige varer. Statsråden lova å finne løysingar raskt. Det sa statsråden også i samband med spørsmål i Stortinget tilbake i 2024. No skriv vi 2026 og vi får framleis meldingar om butikkar som ikkje får løyve til å selje alkohol i tida butikken er fjernbetent fordi kommunane har fått vedtaka sine overprøvde av Statsforvaltaren.

Kva vil statsråden gjere for å få fortgang i saka og sikre at Stortinget sitt klare vedtak blir følgt opp?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:10:57]: Denne saken skal vi løse. Jeg mener at det å ha fjernbetjente butikker i distriktene er av enorm betydning for lokalsamfunnene, og det gjelder for både fastboende og besøkende. Jeg har selv besøkt, brukt og vært innom disse og er dypt er fascinert over teknologien. Jeg er optimistisk på vegne av distriktspolitikken framover, for teknologien kan gi oss uante muligheter. Der vi før sentraliserte fordi det ikke var folk, eller fordi vi ikke hadde tilgang på de ressursene vi trengte, kan teknologien nå gjøre at vi kan desentralisere ikke bare helsetjenester, men også, som det viser det seg, butikker som ellers ville holdt stengt fordi det ikke var nok grunnlag kommersielt til å holde dem åpne med vanlige åpningstider, og hvis vi skulle betale for full bemanning. Så heia distriktene, og heia ny teknologi.

Vi må bare finne de praktiske løsningene som ivaretar de alkoholpolitiske hensynene, og som gjør det mulig med fjernbetjente butikker i Distrikts-Norge. Det er jeg helt sikker på vi skal få til. Jeg må bare minne om at kon-

trollert salg og begrenset tilgjengelighet er sentrale virkemidler for å redusere skadene av alkohol. Jeg vet at Senterpartiet og Arbeiderpartiet har en felles forståelse av og et engasjement for norsk alkoholpolitikk, og at den skal være restriktiv. Når det nå kommer ny teknologi som gir nye muligheter, mener jeg vi må gripe de mulighetene. Så skal vi også sørge for at kravene vi har i regelverket, oppfylles, og vi må sikre at kontrollen er god nok, og derfor har det per nå ikke vært mulig å generelt si at fjernbetjent salg er lov. Om det skal være tillatt, vil altså være avhengig av en konkret vurdering av om de løsningene en har ute på f.eks. alderskontroll, at personen ikke er overstadig beruset – alle disse reglene som gjelder for ordinære butikker, må også gjelde for fjernbetjente.

Så er det veldig bra og spennende at Distriktssenteret har fått en utredning fra advokatfirmaet CMS Kluge om forholdet mellom fjernbetjent salg og alkoholloven. Utredningene konkluderer som kjent med at systemene vi har for fjernbetjent salg, er tilrettelagt på en måte som tilsynelatende gjør det mulig å overholde kravene i alkoholregelverket. Men det påpekes også at det kan være behov for å gjøre noen endringer i rutinene for det fjernbetjente salget. På bakgrunn av den rapporten, som jeg leser oppløftende, har Helse- og omsorgsdepartementet gitt en bestilling til Helsedirektoratet om å gjøre en vurdering av ulike teknologiske løsninger for fjernbetjent salg opp mot alkoholregelverket. Direktoratet er da spesifikt bedt om å ta utgangspunkt i den nevnte utredningen som er gjort på vegne av Distriktssenteret. Fristen for å besvare bestillingen er satt allerede til 1. april 2026, så om forholdsvis få uker får vi altså svaret. Da vil direktoratet gjøre en generell vurdering av hvilke elementer løsningene må sikre for å kunne oppfylle kravene. Jeg nevnte forbudet mot salg til mindreårige og åpenbart påvirkede personer, og vi har også bedt direktoratet, bare for å være tidlig ute og føre var, om at de kommer tilbake med hvorvidt det er behov for tilpasninger i alkoholregelverket. Hvis det viser seg at det er behov for tilpasninger, kommer regjeringen til å ta initiativ til at vi gjør dem, og det tror jeg det er bredt flertall for i Stortinget.

Erling Sande (Sp) [12:14:00]: For det første er eg glad for at helseministeren seier klart at han har ein intensjon om å løyse denne saka. Den er viktig for mange lokalsamfunn, mange butikkar, og eg er glad for at han seier at han heiar på distrikta og dei små butikkane. Men i dette tilfellet er jo ikkje ministeren heilagjeng, men funksjonær, ikkje sant. Det er statsråden si oppgåve å leggje til rette for aktiviteten til desse. Så ein må då ta ei noka meir aktiv rolle enn å heie, viss dette problemet skal bli løyst. Dersom denne prosessen, som statsråden no skisserer, går ifølgje plan: Når kan desse butikkane – f.eks. på Korshamn i Lyngdal og Auklands-

hamn i Sveio – få endeleg stadfesting på at dei på lik linje med andre butikkar kan selje alkohol i tider der butikken er fjernbetent?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:14:51]: Takk for et godt oppfølgingsspørsmål, jeg skal prøve å svare så konkret jeg kan på det. Jeg kan ikke forskuttere den utredningen vi nå får 1. april. Den kan jo gå i to hovedretninger. Den ene er at utredningen slår fast at dette vil være mulig med litt bruk av riktig teknologi, da er problemer på mange måter løst. Da vil den beskjeden gå ut at så lenge dere organiserer det på denne måten, er det i tråd med det regelverket som gjelder. Hvis utredningen 1. april kommer til at vi må gjøre regelverkstilpasninger for å være helt på den trygge siden, skal jeg sørge for at arbeidet med regelverksprioriteringer har svært høy prioritet i departementet, for dette må vi fikse. Denne saken trenger ikke å utfordre alkoholpolitiske hensyn. Det er fullt mulig å finne jordnære, praktiske og smarte løsninger på dette, tilpasset det livet folk lever i dag, med den teknologien vi har. Og hvis regelverket står i veien for sunn fornuft, endrer vi regelverket.

Erling Sande (Sp) [12:15:54]: Det er godt å høyre, og eg skulle sjølvsagt ønskt endå meir konkrete svar på når desse butikkane kunne få svar. Det skjønar eg at eg ikkje får her i dag, så eg vil berre oppfordre statsråden sterkt til å følgje opp det han sjølv har sagt no i salen, slik at desse viktige lokale butikkane kan få tilby same vareutval som andre matbutikkar.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:16:23]: Det skal vi selvfølgelig gjøre. Jeg tror at det kan gå veldig fort hvis utredningen 1. april kommer til at dette er mulig, gitt bestemte teknologiske løsninger. Da vil man kunne få avklaring på dette i løpet av våren, tidlig i sommer, vil jeg anta. Men hvis det er behov for regelverksendringer, må vi fort utrede og gjennomføre det arbeidet vi må gjøre, i henhold til utredningsinstruksen. Så må dette sendes på høring. Det er mulig at vi kan ha en forkortet høring i denne saken, men det skal jeg ikke forskuttere. Representanten har selv vært statsråd og vet at vi har et apparat å spille på her, hvis det er mulig å få til, og så må Stortinget slutte seg til. Jeg opplever at alle partier er opptatt av å finne løsninger. Jeg er veldig glad for at representanten har vært opptatt av dette, både i regjering og nå også i Stortinget, og jeg er sikker på at vi kan samarbeide om å finne gode løsninger.

Spørsmål 8

Kristian August Eilertsen (FrP) [12:17:33]: «Statsråden sier det foretas individuelle og skjønnsmessige

vurderinger ved søknader om godkjenningsfritak for legemidler utenfor kliniske studier. I ALS-saker med ILB fremstår det som pasientens konkrete helsetilstand, manglende alternative behandlingsmuligheter og behandling leges forsvarlighetsvurdering i liten grad tillegges selvstendig vekt, mens veilederen om utprøven- de behandling får avgjørende betydning i forsvarlig- hetskonklusjonen.

Hvordan mener statsråden dette er forenlig med kravet om reelle individuelle vurderinger?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:18:08]: Tusen takk for spørsmålet. Først har jeg bare lyst til å si at jeg tror vi knapt kan sette oss inn i hvilken påkjenning det er å få en ALS-diagnose, både for den det gjelder og for familien rundt. Alle vil da søke alle muligheter for å finne håp, finne behandling og finne hjelp. Jeg tror mange er villige til å gå veldig langt, også for å teste nye medi- kamenter, om det kan gi et snev av håp for å bedre situ- asjonen. Jeg synes disse sakene er veldig vanskelige.

Vi må forholde oss til det regelverket Stortinget har forutsatt, også når det gjelder vurdering av nye metoder og nye medikamenter. Når det gjelder behandling med ILB, utgjør dette utprøvende behandling der sikkerhet og effekt foreløpig ikke er dokumentert nok til å kunne være en del av det vanlige behandlingstilbudet. Det er ikke en vurdering jeg gjør; det er en vurdering som våre fagmyndigheter, med de mandatene de har fått fra våre folkevalgte, gjør.

Etter Helsedirektoratets veileder om utprøvende behandling skal slik behandling som utgangspunkt skje innenfor rammene av kliniske studier. For behandling i vanlig klinisk praksis kan det søkes om godkjenningsfri- tak, og da foretas det individuelle og skjønnsmessige vurderinger om søknaden godkjennes. De momentene som representanten riktig viser til, vil være relevante ved denne vurderingen. Her er det flere hensyn som må veies opp mot hverandre.

Et av viktigste formålene med dagens legemiddelre- gelverk er beskyttelse av folkehelsen gjennom trygg le- gemiddelbruk. Ordningen med godkjenningsfritak er også en del av dette regelverket og skal ivareta dette for- målet. Behandling som gis gjennom ordningen med godkjenningsfritak, skal – som ellers i helse- og velferds- sektoren – være i tråd med kravet til faglig forsvarlighet. Utenfor forskning og kliniske studier innebærer dette at helsehjelpen skal bygge på anerkjent kunnskap og do- kumentasjon, som fagmyndighetene i denne konkrete saken altså har vurdert at ikke foreligger.

For legemiddelet ILB er det i dag svært liten doku- mentasjon om legemiddelets nytte- og risikoforhold, og i lys av det kunnskapsbaserte forsvarlighetskravet vil dette måtte tillegges stor vekt ved vurderingen. Sann er

regelverket. Det vurderes fortsatt opp mot sakenes øvri- ge omstendigheter, slik som pasientens helsetilstand, manglende behandlingsalternativer og rammene for behandlingen. I tidligere avslag er likevel det begrense- de omfanget av dokumentasjon blitt tillagt avgjørende vekt, og det er derfor vist til at behandlingen bør skje innenfor rammen av kliniske studier. Vurderingene skjer derfor i dag på bakgrunn av sakenes individuelle omstendigheter, men hvor det må tas særlig hensyn til at det er snakk om behandling i vanlig klinisk praksis, som altså skal bygge på anerkjent kunnskap og doku- mentasjon for å anses faglig forsvarlig.

Kristian August Eilertsen (FrP) [12:21:06]: Det er bra at statsråden i det minste anerkjenner den alvorlige situasjonen som de berørte pasientene og deres pårø- rende står i. For mange ALS-pasienter finnes det ikke noe dokumentert alternativ til ILB. Og la meg være helt klar: Konsekvensen av å nekte disse menneskene mu- ligheten til å prøve ILB er en sikker og snarlig død. Med dagens kategoriske nei-regime fra Direktoratet for me- disinske produkter fratas pasienter og pårørende sitt siste håp. Direktoratet legger i praksis – jeg understre- ker, i praksis – kun vekt på to forhold: usikker effekt og en udokumentert påstand om manglende sikkerhet. Dette bryter med Helsedirektoratets egen veileder, som åpner opp for utprøvende behandling utenfor studier når pasienter ikke kan delta i en studie, og der behand- lende lege vurderer forsvarligheten. Hvordan kan stats- råden forsvare at søknader likevel avvises kategorisk, og at både departementet og underliggende etat feilak- tig framstiller veilederen som om den bare tillater ut- prøvende behandling i studier?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:22:11]: Som jeg viste til, er det ulikt regelverk, og det er også mulig å ta i bruk nye metoder som en del av ordinær pasientbe- handling. Men kravene og reglene i dag, som alle virk- somheter i helsetjenestene må forholde seg til, er altså at man kan dokumentere sikkerhet og effekt tilstrekke- lig. Vi kan ikke utsette pasienter for eksperimenter uten at vi vet konsekvensene av det. Det er et viktig prinsipp som jeg mener vi må holde fast på. Når det er sagt, ser vi nå at den medisinske utviklingen går stadig fortere. Vi får stadig mer persontilpasset medisin. Det skjer heldig- vis, får vi si, banebrytende innovasjoner hele tiden, og jeg er helt åpen for på generelt grunnlag å se på dette re- gelverket, se på om vi på en prinsipiell måte har de ret- ningslinjene vi skal ha, eller om det er behov for å gjøre endringer i dette regelverket framover.

Kristian August Eilertsen (FrP) [12:23:17]: Fagmil- jøer, jusprofessorer og pårørende peker på at Direkto- ratet for medisinske produkter i praksis opererer med

en kategorisk linje: ingen bruk av ILB utenfor studier, uansett pasientens situasjon eller behandlende leges vurdering. Når det ikke finnes noen alternative behandlinger, og konsekvensen av disse avslagene er en sikker og svært belastende død, mens alvorlige bivirkninger ikke er dokumentert, kan man virkelig undre seg over hvordan statsråden forsvarer at staten likevel overstyrrer pasientene og legenes ønske om å ta nettopp denne risikoen, som statsråden omtaler som et eksperiment.

Hvem mener statsråden egentlig at man beskytter med en sann praksis? Og hva tror han at dette gjør med tilliten, ikke bare til statsråden selv, men også til helsemyndighetene?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:24:09]: For å svare på det siste først, tror jeg at tilliten til vår felles helse-tjeneste også handler om at vi tar beslutninger basert på de beste faglige vurderingene vi har, at vi ikke utsetter pasientene våre for unødvendig risiko, og at det er faglig forsvarlighet som ligger til grunn for de beslutningene vi tar. Det mener jeg er en kvalitet ved helsetjenesten vår som vi må ta vare på.

Det er ikke riktig at en kun ser på nytte- og risikoforhold, eller kun ser på effekter og eventuelle konsekvenser eller risikoer. Som jeg sa i svaret, vurderes dette også opp mot sakenes øvrige omstendigheter, det være seg pasientens helsetilstand, at det kanskje ikke finnes andre behandlingsalternativer eller rammene for behandlingen. Det legges avgjørende vekt på hvis det er begrenset omfang av dokumentasjon. Da er det vist til at denne behandlingen bør skje innenfor rammene av kliniske studier, men det er altså ikke det eneste som vektlegges i disse vurderingene.

Spørsmål 9

Erlend Svardal Bøe (H) [12:25:31]: «I det årlige oppdragsdokumentet fra regjeringen til alle helseforetakene settes det ikke et konkret måltall for reduserte ventetider. Dette måltallet skal regjeringen komme tilbake med før sommeren. Begrunnelsen er at det er behov for å gjennomgå 'indikatorer for videre utredning og behandling før mål konkretiseres'.

Hvorfor er det behov for en slik gjennomgang, og hvordan mener statsråden dette påvirker styringen av sykehusene uten tydelig nok krav til resultater?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:26:05]: Først har jeg lyst til å takke norske sykehus, fremragende fagfolk og særs dyktige ledere for den snuoperasjonen som de nå har fått til gjennom Ventetidsløftet. Vi har altså nå det siste året kuttet ventetidene i snitt med over to

uker. For syvende måned på rad er ventetidene nå kortere enn før pandemien. Det er titusenvis av færre pasienter som står i helsekø. Det hadde ikke vært mulig uten de førstnevntes fabelaktige innsats. Samtidig vil jeg legge til at det hadde heller ikke vært mulig uten at vi stilte tydelige krav til resultater.

Det er ingen tvil om at ventetidene fortsatt skal ned. Selv om vi nå kan være fornøyd med at vi har nådd et delmål, er det fortsatt altfor mange pasienter som venter altfor lenge på den helsehjelpen de har rett på. Det mener jeg er helt uakseptabelt, og det har jeg tatt tak i siden dag én da jeg ble helse- og omsorgsminister. Jeg er helt sikker på at dette budskapet er godt forstått også ute i tjenestene.

Det er feil at vi ikke har tydelige mål for dette oppdragsdokumentet. La meg da presisere: I oppdragsdokumentet for 2026 sier vi at gjennomsnittlig ventetid for påbegynt helsehjelp skal ned hvert år i denne stortingsperioden. I praksis betyr det altså at den gjennomsnittlige ventetiden for påbegynt helsehjelp for fagområdene samlet i 2026 må være kortere enn i 2025. De kan heller ikke være over 2019-nivået. For 2027 vil det da bety at de må være kortere enn i 2026, og da er en naturlig følge av det at de heller ikke da kan være høyere enn 2019-nivået.

Jeg er også opptatt av at vi ikke bare ser på tiden det tar fra man blir henvist, til man påbegynner helsehjelpen, for en del blir jo da ferdig, men flertallet skal gjerne på videre utredning og videre behandling. For dem kan ventetiden fortsatt være for lang. Derfor har vi kommet til at vi trenger flere og gode nok indikatorer for å måle også dette. Det vi har i dag, er det som heter «Tid til tjenestestart», og vi har passert planlagt tid. Vi ser nå en positiv utvikling også på disse indikatorene. Tiden går ned, og det er færre som passerer planlagt tid, og det er bra. Samtidig ser vi at ventetidene for en del behandlinger, f.eks. for en del operasjoner, er altfor lange. Dette klarer vi ikke i god nok grad å fange opp og måle med de indikatorene vi har i dag. Derfor har vi i helsetalen og i oppdragsbrevene sagt at ventetid til videre utredning og behandling skal markant ned. Andelen ikke-overholdte pasientavtaler skal ikke få lov til å overstige 5 pst. – også det et veldig konkret måltall.

Vi bruker nå disse ukene fram mot våren og sommeren til å få på plass en skikkelig indikator på hva pasientene opplever i hverdagen sin, som er det vi faktisk er ute etter. Før sommeren kommer vi da altså til å gi et revidert oppdrag til sykehusene om at de i tillegg til de målene de allerede har fått på tiden det tar til helsehjelpen starter, også skal gjennomføre det. Der vil altså ventetidene til utredning og behandling gå markant ned.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:29:07]: Det er fortsatt ganske lange ventetider på en del operasjoner og behandlinger i helsetjenesten. Det at man har fått gjort endringer i ventetidene, har også hatt en del negative konsekvenser. Andelen avviste har økt ganske betydelig, sykehusene sliter med økonomien, og vi ser større belastning på helsepersonell med tanke på overtid og annet.

En annen konsekvens jeg har lyst til å ta opp med helseministeren når det gjelder ventetider, er bl.a. at Kreftforeningens monitoreringsrapport for kreftstrategien viser at samlet sett ble kun 64 pst. av pakkeforløpene for kreft gjennomført innen fastsatt forløpstid innen tredje kvartal i 2025. Det er ett prosentpoeng lavere enn for hele 2024, og det er godt under målet om 70 pst. anbefalt gjennomført tid. Denne utviklingen går feil vei. Kreftpasienter får tregere hjelp enn det de fikk før.

Spørsmålet er: Hva vil statsråden gjøre konkret for å sikre at de regionale helseforetakene faktisk leverer på de målene for forløpstider som Stortinget har lagt til grunn for pakkeforløpet for kreft, tall som vi ser stupe med denne regjeringen?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:30:14]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Da håper jeg vi kan være enige om – for å utkvittere det denne saken egentlig handlet om, nemlig om det er tydelige mål i oppdragsbrevene eller ikke – at det er tydelige mål i oppdragsbrevene, og at det er viktig at sykehusene nå leverer på dette.

Når det gjelder pakkeforløpene: Tallene er ikke gode nok, og det har vi gitt klart uttrykk for i denne sal og overfor sykehusene og de regionale helseforetakene. Som representanten vet, kommer det fra Helsedirektoratet om forholdsvis kort tid reviderte retningslinjer og forløp. Det vi ser, er at den medisinske utviklingen går veldig fort. Det blir stadig mer persontilpasset medisin. Det gjør at man i forbindelse med enkelte diagnoser og behandlinger må bruke noe mer tid enn tidligere på diagnose, rett og slett for at behandlingen skal treffe best mulig. Da vil også pasientene ha bedre nytte av behandlingen. Det er ikke de pakkeforløpene vi har i dag, i stor nok grad rigget for å ivareta, og derfor er det viktig at vi nå oppdaterer disse sånn at pasientene får den beste hjelpen som er tilgjengelig. Det skal de få i vår felles helsetjeneste.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:31:17]: Nei, vi kan ikke være helt enig i det som dreier seg om ventetider, for det er også utfordrende at veldig mange pasienter får en telefon om at de skal få hjelp, og så blir de satt på en intern venteliste og må vente enda lenger. Det er en del praksis rundt dette ute i helseforetakene som heller ikke er helt bra, så den talleken er jeg ikke helt med på.

Tilbake til pakkeforløp for kreft, som også er en del av pakken når vi snakker om det med ventetider: Vi ser f.eks. at i Helse Midt-Norge er det kun 26 pst. av pakkeforløpene til prostatakreft som gjennomføres innenfor anbefalt tid, for nyrekreft er det 38 pst. i Helse nord, og samlet sett for landet er det f.eks. 51 pst. for leverkreft. Tallene går ganske kraftig ned for pakkeforløp. Spørsmålet mitt til statsråden var helt konkret hva en skal gjøre. Hva skal en gjøre opp mot helseforetakene for å sørge for at kreftpasientene får raskere hjelp, slik de har behov for? Dette er noe f.eks. Kreftforeningen har vært veldig opptatt av, for de viser den samme bekymringen for utviklingen som Høyre har, bl.a. i den nevnte monitoreringsrapporten.

Hva helt konkret vil statsråden gjøre når han går ut av døren her i Stortinget i dag, for å sørge for at pakkeforløpene er i tråd med anbefalt tid?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:32:27]: Nå er det ikke det spørsmålet handler om, men jeg har redegjort i Stortinget for pakkeforløpene flere ganger før, og svart konkret på hva regjeringen gjør med det. Da har jeg bl.a. sagt at vi har bedt Helsedirektoratet om å oppdatere disse pakkeforløpene sånn at de er i tråd med den faglige utviklingen på feltet, som bl.a. må ta inn over seg at vi nå tilbyr annen og bedre behandling enn det vi har gjort tidligere. Vi har også strammet opp kravene for helseforetakene, og vi har bedt alle de fire helseregionene om å påse at de opprettholder og er innenfor de føringene vi har gitt i oppdragsbrevene om hvor lang tid en har. Vi har bedt dem gå spesifikt inn der hvor det har vært størst avvik, for å se på om det er noe med kapasiteten, eller om det er mangel på kompetanse eller samhandling. Da må en ta tak i de barrierene som gjør at dette problemet oppstår, og løse dem. Jeg har full tillit til at sykehusene nå følger opp dette, at det har høy prioritet, og at også disse tallene vil gå i riktig retning.

Vi måler ventetider for påbegynt helsehjelp på akkurat samme måte som det den forrige regjeringen gjorde, men indikatorene for videre behandling – herunder operasjoner – har ikke vært gode nok. Derfor lager vi nå gode indikatorer på det, og også de ventetidene skal markant ned.

Spørsmål 10

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:33:54]: «Da Senterpartiet var i regjering, ble momsens på vann og avløp redusert fra 25 til 15 pst. Regjeringen har nå varslet at den vil innføre EUs reviderte avløpsdirektiv. Direktivet vil medføre store kostnader over hele landet, anslått av Menon Economics til investeringskostnader på over 30 mrd. kr.

Mener statsråden at redusert moms var et målrettet grep for å redusere kostnadene for folk, og hvilke vurderinger gjør statsråden av at familier kan få vesentlig høyere kostnader som følge av innføringen av det reviderte avløpsdirektivet?»

Statsråd Jens Stoltenberg [12:34:32]: Regjeringen reduserte merverdiavgiftssatsen på vann og avløp i 2025. Det har bidratt til å styrke husholdningenes kjøpekraft. Det er anslått at en vanlig norsk husholdning har fått en avgiftslettelse på 500–1 500 kr. Jeg mener likevel vi bør være varsomme med å bruke merverdiavgiften for å oppnå politiske formål utover å skaffe staten inntekter. Den er en effektiv måte å finansiere velferden på. Ved å utnytte merverdiavgiftsgrunnlaget godt kan andre skatter med mer negativ virkning på økonomien holdes nede. Det er bra for norsk økonomi og for husholdningenes kjøpekraft.

Når vi innfører nye reduserte satser, gir det lavere inntekter for staten, og dermed mindre penger å fordele over statsbudsjettet. I tillegg blir systemet mer komplisert. Omfanget av særordninger, som fritak og reduserte satser, bør derfor begrenses. Slike avvik i merverdiavgiftssystemet kan også føre til vridninger i forbruket, som ikke er en særlig god utnyttelse av samfunnets ressurser.

Revidert avløpsdirektiv er klima- og miljøministerens ansvarsområde. Direktivet er EØS-relevant, og Norge er folkerettslig forpliktet til å innlemme det i norsk rett. Regjeringen arbeider nå med EFTA-landene og EU-siden om tilpasninger.

For øvrig har Norge et stort vedlikeholdsetterslep på avløpsområdet. Uavhengig av nye krav er det behov for store investeringer i kommunene. Det er derfor vanskelig å estimere kostnadene knyttet til revidert avløpsdirektiv isolert sett.

Regjeringen vil fortsette å arbeide for norske interesser ved gjennomføringen av direktivet. Vi jobber med gode løsninger og tilpasninger som tar best mulig hensyn til norske forhold og kommunenes gjennomførings-evne. Det er f.eks. et viktig mål for regjeringen at mindre tettsteder ikke får unødvendig strenge og kostbare krav med begrenset miljønytte. Resultatet av arbeidet vi nå gjør, vil kunne påvirke de økonomiske kostnadene for norske innbyggere.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:36:55]: Alle er vi avhengige av vann. Det er noe vi trenger hver eneste dag. Regjeringen, sammen med Senterpartiet, valgte å sette ned avgiften på vann og avløp nettopp fordi det var et primærgode som man er avhengig av. Nå ser man med vann- og avløpsdirektivet at det er enkeltkommuner som ifølge en rapport som Miljødirektoratet har bestilt, kan få en økning på 22 000 kr per husstand per

år, så det er en voldsom økning. Det vil gjøre at privatøkonomien til folk rammes veldig hardt.

Finansministeren har jo et stort ansvar for økonomien til folk, så spørsmålene er: Bekymrer det finansminister Jens Stoltenberg at det har kommet en rapport som regjeringen har bestilt gjennom sitt underliggende organ, Miljødirektoratet, som synliggjør at enkeltkommuner kan få økte kostnader per husstand med over 20 000–22 000 kr i Agder og 20 000 kr i Nordland? Hvordan vil det slå ut for privatøkonomien til folk?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:37:57]: Det bekymrer meg selvsagt at det er en risiko for at det blir økte kostnader knyttet til vann og avløp og rensetiltak. Det bekymrer meg også at vi åpenbart har for dårlig rensing i dag. Det har vi uavhengig av EU-direktiver. Det er veldig mange kommuner som ikke engang har det man kaller sekundærrensing, som egentlig bare er å rense for bakterier. Nitrogenrensing er et nytt nivå, som enda færre kommuner har. Det er altså en kostnad som vi er nødt til å ta som samfunn.

Når vi bruker det systemet vi har hatt i alle år, nemlig at kommunene tar det inn gjennom gebyrer, er det innbyggerne som betaler, men det er jo ikke slik at innbyggerne ikke betaler dersom vi finansierer det gjennom skatteseddelen. Det er det norske samfunnet som på en eller annen måte skal betale denne kostnaden. Så er vi selvfølgelig opptatt av at det skal skje på en best mulig måte, og at kostnadene er så lave som mulig – og at vi ikke må gjennomføre unødvendige, dyre tiltak.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:39:04]: Det er ikke en eneste som bor i Oslo, Stoltenbergs hjemby, som vil få økte kostnader, for der har man sekundærrensing fordi det norske samfunnet har ment at det har vært klokt for å ta vare på Oslofjorden. Det er imidlertid mange andre, mindre steder der man har ment at det ikke er nødvendig, fordi det ikke har noen miljøkonsekvens, så derfor har man hatt andre rensekrav der. Nå vil disse få enorme kostnader, om det er i Agder, Nordland, Vestland, ulike steder.

Stoltenberg er også ansvarlig for utredningsinstruksen. Det er viktig at saker blir ordentlig opplyst, bl.a. når Stortinget skal ta stilling til en sak som har så stor virkning på folks privatøkonomi. Regjeringen har til nå ikke ønsket å offentliggjøre hvilke kommuner som får den beregnede kostnaden på over 22 000 kr. Da er mitt spørsmål til statsråden: Hvorfor ønsker ikke regjeringen å få opplyst slike saker ordentlig? Er det ikke bra med offentlig debatt når enkeltfamilier kan få så høye kostnader som f.eks. 22 000 kr mer i årlig økning i gebyrene?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:40:01]: Jeg kjenner ikke akkurat til påstanden om at man ikke har ønsket å

opplyse om saken. Jeg er veldig opptatt av at det skal være en opplyst og åpen debatt. Dette har vært et problem i veldig mange år, også før jeg ble finansminister, at vi står overfor store, økte kostnader knyttet til rensetiltak.

Det er riktig at noen kommuner har gjennomført betydelige tiltak. Det har kostet ganske mye penger, og det betales av innbyggerne i de kommunene gjennom brukerfinansiering, gjennom vann- og avløpsavgifter. Andre kommuner har ikke gjort det.

Jeg er enig i at det er viktig å prøve å unngå at vi får pålegg om rensing på steder hvor det ikke er behov for rensing, og derfor jobber vi også tett for å påvirke EU-direktivet. Men igjen: Helt uavhengig av det EU-direktivet er det veldig mange steder der vi må gjennomføre rensetiltak, i hvert fall sekundær- og tertiærrensing, og det kommer til å være en kostnad. Det må det norske fellesskapet på en eller annen måte betale, enten det er gjennom skatteseddelen eller ved brukerfinansiering, og brukerfinansiering er den måten vi så langt har valgt for slike kostnader.

Spørsmål 11

Tom Staahle (FrP) [12:41:18]: «Norske nettbutikker må betale 10,7 pst. tekstiltoll på klær. Utenlandske nettaktører slipper denne tollens så lenge kjøpet er under 3 000 kr. Denne forskjellsbehandlingen rammer norske aktører i et konkurranseutsatt marked. Tollen er konkurransevridende. EFTA-landet Sveits fjernet tekstiltollen fra og med 1. januar 2024.

Ser statsråden i lys av dette at det kan være en god idé å fjerne tekstiltollen i sin helhet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2026 eller statsbudsjettet for 2027?»

Statsråd Jens Stoltenberg [12:41:54]: Tollavgifter på industrivarer er over tid nærmest avviklet. Gjenværende tollavgift på industrivarer omfatter klær og enkelte andre tekstiler som tepper, håndklær og gardiner. Tollavgiftssatsen varierer fra 5,6 til 10,7 pst. av tollverdien.

Norge gir tollavgiftsfritak for industrivarer i frihandelsavtaler og til en rekke utviklingsland gjennom GSP-systemet, Generalized System of Preferences. For å få tollavgiftsfritak som følger av disse ordningene må varene ha opprinnelse i et av avtalelandene, og importøren må kreve fritaket ved innførselen.

I 2020 innførte Norge en enklere ordning for privatpersoners netthandel fra utenlandske nettbutikker – den såkalte VOEC-ordningen. Den gjelder for varer med verdi under 3 000 kr. Ordningen går ut på at den utenlandske selgeren eller e-handelsplattformen der det

handles, registrerer seg i ordningen og krever inn merverdiavgiften når kunden betaler i nettbutikken.

Ordningen sørger for effektiv oppkreving av merverdiavgift uten store kostnader for forbrukerne. VOEC-ordningen gjorde det mulig å avvikle den tidligere 350-kronersgrensen for avgiftsfri import. Denne beløpsgrensen omfattet også fritak for merverdiavgift og fordelsbehandling alle typer varer, ikke bare tekstiler.

Som et forenklingstiltak ble klær og andre tekstiler som håndteres i VOEC-ordningen, fritatt for tollavgift. Tollavgiftsfritaket er isolert sett uheldig, men har vært ansett nødvendig for at VOEC-ordningen skal fungere godt.

Avvikling av tollavgiften på klær og andre tekstiler vil fjerne konkurranseulempen som den gir norske importører overfor utenlandske netthandlere. Bortfall av tollavgiften vil dessuten innebære en forenkling for både næringsdrivende og tolletaten. Ifølge beregninger fra Finansdepartementet vil en slik endring gi et årlig provenytap i størrelsesordenen 1,2 mrd. kr.

Som representanten selv er inne på, må eventuell avvikling av slike tollsatser behandles i den ordinære budsjetttrunden. Jeg kan ikke nå si hva som kommer i framtidige budsjettforslag.

Tom Staahle (FrP) [12:44:27]: Jeg synes finansministeren har argumentert godt for å kutte i denne avgiften, så jeg håper det følges opp.

I går publiserte Norsk Industri sin konjunkturrapport for 2026. Rapporten løfter fram at Norsk Industri hadde vekst i produksjon, eksport og verdiskaping i 2025, og at de forventer en moderat vekst i 2026. Den løfter også fram at usikkerheten har økt markant som følge av ulike forhold som geopolitikk, proteksjonisme, toll, EU-tiltak og amerikansk handelspolitikk. Medlemsundersøkelsen de har gjennomført, viser at 17 pst. av bedriftene oppgir at de i stor eller svært stor grad blir påvirket av toll- og handelsbarrierer. Det er bedrifter innen en rekke sektorer som rammes.

Hva tenker finansministeren om bekymringene som kommer fra bedriftene der ute i det ganske land, og hvilke grep vil finansministeren og regjeringen ta for å redusere utfordringene som bedriftene står i?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:45:21]: Vi deler uroen industrien har for toll. Norge er et land som har store fordeler av åpen og fri handel og en regelbasert verdenshandel. Derfor har vi fjernet så godt som all toll på industrivarer, med noen unntak for relativt lave tollsatser på en del tekstilprodukter.

Trusselen har vært at spesielt USA har dels gjennomført store tolløkninger og varslet store tolløkninger. Den siste runden, der den amerikanske presidenten truet med å innføre toll mot en lang rekke europeiske land,

også Norge, i forbindelse med spørsmålet om Grønland, var jo dobbelt uakseptabel – både fordi det er uakseptabelt å gjøre krav på en annen stats territorium, Grønland, og fordi det er uakseptabelt å koble toll til slike spørsmål. Der har Norge, statsministeren spesielt, vært veldig aktiv, og med mange andre tiltak har det bidratt til at trusselen nå er frafalt mot Norge og andre land.

Tom Staahle (FrP) [12:46:27]: Ja, uroen der ute er stor, og det registrerer jeg at finansministeren har fått med seg. Jeg oppfordrer finansministeren og regjeringen til å ta nødvendige grep for å redusere den uroen.

Et tema som ofte diskuteres i denne salen og i offentligheten, er formuesskatten. Det er en skatt vi i FrP mener må avvikles. For bedrifter og norske bedriftseiere er formuesskatt på arbeidende kapital en særnorsk skatt. Den er konkurransevridende og dermed en ulempe for norske bedriftseiere og verdiskapingen. Det kommer neppe som en nyhet for finansministeren at norsk næringsliv og FrP ønsker å endre denne skatten.

Når vi vet at formuesskatten på arbeidende kapital gir lavere investeringsvilje i norskeide selskaper, når vi ser at stadig flere bedriftseiere velger å forlate landet, og når vi gir utenlandske eiere et gullkort og svekker norsk eierskap, blir spørsmålet mitt til finansministeren følgende: Ser finansministeren at det som faktisk skjer i norsk næringsliv, står i grell kontrast til regjeringens nedfelte ambisjon i plan for Norge, om å gi bedriftene stabile og konkurransedyktige rammebetingelser?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:47:29]: Regjeringen er opptatt av å gi bedriftene stabile og konkurransedyktige rammevilkår, og derfor er jeg glad for at det samlet sett går bra i norsk økonomi. Det er god vekst sammenlignet med mange andre land og sammenlignet med slik det var i Norge for få år siden. Lønningene vokser nå mer enn prisene, prisstigningen har kommet ned fra et veldig høyt nivå, opp mot 6–7 pst., kjøpekraften bedres, og investeringsnivået ligger på et høyt nivå i Norge. Eksporten går også godt.

Vi er også opptatt av å ha gode og forutsigbare rammevilkår når det gjelder skatt. Det er en av grunnene til at vi har tatt initiativ til et bredt skatteforlik. Vi advarer likevel mot å gjennomføre skattekutt som innebærer massive skattelettelser til dem som har aller mest fra før. Et forslag om bare å fjerne formuesskatten vil være et stort og målrettet tiltak for å øke forskjellene i Norge, og det tror vi ikke den norske modellen og Norge er tjent med.

Spørsmål 12

Bjørnar Moxnes (R) [12:48:51]: «Norge har i over elleve år bidratt til den USA-ledede koalisjonen mot IS, hvor kurderne var avgjørende i å bekjempe IS. Overgangsregjeringen i Syria har gått til angrep mot kurdiske områder og satt fri IS-krigere der. USAs spesialutsending Tom Barrack sier at formålet med å støtte kurdiske styrker har gått ut på dato, og koalisjonen har ikke besvart kurdiske forespørsler om hjelp.

Hvordan stiller regjeringen seg til at koalisjonen faller kurderne i ryggen, og at USAs foretrukne partner angriper minoriteter og setter IS-krigere løs?»

Utenriksminister Espen Barth Eide [12:49:37]: Jeg vil begynne med å si at jeg fullt ut deler representanten Moxnes' bekymring over sivilbefolkningen nordøst i Syria etter de siste ukers kamper mellom overgangsregjeringen og kurdiskledede Syrian Democratic Forces, SDF. Da disse kampene tiltok i midten av januar, tok jeg umiddelbart kontakt med Syrias utenriksminister, min kollega al-Shaibani, med en sterk oppfordring om å beskytte sivile, sørge for humanitær tilgang og bidra til å løse konflikten gjennom dialog.

Etter Bashar al-Assads fall fra makten inngikk Syrias nye overgangsregjering og SDF en avtale som innebærer at kurdiske sivile og militære institusjoner skal integreres i den syriske statsadministrasjonen, og videre at alle syrere, inkludert kurdere, skal representeres og inkluderes i den syriske staten. I oppfølgingen av avtalen, som kom i mars i fjor, har dialog og kamphandlinger gjentatte ganger avløst hverandre. Vi har sett en tilpasset situasjon med en svært skjør våpenhvile. Samtidig er det fortsatte forsøk på å få våpenhvilen til å vare og få disse samtalene til å gå videre. Utfordringen er at man nå ønsker å bidra til at man endelig får en sammenhengende syrisk stat for alle syrere, som er syrisk eid og syrisk ledet – det inkluderer alawitter, kurdere, drusere og arabere, alle som bor der – uten at dette betyr at man får en sektersk, fragmentert stat. Det er en ny situasjon. Jeg snakket med USAs spesialutsending Tom Barrack så sent som i morges om akkurat dette, for jeg mener at han har rett i at utfordringen nå er å bistå kurderne i å finne sin plass i dette nye Syria, og samtidig hele tiden understreke betydningen av respekt for deres politiske rettigheter som individer i det nye Syria, men også som medlemmer av den kurdiske minoriteten når det gjelder språk, kulturelle rettigheter, osv.

Koalisjonen, den globale anti-ISIL-koalisjonen, har jo hatt som formål å bekjempe og svekke den internasjonale terrorgruppen ISIL gjennom internasjonalt militært samarbeid. Det er helt riktig at Syrian Democratic Forces, SDF, lenge har spilt en sentral rolle i denne kampen. Nå har staten Syria blitt med i anti-ISIL-koalisjo-

nen, og det er nok det Barrack viser til, at nå er det samarbeidet noe man kan gjøre med det som i dag er den syriske staten, som – ideelt sett – skal ta opp i seg de ulike gruppene som tidligere har vært i konflikt i Syria. Det er det som er det komplekse bildet vi snakker om nå.

Fra vår side håper vi på at overgangsregjeringen og SDF gjennom forhandlinger kan komme fram til en varig løsning som gir trygghet for begge parter – og alle parter i Syria. Ethvert overgrep mot sivilbefolkningen er uakseptabelt, og det er viktig at overgangsregjeringen følger opp løfter og vedtak om å sikre kurdernes politiske og kulturelle rettigheter i det nye Syria.

Bjørnar Moxnes (R) [12:52:46]: Det kan være farlig å være USAs fiende, men å være USAs venn er dødelig. Det skal visstnok Henry Kissinger ha sagt en gang, og det stemmer dessverre for kurdernes situasjon nå. De var jo de aller viktigste i kampen for å nedkjempe IS, de gikk i spissen i Syria, de forsvarte Kobane, og de mobiliserte militært for å slå ned en av verdens aller verste terrororganisasjoner. Så sies det her fra utenriksministeren at staten Syria nå har blitt med i koalisjonen mot IS. Mitt spørsmål da dreier seg om troverdigheten i det, i og med at rapporter tyder på at man har sluppet løs en god del IS-krigere fra fengsel, og at det er islamistiske militser som nå også utgjør en god del av de syriske styrkene nordøst i Syria. Hva vet utenriksministeren om dette?

Utenriksminister Espen Barth Eide [12:53:53]: Jeg følger den situasjonen ganske nøye. Jeg har vært i Syria, flere av mine folk har vært der, og vår ambassadør er inne akkurat nå. Vi har nær kontakt med egentlig alle gruppene, for Norge har et langvarig engasjement opp mot alle, og det vi ser i Syria, er åpenbart et komplekst bilde. Men det er bred internasjonal enighet og bred enighet blant de fleste syrere om at det er en god idé å prøve å komme framover i en syriskledet prosess, som har utgangspunkt i den nye presidenten al-Sharaas ledelse, og at forventningene er at det skal være en inkluderende ledelse for alle syrere. Det er også det han sier. Jeg har i flere samtaler med ham personlig også snakket om betydningen av å gjøre dette inkluderende, men ikke sekterisk, for det er jo land i nærområdene til Syria som har valgt å lage en politisk løsning hvor man nærmest stemmer på partier etter hvilken etnisitet eller religion man tilhører. Det er heller ingen god løsning. Så dette er et bilde som blir til mens vi snakker om det, men som jeg likevel tror er det beste håpet for et samlet Syria på sikt.

Bjørnar Moxnes (R) [12:55:02]: Det stemmer at det har kommet en del positive uttalelser fra al-Sharaa, deriblant om at kurderne er hans brødre. Det har han vel

også sagt om drusere og alawitter. Samtidig så vi at det var store overgrep mot de sistnevnte minoritetene gjennom fjoråret, og nå skjer det også overgrep mot sivilbefolkningen i det nordøstlige Syria, ikke minst også mot kurderne. Noe av problemet er jo at det er ulike militser som deltar i disse kampene mot kurderne, hvorav en del av dem er islamistiske og også har bånd til terrororganisasjoner, som også presidenten i Syria tidligere har vært leder for. Sånn sett vil jeg runde av med å spørre om hva Norge gjør for å presse på maksimalt for at angrepene mot sivilbefolkningen, uavhengig av etnisk bakgrunn, umiddelbart tar slutt, også fra regjeringsstyrkene og fra regjeringsstøttede militser i Syria.

Utenriksminister Espen Barth Eide [12:56:09]: Vi gjør det vi kan gjennom alle kanaler, via direkte kontakt med de øverste myndighetene i dagens Syria, men også med andre grupper, både for å si at ethvert overgrep mot sivilbefolkningen er uakseptabelt, enhver utvikling som undergraver rettighetene til medlemmer av de ulike minoritetene, er uakseptabel, og for samtidig å oppfordre alle til å samarbeide om å få til et Syria for alle syrere – igjen: et inkluderende, men ikke sekterisk Syria. Det er egentlig et ganske kjent fenomen at etter en mangeårig borgerkrig vil ulike grupper ha ulike syn på i hvilken grad de skal gå inn og integrere seg med folk de historisk har kjempet mot. Det er det lett å ha empati for, og derfor er den beste kjøreregelen å holde seg til prinsippet om menneskerettigheter for alle mennesker, demokratisk medbestemmelse, kulturelle rettigheter, politiske og andre rettigheter for alle borgerne av Syria innenfor et inkluderende prosjekt. Det jobber vi for, og da må vi understreke – ved enhver anledning – at vold og overgrep mot sivilbefolkningen alltid er uakseptabelt og må fordømmes.

Spørsmål 13

Frank Edvard Sve (FrP) [12:57:36]: «Det er i dag 44 000 km med fylkesveg, og vedlikeholdsetterlepet er formidabelt og langt over 100 mrd. kr. Dei fleste kører kvar dag på ein fylkesveg, men løyvingane frå fylkeskommunen til drift og vedlikehald står rett og slett ikkje i stil med det Stortinget løyver til det same for riksvegane.

Kan statsråden leggje fram kva løyvingane årleg ville vore til fylkesvegane for drift og vedlikehald på veg og ferjer, dersom løyving grunnlaget for riksvegane og riksvegferjedrifta vart lagt til grunn?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:58:10]: Fylkesveinetet er viktig for beredskap, bosetting, næringsdrift og ar-

beidsmarkeder i hele landet, og fylkesveiene er avgjørende for at vi skal nå våre transportpolitiske mål. Regjeringen har i Nasjonal transportplan 2025–2036 lagt opp til å øke rammene til fylkesvei, slik at fylkeskommunene også framover kan ta vare på de veiene de har, og bidra til at de nasjonale transportpolitiske målene nås. Det gjelder særlig innen trafiksikkerhet.

Fylkeskommunene har ansvar for drift og vedlikehold av fylkesveiene. Fylkeskommunene finansieres som kjent gjennom frie inntekter, som består av rammetilskudd og skatteinntekter. I 2026 økte rammetilskuddet med 2,1 mrd. kr. Det er opp til fylkeskommunene å prioritere bruken av midler innenfor sine økonomiske rammer. I 2024 brukte fylkeskommunene om lag 12,7 mrd. kr til drift og vedlikehold av fylkesveier. Til sammenligning brukte Statens vegvesen om lag 11,3 mrd. kr til drift og vedlikehold av riksveier i 2024. I tillegg kommer pengene Nye veier bruker på drift og vedlikehold av veiene de har ansvar for.

Fylkesveinettet er omtrent fire ganger så langt som riksveinettet, mens antall kjørte kilometer fordeler seg omtrent likt mellom fylkesvei og riksvei. Riks- og fylkesveiene fyller forskjellige roller i transportnettverket. I gjennomsnitt er det høyere trafikk på en riksvei enn på en fylkesvei. Det er derfor lite hensiktsmessig å sammenligne fylkesvei og riksvei når det gjelder hvor mye som brukes på drift og vedlikehold per kilometer. Bevilgningene til riksveiene fastsettes ikke på bakgrunn av en fast sats per kilometer, men gjennom helhetlige vurderinger av det nasjonale transportbehovet.

Målet bør være at vi får mest mulig ut av hver vedlikeholdskrone. Derfor har veiforvalterne, på oppdrag fra Samferdselsdepartementet, utarbeidet et forslag til målbilde og indikatorer for drift og vedlikehold av riks- og fylkesveier. Indikatorene skal vise hvordan aktørene leverer på de transportpolitiske målene og utvikling av sektoren. Dette legger til rette for å kunne sammenligne mellom Statens vegvesen, Nye veier og fylkeskommunene innen drift og vedlikehold. Bruk av målestokkonkurranse skal bidra til økt effektivitet, at aktørene lærer av hverandre gjennom deling av beste praksis, og bedre systemer for effektiv datautveksling og automatisert datafangst. Dette arbeidet vil være grunnlag for standardisert sektorrapportering og styringsinformasjon.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:01:01]: Statsråden sa ingen verdas ting om ferjedrift, og det er kanskje med hensikt. Når ein ser på ferjedrifta og fylkesvegferje kontra riksvegferje, også med krav om at det no skal vere nullutsleppsferje på både fylkesveg og riksveg, er det 110 fylkesvegsamband og 16 riksvegsamband. Riksvegsambanda har i snitt 245 mill. kr per samband, mens f.eks. fylkesvegsambanda i Møre og Romsdal har

43 mill. kr per samband. Møre og Romsdal er det største ferjefylket og har mange av landets største ferjestrekningar, som f.eks. Aursneset–Magerholm og Hareid–Sulesund. Dei har då 43 mill. kr kvar til drift, mens dei tilsvarende riksvegferjene med same størrelse i Møre og Romsdal altså har 245 mill. kr. Kva har statsråden tenkt å gjere for å behandle dette likt? Det er like ferjer.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:02:04]: Ingenting, i den forstand at det vi gjør, er å sørge for at fylkeskommunene er godt finansiert, og at de får penger til sine tjenester. Representanten Sve er jo også fylkespolitiker, i motsetning til meg, så han kan gjøre prioriteringsvalg innenfor de økonomiske rammene de har. Hvis det er riktig, kan han velge å prioritere fylkesveiferjer høyere i budsjettarbeidet, som han har ansvar for i Møre og Romsdal.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:02:37]: Det er akkurat det underteikna gjer. Vi brukar 140 mill. kr meir på ferjedrifta i Møre og Romsdal enn det vi får løyvingar til.

Fylkeskommunen er utsett for akkurat den same løns- og prisvektsten på alle område, som gjer at fylkeskommunen ikkje kan trylle. Eg klarer ikkje å trylle med dei rammene som fylkeskommunen får. Vi i FrP kuttar med over to milliardar i rammene til fylkeskommunane på administrasjon og overfører det til samferdsel og til vidaregåande skule. Så det treng ikkje statsråden å nemne, for vi tilfører det same pengebeløpet.

Alt dreier seg om kostnadsveksten, som er så formidabel. Det er umogleg å handtere det. Når grunnlaget er så skeivt som det er, vert det håplaut både på fylkesvegferjene og på fylkesvegane. Det var poenget mitt med spørsmålet. Statsråden lovde i samband med eit tidlegare spørsmål å kompensere for nullutsleppsutgiftene, og no seier han at han ikkje har tenkt til å gjere noko som helst. Meiner statsråden at han ikkje har tenkt å gjere noko som helst for å jamne ut denne urettferda, f.eks. mellom riksvegferjene og fylkesvegferjene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:03:42]: Det var jo ikke det undertegnede sa. Det undertegnede sa, var at når det gjelder prioritering av fylkesveiferjer i den enkelte fylkeskommunen, anser i hvert fall jeg at fylkespolitikere er bedre i stand til å gjøre de vurderingene enn meg. Det jeg har sagt, er at vi fra statens side er opptatt av at sektoren, fylkeskommunene, er godt finansiert. Derfor har vi økt bevilgningene.

Nå hadde ikke jeg tenkt å nevne det, men siden representanten satte meg på sporet av det, har vi økt bevilgningene til fylkeskommunene ganske betydelig, i motsetning til Fremskrittspartiet. Det er jeg stolt av. Det gjør at fylkeskommunene, bl.a. også fylkespolitikere

som Sve, har et større albuerom til å gjøre gode prioriteringer når det gjelder fylkesferjer.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Spørsmål 14

Bengt Fasteraune (Sp) [13:04:50]: «Statens vegvesen planlegger utbedring av riksvei 15 fra Graffer til Lom sentrum i Lom kommune. Dette er et viktig og godt prosjekt som har til hensikt å bedre trafikksikkerheten og fremkommeligheten på denne strekningen. Vegvesenet har hatt forslag til reguleringsplan ute på høring høsten 2025. Etter at fristen gikk ut, kom NVE med flere innsigelser. Det er uheldig at det oppstår situasjoner som dette, der staten selv stikker kjepper i hjulene for staten. Viktige prosjekt blir forsinket, og kostnadene øker.

Er statsråden enig i at slike innsigelser er uheldige?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:05:37]: Ordningen med innsigelser i plan- og bygningsloven skal sikre at nasjonale og vesentlige regionale interesser blir ivare tatt i kommuneplaner og reguleringsplaner.

For arealplaner der Statens vegvesen er forslagsstiller, legger etaten vekt på å legge til rette for tidlig medvirkning og god dialog i oppstarts- og planleggingsfasen, med sikte på å få avklart konflikter med andre berørte myndigheter og sikre at planforslaget er tilstrekkelig utredet før høring og offentlig ettersyn av planen. Dette gjøres som regel i samarbeid med kommunen, som jo som regel er planmyndighet. Ofte presenteres også planarbeidet i regionalt planforum. Tidlig dialog og medvirkning skal bidra til tidlig avklaring og at man får avklart uenighet, raskere avgjørelser, bedre samordning av motstridende interesser og redusert konfliktnivå i planarbeidet.

Likevel er det ikke helt uvanlig at det fremmes innsigelser fra andre berørte myndigheter til planforslag når Statens vegvesen utarbeider et forslag. Dette kan f.eks. ha bakgrunn i ulik fortolkning av regelverket. I disse tilfellene gjennomføres det videre dialog mellom kommunen, Statens vegvesen og innsigelsesmyndighet for å løse disse innsigelsene. Hvis det ikke oppnås løsning, går saken normalt til mekling hos statsforvalter.

Selv om en primært ønsker å unngå innsigelser fra andre myndigheter – gjennom dialog, og at man har det tidlig i planfasen – ser vi i Samferdselsdepartementet på innsigelser som et normalt og helt legitimt virkemiddel i en planprosess. De aller fleste innsigelser mot planforslag Statens vegvesen utarbeider, løses gjennom lokal dialog, eventuelt gjennom mekling. Det er sjelden saker

må sendes til Kommunal- og distriktsdepartementet for avgjørelse.

I den konkrete saken det vises til i spørsmålet, detaljregulering for rv. 15 Graffer–Lom, lå forslaget til reguleringsplan ute på offentlig ettersyn høsten 2025, med høringsfrist 10. november 2025. Norges vassdrags- og energidirektorat fremmet to innsigelser til planforslaget. Det ene gjaldt manglende dokumentasjon på tilstrekkelig sikkerhet mot fare for flom, og det andre gjaldt at hensynet til vassdragsmiljøet ikke var godt nok vurdert eller innarbeidet i planforslaget. Heldigvis er det sånn at Statens vegvesen er i god dialog med NVE og Lom kommune for å svare ut de punktene NVE har innsigelser til.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:08:32]: Det er bra. Det er viktig at prosjektene har høy prioritet og blir igangsatt så fort som mulig.

Jeg er kjent med at Statens vegvesen har flere godkjente reguleringsplaner for små og mellomstore veiutbedringer og bruprosjekter. Dette er gode prosjekter som vil øke beredskapen i totalberedskapsåret. Entreprenørene som er avhengige av disse jobbene, utgjør en viktig del av beredskapen i en krisesituasjon. Dette fikk vi demonstrert under ekstremværet Hans.

I sitt skriftlige svar til meg viser statsråden bl.a. til en oversikt der det framgår at det er en del bruutbedringer som det kan være aktuelt å gjennomføre, bl.a. i mitt område, rv. 15 og rv. 3. Ut fra den kjennskapen jeg sitter på, er det ingenting som tyder på at Statens vegvesen har til hensikt å lyse ut noen av disse prosjektene i 2026.

Hva tenker statsråden om dette, og vil statsråden foreta seg noe overfor Statens vegvesen og sørge for at noen av disse prosjektene kommer ut i markedet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:09:32]: Jeg er opptatt av at vi klarer å prioritere midler til mindre tiltak hos Statens vegvesen, slik at man kan gjøre et godt utbedringsarbeid. Jeg synes vi kan vise til flere suksesser knyttet til det, f.eks. Valdresmodellen, hvor man har satt av et bestemt økonomisk handlingsrom og fått veldig mye ut av det. Jeg tror det er en god måte å få mye ut av fellesskapets ressurser på.

Når det gjelder Statens vegvesens konkrete bruk og prioritering, settes det av poster på statsbudsjettet som Vegvesenet selv prioriterer bruken av. Det er en praksis vi har hatt over noe tid, og som jeg tror Stortinget også har vært komfortable med. Det vil være Vegvesenet selv som da avgjør hvilke av disse prosjektene som er modne for oppstart. Så vil det selvfølgelig alltid være et ønske om enda mer penger og sånt for å komme i gang med prosjektet. Det får vi i så fall komme tilbake til i kommende budsjetter.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:10:29]: Anleggsnæringen sliter tungt om dagen. Selv om det er satt i gang en del store infrastrukturprosjekter, er det krevende for små og mellomstore entreprenører som opplever en oppdragstørke.

Både under finanskrisen i 2009 og under pandemien i 2020 satte Statens vegvesen i gang tiltakspakker med små og mellomstore prosjekter som var viktige for små og mellomstore entreprenører. Statens vegvesen har for tiden store satsinger innenfor bl.a. digitalisering og IT samt byvekstavtaler. Disse satsingene inneholder store beløp, men det er lite av dette som kommer ut til vei i form av anleggsprosjekter.

Hva tenker statsråden om å sette noen av disse satsingene på vent for å kunne realisere mindre og mellomstore prosjekter, og er dette noe statsråden eventuelt vil gå inn og anmode Statens vegvesen om å gjøre?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:11:27]: Vi er opptatt av å følge godt med på utviklingen i anleggssektoren. Det er vel kjent at særlig byggsiden har utfordringer i markedet som er nå, men på anleggssiden, og i hvert fall særlig når det gjelder de store anleggene som vi i Samferdselsdepartementet har ansvar for, er det veldig mange store prosjekter som er i gang eller skal i gang.

Vi har lagt opp til å starte opp bl.a. E45 Kløfta i Finnmark. Vi legger opp til å starte E134 Oslofjordforbindelsen. Vi legger opp til å bygge Norges største samferdselsprosjekt siden Bergensbanen ble bygd, med Arna-Stanghelle. Dette er prosjekter vi har vært enig med Senterpartiet om å starte.

Vi har mange store prosjekter i gang og skal sette i gang mange store prosjekter. Vi har selvfølgelig et blikk for dette når vi skal lage nye statsbudsjetter – hvordan vi skal sørge for at vi både ivaretar kompetanse og bidrar til at det er aktivitet i bygg- og anleggssektoren.

Spørsmål 15

Bård Hoksrud (FrP) [13:12:42]: «Flere riks- og fylkesveier har vært preget av dårlige kjøreforhold den siste tiden. Statens vegvesen har erkjent at vinterdriften på eksempelvis riksvei 3 har vært for dårlig, og vil sette inn strakstiltak. Utfordringene for vinterdriften har imidlertid vært landsdekkende.

Hvordan vil statsråden sikre varige forbedringer i vinterdriften, slik at sjåfører kan stole på at hovedveiene er fremkommelige og tryggheten på veiene ivaretas?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:13:07]: Regjeringen er opptatt av å sikre at vi har god vinterdrift på riks- og fylkesveier i hele landet. Statens vegvesen følger tydelig opp og legger stor vekt på god dialog mellom vegtra-

fikkssentralen, entreprenører, byggherrer og trafikanter for å håndtere krevende kjøreforhold.

I situasjoner med mye snø, vind eller store temperaturendringer vil det kunne være avvik i forhold til kravene som er satt i standardene. For trafikantene vil dette kunne oppleves som krevende. Statens vegvesen har i kontraktene krav til hvilken beredskap entreprenørene skal ha for å håndtere slike situasjoner. I tilfeller hvor man ser at kravene ikke er tilstrekkelige, vurderes det å øke beredskapen, slik det nå er gjort på rv. 3. Eksempler på slik beredskap kan være at man setter inn flere brøytebiler med kortere syklustid, enda tettere oppfølging av vær- og føreprognoser, vurdere bruk av strømidler med hensyn til både mengde og type, samt øke informasjonen ut til trafikantene.

I flere områder er det satt i gang ekstraordinære tiltak for å være forberedt på slike værhendelser. Det er f.eks. en egen beredskap for fjelloverganger i Sør-Norge og utvidet samarbeid med politiet for å håndtere hendelser på hovedveinettet i deler av landet. Videre styrkes oppfølgingen gjennom bruk av digitale verktøy, dokumentasjon og kontroll kombinert med rask deling av observasjoner og tilbakemelding fra trafikanter og samarbeidspartnere. Etter alvorlige hendelser gjennomføres systematisk evaluering og læring, slik at erfaringer brukes til å forbedre beredskap, framkommelighet og trafiksikkerhet over tid.

Driftsstandarden på de enkelte veistreknings er under kontinuerlig vurdering for å skape best mulige kjøreforhold for trafikantene.

Bård Hoksrud (FrP) [13:15:04]: Dette er kjempeinteressant. Vintervedlikehold er utrolig viktig. I vinter har vi sett at det ligger biler strødd rundt fordi det åpenbart er altfor glatt på deler av veinettet, og så sier statsråden at han mener at man har et godt vintervedlikehold og god beredskap. Da kan jeg opplyse om at på enkelte strekninger har det gått fra fem til tre brøytebiler i beredskap. Det betyr en reduksjon på nesten 40 pst. på den samme strekningen. Vi vet at når det virkelig kommer mye uvær, skaper det store utfordringer.

Mener statsråden at man har en god nok beredskap når vi altså ser at det ligger biler strødd rundt på grunn av at det er altfor glatt, og at det er vanskelig med brøytekapasiteten? I tillegg har regjeringen sagt at de gjerne vil over på teknologi med nullutslipp osv., som gjør at en kanskje risikerer å måtte stå og lade mens det er totalt kaos på veinettet. Hvordan kan statsråden akseptere at man har kuttet så kraftig i beredskapen for brøyting på deler av veinettet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:16:11]: Vi har ikke kuttet i beredskapen på veinettet i den forstand at det er gjort budsjettjusteringer eller budsjettkutt på veived-

likehold. Tvert imot har vi de senere årene økt innsatsen til drift og vedlikehold på veiene våre. Men representanten er inne på oppfølgingen av kontrakter og de enkelte kontrakter som Vegvesenet inngår, og jeg er den første til å si at når man har uheldige erfaringer, må man gå gjennom kontraktene og for det første se på om det leveres på kontrakt. For det andre må man se på om man skal gjøre noe med kontraktens innhold, om det er for dårlig grunnlag i vedlikeholdet som drives.

Jeg minner om at både i dette svaret og i et skriftlig svar jeg ga til representanten tidligere, har vi beskrevet at man under veldig krevende værforhold kan få noen overganger hvor det er veldig krevende å oppnå riktig friksjon. Det tror jeg nesten – med respekt å melde – at det ikke er mulig å komme seg helt og fullt ut av. Da hadde vi selvfølgelig forsøkt å få til det.

Bård Hoksrud (FrP) [13:17:15]: Det siste er veldig interessant, for jeg prater med entreprenører, folk som er ute på veiene og gjør denne jobben. De sier at de opplever at vegtrafikksentralene og de kontraktene man har, gjør at man kommer for sent i gang, og at man burde vært mye tidligere ute på dette, og da er utfordringen min til statsråden om han vil følge opp dette.

Når vi så rv. 3 i Østerdalen, hvor det fire ganger i løpet av en måned var mye trøbbel det var glatt og speilblankt på veien, og det sto kilometervis med tungtransport som kjører mellom Oslo og Trondheim – for Østerdalen er den raskeste veien – forutsetter jeg at statsråden er enig i at det er uakseptabelt. I kontraktene ligger det at man får mer bonus hvis man salter mindre, men når behovet for å salte eller finne annen måte å strø på, må man jo bruke det man trenger for å sikre at veiene er trygge. Det håper jeg at statsråden er enig i, og at han kommer til å følge opp dette overfor Statens vegvesen for å sikre at man faktisk har trygge og gode veier å kjøre på, også på vinterstid.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:18:17]: Det siste er jeg selvfølgelig helt enig i. Vi skal hele tiden strekke oss etter å få best mulig kjøreforhold på veiene våre, best mulig vinterdrift. Men det er et faktum at ved veldig skiftende værforhold, enten det handler om på vei eller på bane, kan man få utfordringer. Vi må selvfølgelig hele tiden lære, og nettopp derfor sa jeg i mitt første svar at man har økt beredskapen f.eks. på rv. 3, fordi man har gjort seg noen erfaringer der. Slik må man hele tiden lære.

Det vil aldri være sann at man på en måte skal svikte på friksjon og velge å ikke salte fordi man får bonus for en miljøgevinst. Det ville ikke være en riktig måte å tilnærme seg det på. Det man gjør, er at man på noen av disse veiene har en standard som tilsier salting, og hvis man får en annen type vinterforhold, må man gå over til

f.eks. å strø med sand i stedet. Det er sann man håndterer det i praksis.

Spørsmål 16

Anne Kristine Linnestad (H) [13:19:27]: «Torsdag 15. januar ble det kjent at Bane NOR anslår at åpningen av dobbeltsporet til Åkersvika blir utsatt i fem år. Dette vil ha svært store negative konsekvenser for både passasjerer og næringsliv. I NRK Dagsnytt 18 mandag 19. januar varslet samferdselsministeren en 'ekstern gjennomgang' av prosjektet.

Hvem skal gjennomføre denne gjennomgangen, hva skal mandatet være, og når skal den være ferdig?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:19:58]: Når ferdigstillelsen av dobbeltsporutbyggingen på Dovrebanen og oppgraderingen av Hamar stasjon nå ser ut til å utsettes, har det stor betydning for de reisende. Det har også betydning for byutvikling i Hamar. Det er viktig for meg og for regjeringen at vi lærer av disse situasjonene, slik at vi unngår at det skjer igjen. Jeg har derfor satt i gang et arbeid med å forberede en ekstern gjennomgang av hendelsesforløpet og hva som må til for å sikre at vi får bedre kontroll på kostnader, risiko og framdrift knyttet til de store investeringsprosjektene på jernbane framover. Mandat og tidsramme for det er under arbeid.

Anne Kristine Linnestad (H) [13:20:41]: Når det gjelder en bivirkning, eller en konsekvens, av stadige utsettelser i denne størrelsesorden: Dette prosjektet har vært planlagt i – jeg tror det er – 17 år, og hvilke konsekvenser mener statsråden det har for tilliten til Bane NOR i markedet? Det dreier seg om entreprenører som er kontrahert, det dreier seg om folk som forventer å kunne ta toget, og det dreier seg ikke minst om kommunepolitikere som forventer å kunne planlegge sine byområder eller tettstedsutvikling.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:21:20]: Når slike forsinkelse oppstår, oppstår det berettiget frustrasjon hos både de reisende og hos lokale politikere, interessenter og næringsliv, og jeg deler den frustrasjonen. Det er ingen av oss som ønsker at vi ikke skal levere på det som har vært planlagt av framdrift på infrastrukturprosjekter.

Når det er sagt, skjer det dessverre fra tid til annen – og det er ikke noe som kan knyttes til det ene eller andre politiske flertallet eller en regjeringsmakt – at vi får utsettelser i store investeringsprosjekter. Da er vi nødt til å se om det er noe vi kan lære av det som gjør at vi ikke kommer i samme situasjon på et senere tidspunkt.

Anne Kristine Linnestad (H) [13:22:02]: Dessverre er det ikke bare under denne regjeringens tid at det har vært store utsettelse på samferdselsprosjekter. Det har dessverre vært en kjensgjerning veldig lenge.

Jeg skal ikke utfordre statsråden i å spekulere, men det jeg virkelig er bekymret for, er hvilken tillit entreprenører og utviklere skal ha til store statlige prosjekter. Vi vet at slike organisasjoner må rigges opp og rigges ned. Det gjelder ikke bare dette prosjektet – jeg kan nevne E18 Retvet–Vinterbro, og det er flere andre prosjekter.

Kan statsråden vurdere hva prisøkningen vil være, ikke bare fordi tiden går, men også fordi entreprenører kanskje må legge inn forsinkelser eller avbryte kontrakter som en del av pristilbudet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:22:59]: Det er et veldig viktig perspektiv ved denne utsettelsen, og det er at det ikke er slik at prosjektet stanses. Prosjektet fortsetter, og det bygges fortløpende videre. Det som har vært kommunisert, er at det vil ta lengre tid om man må gå en ekstra runde på det krysningen i Åkersvika. Det gjør at dette vil ta lengre tid.

Vi har sagt fra departementets side at vi ønsker så rask framdrift som mulig, og det har Bane NOR selvfølgelig forstått. Vi vil selvfølgelig bidra til å få raskest mulig framdrift i prosjektet, men vi kommer ikke bort ifra det faktum at det nå er kommunisert en utsettelse.

Så må vi gjøre det som jeg nå har beskrevet: ha en ekstern gjennomgang for å se om det er noe her, både hvordan Bane NOR har håndtert saken overfor oss som departement og overfor interessenter ute, og hvordan de har håndtert det som investeringsprosjekt i Bane NOR. Det er vi interessert i å få mer kunnskap om for å gjøre oss bedre for framtiden.

Spørsmål 17

Anna Molberg (H) [13:24:10]: «Foreløpig er det langt flere spørsmål enn svar i saken om dobbeltsporet til Hamar. Det oppgis svært mange ulike grunner til hvorfor Bane NOR utsetter prosjektet, og dette i seg selv gjør saken desto mer uklar. Jeg har tidligere sendt statsråden et skriftlig spørsmål om konsekvenser, kostnader og årsaker til utsettelsen.

Nå vil jeg spørre helt overordnet om statsråden vil gripe inn slik at arbeidene kan starte på stasjonen i 2026 i tråd med gjeldende føringer fra statsråden og regjeringen?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:24:49]: Å få på plass InterCity-tilbudet med kortere reisetid og to tog i timen mellom Oslo og Hamar har vært og er en viktig prioritering for regjeringen. Jeg deler derfor de reisendes frus-

trasjon og skuffelse når Bane NOR nå melder om forsinkelser i utbyggingen av dobbeltsporet mellom Sørli og Åkersvika.

Bane NOR har orientert om at forsinkelsen skyldes at prosjektet ikke har klart å ta ned risikoen knyttet til tekniske løsninger etter hvert som mer detaljert informasjon om bl.a. utfordrende grunnforhold ble avdekket. Etter Bane NORs vurdering er det nå nødvendig å ta et skritt tilbake for å finne en bedre løsning for prosjektet. Det må vi ta til etterretning.

Jeg har samtidig vært tydelig på at jeg forventer at foretaket snur hver stein for å finne løsninger for å realisere forbedringen i togtilbudet og oppstart av utbyggingen av Hamar stasjon. Det er Bane NORs ansvar innenfor rammen av inngåtte avtaler med Jernbanedirektoratet å finne slike løsninger.

Jeg vil selvfølgelig komme tilbake til Stortinget med nærmere informasjon om framdrift og kostnader i prosjektet i budsjettprosesser. Jeg vil i tillegg, som vi har vært inne på i et tidligere spørsmål, igangsette en ekstern gjennomgang av hendelsesforløpet for å se hva som må til for å sikre at vi får bedre kontroll på kostnader, risiko og framdrift knyttet til investeringsprosjektene på jernbanen framover.

Anna Molberg (H) [13:26:11]: Takk for svaret. Arbeidet med dobbeltspor på jernbanen mellom Eidsvoll og Hamar har jo holdt på lenge, og vi har for all del kommet veldig godt i gang med utbyggingen, men Bane NOR har altså brukt 12 år på å planlegge utbyggingen og hvordan toget skal ta seg over denne lille strekningen over Åkersvika rett før Hamar stasjon. Nå trenger Bane NOR altså fem år til på å finne ut av hvordan toget skal gå over dette vannet. Jeg legger til at det har allerede gått tog der i alle år.

Det er veldig mange i Hamar-regionen som nå lurer på: Hvor lenge har Bane NOR visst, eller burde vært klar over, at det kom til å bli så store forsinkelser, og hvorfor har man eventuelt ikke gjort noe med det de 12 årene man har hatt til rådighet? Kjenner statsråden til om det på noe tidspunkt i løpet av alle disse årene har vært en risikovurdering knyttet til om krysningen av Åkersvika ville skape problemer?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:27:12]: Det har vært kommunisert om risiko i prosjektet. Det er også omtalt i proposisjonen til Stortinget. Men den informasjonen som nå har framkommet, om at hele prosjektet fra Bane NORs perspektiv blir utsatt, som nå er kommunisert, har kommet oss alle sammen for øre nå etter jul. Det er ny informasjon, sånn sett.

Det Bane NOR sier om dette strekket, er at det i godkjent reguleringsplan lå bestemmelser om at man skulle gjøre ytterligere grunnundersøkelser. Det har man nå

gjort, og det har da – slik jeg forstår det – oppstått større risiko, og den tekniske løsningen man hadde sett for seg å benytte seg av, er fra Bane NORs perspektiv ikke lenger holdbar. Da er det vanskelig for lekfolk som oss å gå inn og si at vi vet bedre om det, så vi må nesten ha tillit til at Bane NOR må gjøre en ny vurdering av hvordan man skal komme seg trygt og godt over Åkersvika. Men vi skal over Åkersvika.

Anna Molberg (H) [13:28:11]: Det er godt å høre at samferdselsministeren er enig i at vi skal over Åkersvika. Spørsmålet er bare når vi skal det. Bane NOR oppgir ganske mange forskjellige grunner til denne forsinkelsen, men slik jeg forstår det, som også samferdselsministeren er inne på, og som den senere tids omtale av saken handler om, handler det egentlig om passasjen over Åkersvika.

Bane NOR har selv uttalt at det er mulig å kjøre to tog i timen dersom dobbeltsporet skulle stoppe ved broen rett før Åkersvika. Vi bør da i det minste kunne fullføre dobbeltsporet fram til Åkersvika, og vi bør i det minste kunne fullføre arbeidene på Hamar stasjon, slik at vi får tatt i bruk infrastrukturen som vi har investert så mange milliarder kroner i. Det tenker jeg også er viktig for å unngå store kostnadsøkninger de neste fem årene. Er statsråden enig i dette?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:29:10]: Jeg er enig i at vi må undersøke muligheten for å ta ut nytten av den infrastrukturen som er bygget, men vi må da passe på at vi ikke gjør det på en sånn måte at det blir dårlige og dyre løsninger for samfunnet. Det er nå sånn at det er først når man får fullført prosjektet helhetlig at man får tatt ut den hele og fulle nytten inn til Hamar, og derfor henger disse prosjektene unektelig sammen. Men jeg mener at vi må undersøke om det er noe som kan gjøres, slik at vi kan få tatt ut deler av nytten underveis.

Spørsmål 18

Oda Indgaard (MDG) [13:30:02]: «Jernbaneutbyggingen i Moss opplever store forsinkelser og en enorm kostnadssprekk grunnet store kvikkleireforekomster i traseen. Under utbedring av jernbanen i Levanger gikk det et alvorlig kvikkleireskred i august i fjor. Og nå har Bane NOR annonsert en kraftig forsinkelse for åpning av dobbeltspor mot Hamar, begrunnet blant annet med utfordrende grunnforhold.

I lys av dette – mener statsråden at måten Bane NOR håndterer risiko på under prosjektering og forprosjekter, er god nok?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:30:38]: Flere enn 300 000 mennesker i Norge bor i områder som er utsatt for flom og skred. De samme stedene bygger vi vei og jernbane sånn at folk skal kunne komme seg fram. Det er derfor ikke uvanlig å bygge på steder med utfordrende grunnforhold. Det avgjørende er hvordan usikkerhet knyttet til slike forhold identifiseres, vurderes og håndteres både i planlegging og videre i prosjektgjennomføring.

Riksrevisjonen utførte i 2024 en oppfølging av undersøkelsen om Bane NORs drift, vedlikehold og investeringer fra 2021. Oppfølgingsundersøkelsen ga viktige læringspunkter på flere områder, som jeg har fulgt opp i styringen av Bane NOR. I lys av utfordringene i prosjektet Sandbukta–Moss–Såstad har Bane NOR bl.a. styrket den geotekniske kapasiteten og kompetansen.

Utvikling av systemene for virksomhets- og risikostyring har vært prioritert i styringen av Bane NOR, og Jernbanedirektoratet har de siste årene også fokusert på dette området. Jeg har i oppdragsbrevet til Bane NOR stilt tydelig krav til forbedring av Bane NORs virksomhetsstyring og risikostyring. Som et mer overordnet systemgrep har jeg innført et helhetlig risikostyringssystem for jernbanesektoren for å identifisere og følge opp risiko på tvers i sektoren. Formålet er bl.a. å identifisere risiko så tidlig som mulig og minimere tiden fra risiko identifiseres til den rapporteres, og tiden fra risikoen er rapportert til det iverksettes tiltak.

Selv om det er gjort mye for å utvikle systemene for risikostyring, viser erfaringene fra enkeltprosjekter at det gjenstår arbeid. Etter den varslede forsinkelsen i dobbeltsporutbyggingen mot Hamar har jeg satt i gang arbeid med en ekstern gjennomgang av hendelsesforløpet og hva som må til for å sikre at vi får bedre kontroll på kostnader, risiko og framdrift knyttet til investeringsprosjektene på jernbanen framover.

Oda Indgaard (MDG) [13:32:44]: Takk for det. Nei, det er ikke uvanlig at det er kvikkleire i grunnen i Norge, men likevel er grunnforholdene brukt som en tilbakevendende forklaring på både kostnadsoverskridelser og utsettelse – ikke bare på jernbaneprosjekter, men på mange prosjekter.

Som vi vet, er dårlige grunnforhold både farlig og dødelig. Vi så den tragiske hendelsen i Levanger, og mange folk kjente det på kroppen da de måtte flytte fra hjemmet sitt på grunn av jernbaneutbyggingen. Samtidig er grunnforholdene fullt mulig å undersøke. Grunnen har ligget der i tusenvis av år. Vanligvis er den ganske statisk, slik at om man undersøker den gjennom prosjektets levetid, endrer den seg ikke nevneverdig. Da er det ingen grunn til ikke å undersøke grunnen tidlig i prosessen – bortsett fra at det gir bedre kunnskap.

Når statsråden nå beskriver den forbedrede måten å håndtere risiko på og å avdekke risiko på tidlig, er statsråden da enig i at det ville være en fordel om man la mer penger i grunnforholdsundersøkelser, og er det en del av den jobben som er satt i gang?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:33:56]: I etterkant av det som har oppstått i Moss, har man gjort ganske mange grep. Bane NOR har styrket sin geotekniske kompetanse, og man har også etablert en egen læringsarena i tilknytning til prosjektet i Moss. Den skal bidra til at vi sikrer kunnskap og erfaring som kan gjenbrukes i andre utbygginger.

Min forventning til Bane NOR er at de opptrer som en lærende organisasjon. Når man får slike hendelser, må man ta det opp i seg og kunne bruke det på en sann måte at man unngår å komme i en slik situasjon på nytt. Derfor er det tillitvekkende, mener jeg, at Bane NOR faktisk har etablert en sann læringsarena i det prosjektet. Og når det gjelder dobbeltsporutbyggingen i Moss, har man knyttet til seg de fremste ekspertene i landet på grunnforhold, så jeg har tillit til at man nå har den kompetansen som skal til for å gjennomføre det prosjektet på en trygg og god måte.

Oda Indgaard (MDG) [13:34:53]: Vi snakker litt her om geoteknikk, som er den ingeniørretningen som ser på grunnforhold. Faktisk var det ved det gamle Jernbaneverket at geoteknikk oppsto som fag i Norge, og jeg er veldig glad for å høre at Bane NOR igjen styrker fagkompetansen som kanskje til dels ble forvitret da man hadde oppsplitting av selskaper.

Dette med grunnleggende risikoforståelse knyttet grunnforhold, at vi klarer å bevilge nok penger i en tidlig fase til at man kan gjøre grundige undersøkelser tidlig, og konsekvenser av å ikke vite, er det jo ikke bare geoteknikerne som må ivareta. Det handler også om kunnskapen blant beslutningstakerne. Hva gjør statsråden for å sikre at også beslutningstakerne kan vurdere risikoen og behovet for slike grunnundersøkelser tidlig, og hvor raskt forventer statsråden en forbedring?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:35:53]: Det er stadig en kunnskapsutvikling på feltet geoteknikk og grunnundersøkelser. I Norge ble gjort innstramminger i regelverket etter hendelsene på Gjerdrum, og det har blitt mer grundige undersøkelser i prosjekter enn det var på et tidligere tidspunkt. Sann utvikler vi oss hele tiden i riktig retning, men det vil alltid være sann at når man skal ta de overordnede beslutningene, har man ikke nødvendigvis full informasjon om f.eks. et trasevalg når det gjelder grunnforhold. Det vil alltid være noen avveininger rundt kost–nytte på det, men det viktige er at man, før man går i gang med prosjekter og tar

endelige investeringsbeslutninger, må ha så god kunnskap som overhodet mulig og forsøke å unngå å komme i slike situasjoner som vi har sett bl.a. i Moss, og som vi kanskje også nå ser enkelte tendenser til i prosjektet på Hamar.

Spørsmål 19

Fra representanten Hilde Grande til energiministeren:

«Lofoten, Vesterålen og Harstad-regionen er Nord-Norges tettest befolkede område med rundt 120 000 innbyggere, og står for betydelig verdiskaping, men mangler fullverdig transmisjonsnett.

Mener statsråden i tråd med regjeringens mål om grønn omstilling, elektrifisering og industriutvikling at hele regionen i praksis kan bli stående mange tiår uten forutsigbarhet for når et fullverdig transmisjonsnett kommer, og hvilke konkrete grep vil statsråden ta for å sikre at nettutviklingen planlegges og gjennomføres slik at kapasiteten faktisk er tilpasset behovet?»

Presidenten [13:36:52]: Representanten er ikke til stede i salen. Vi går videre til neste spørsmål.

Spørsmål 20 er flyttet og besvares før spørsmål 26.

Spørsmål 21

Finn Krokeide (FrP) [13:37:17]: «I spørretimen den 14. januar stilte jeg spørsmål om regjeringens iver etter å overføre Gran kommune fra Innlandet til Akershus – i strid med folkeviljen i Gran. Statsråden fremholdt da at det er viktig at vi gjengir innbyggerundersøkelsen korrekt, for så å vise til tallene for et annet spørsmål i undersøkelsen enn spørsmålet om fylkestilhørighet.

For å fjerne all tvil og tåkelegging, er statsråden enig i at innbyggerundersøkelsen i Gran kommune viser at det på konkret spørsmål om fremtidig fylkestilhørighet var et flertall som svarte Innlandet?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:37:51]: For å unngå tvil vil jeg sitere direkte fra rapporten som Sentio Research Group leverte til Gran kommune i mars 2022. Til spørsmålet «Hvilket fylke ønsker du at Gran kommune skal tilhøre i fremtiden?» skriver Sentio følgende:

«Respondentene er delt på midten når det gjelder spørsmålet om hvilket fylke Gran kommune skal tilhøre i fremtiden:

- 49 prosent ønsker at Gran kommune skal tilhøre Innlandet.
- 45 prosent ønsker at Gran kommune skal tilhøre Akershus.
- 6 prosent svarer at det ikke har noen betydning.»

La meg forsøke å bidra til å oppklare forvirringen hos representanten Krokeide. Undersøkelsen er basert på svar fra totalt 4 061 innbyggere i Gran kommune. Svarene fra undersøkelsen kan deles opp i et hovedutvalg og et ekstrapvalg. Hovedutvalget består av alle innbyggerne i Gran kommune som på det tidspunktet hadde tilgjengelig telefonnummer. 3 518 innbyggere svarte i hovedutvalget. Innbyggere som ikke hadde tilgjengelig mobilnummer på tidspunktet, kunne kontakte kommunen og legge igjen sitt mobilnummer. Disse utgjør ekstrapvalget. 543 innbyggere svarte i ekstrapvalget. For resultatene fordelt på de to utvalgene, vil jeg igjen si-tere fra rapporten fra Sentio:

I hovedutvalget ønsker 51 prosent at Gran kommune skal tilhøre Innlandet, mens 42 prosent svarer Akershus. I ekstrapvalget ønsker 61 prosent at Gran kommune skal tilhøre Akershus, mens 35 prosent svarer Innlandet.

I det samlede resultatet inngår både hovedutvalget og ekstrapvalget. Det er det samlede resultatet statsforvalteren har lagt til grunn i sin vurdering, og som jeg har lagt til grunn i min vurdering.

Til slutt vil jeg gjenta at min og departementets vurdering er basert på alle relevante forhold i saken. Innbyggernes mening er ett av disse forholdene, sammen med andre relevante momenter.

Finn Krokeide (FrP) [13:40:13]: Takk for svaret, som holdt et høyere nivå enn det gjorde sist vi møttes for å diskutere dette.

Jeg vil også ta tak i denne innbyggerundersøkelsen, hvor det ble sendt ut invitasjon på SMS til alle innbyggere med tilgjengelig mobilnummer, som statsråden var inne på. Dette er undersøkelsens hovedutvalg. For at de som ikke hadde tilgjengelig mobilnummer skulle få mulighet til å delta, åpnet Gran kommune for at disse kunne kontakte kommunen og legge igjen sitt mobilnummer. Det er undersøkelsens ekstrapvalg, som statsråden var inne på. Sentio, som har laget undersøkelsen, skriver avslutningsvis i rapporten følgende om de to utvalgene:

Resultatene bør ses i lys av at utvalgene har forskjellige egenskaper. Vi har lite kontroll på hvordan rekrutteringen til ekstrapvalget har foregått.

Med denne forskjellen i hvordan utvalgene er valgt ut, og merknaden fra Sentio om at de ikke har hatt kontroll på hvordan ekstrapvalget er rekruttert, er det betenkelig å legge noe vekt på dette ekstrapvalget ved vurdering av innbyggerundersøkelsen.

Er statsråden enig i at det mest forsvarlige å ha som et beslutningsgrunnlag for en politisk beslutning i denne saken er tallene fra undersøkelsens hovedutvalg?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:41:22]: Det overrasker meg faktisk at jeg får et slikt spørsmål. Det som om-

tales som «ekstrapvalget» her, er ikke innbyggere som ikke hadde tilgjengelig mobiltelefon. Det er innbyggere som ikke hadde et mobiltelefonnummer som var tilgjengelig for dem som gjennomførte undersøkelsen. Slik jeg leser undersøkelsen, og slik jeg så presist som mulig forsøkte å gjengi i forrige runde her i spørretimen, så fordeler tallene seg – når man tar med totalen, slik man alltid gjør med slike målinger – og i tråd med det jeg svarte. Jeg synes kanskje det er spesielt å så tvil om et slikt svar, basert på den tilnærmingen som representanten har her.

I tillegg synes jeg nesten det er litt morsomt at et parti som er så opptatt av å legge ned fylkeskommunen, er så opptatt av hvilket fylke en kommune skal tilhøre. Men det er en annen sak.

Finn Krokeide (FrP) [13:42:22]: Da merker jeg meg at statsråden ikke legger nevneverdig vekt på Sentios uttalelse om hvilke utvalg som er kvalitetssikret.

Sist vi sto her, bygde statsråden en argumentasjon ut fra tallene om at sju av ti i undersøkelsen mener det er «viktig» eller «litt viktig» at hadelandskommunene tilhører samme fylke, for deretter å vise til at Lunner og Jevnaker tilhører Akershus, og at dette automatisk betyr at innbyggerne i Gran ønsker en overgang til Akershus. De faktiske omstendighetene snur den argumentasjonen på hodet, for da det konkrete spørsmålet om hvilket fylke de spurte mener at Gran skal tilhøre i framtiden – Innlandet eller Akershus – ble stilt, ble det formulert på denne måten:

Slik situasjonen er nå, er Nytt Akershus fylke det alternativet som gir mulighet for å samle hadelandskommunene. Hvilket fylke ønsker du at Gran kommune skal tilhøre i framtiden?

Er statsråden enig i at respondentene er klar over at en overgang til Akershus er det alternativet som gir mulighet til å samle hadelandskommunene, men likevel foretrekker å bli i Innlandet, eller mener statsråden at respondentene ikke har evnet å forstå premisset for spørsmålet?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:43:27]: Først vil jeg gi uttrykk for at jeg ville satt pris på, hvis man skal gjengi det jeg har sagt, at det i alle fall var i nærheten av slik jeg valgte å si det. Jeg sa i forrige spørretime at sju av ti ønsker at de tre kommunene skal tilhøre samme fylke. Jeg sa ikke noe i forlengelsen av det. Det er en konklusjon som det kanskje er lett å trekke, men som det er verdt å ikke trekke.

Jeg ser hvordan spørsmålet er formulert, og da kan jeg gjenta det jeg svarte i forrige spørretime: Sju av ti svarte at det er «viktig» eller «litt viktig» at de tre kommunene tilhører samme fylke. Jeg sa det sist, og jeg gjentar det i dag, 49 pst. ønsket at det skulle være Innlandet –

og de var kjent med hva som var realitetene bak spørsmålet – og 45 pst. ønsket at det skulle være Akershus. Jeg opplever ikke det som en voldsom forskjell.

Spørsmål 22

Fra Hege Bae Nyholt til kunnskapsministeren:

«Halden kommune er i ferd med å nedlegge sin andre skole på kort tid, og hundrevis av barn står i fare for å miste nærskolen sin. Opposisjonen vil ha en skolestrukturplan, men posisjonspartiene Arbeiderpartiet/Høyre/Kristelig Folkeparti ønsker å haste gjennom en avgjørelse uten å ha et omforent beslutningsgrunnlag.

Er statsråden tilfreds med at avgjørelser om barns oppvekstmiljø tas uten at det er en felles forståelse for hva Halden ønsker med skolen, og hvilke dokumentasjonskrav bør en kommune som minimum legge til grunn for at foreldre skal være sikre på at hensynet til barns beste ivaretas?»

Presidenten [13:44:31]: Dette spørsmålet er trukket.

Spørsmål 23

Fra Mathilde Tybring-Gjedde til kunnskapsministeren:

«Da KI kom inn i norske klasserom for tre år siden, sa daværende kunnskapsminister og Arbeiderpartiets nestleder Tonje Brenna til VG at skolene måtte 'omfavne all teknologi', og at hun ikke var bekymret for KI-juks. Nå ser man konsekvensene av denne passive tilnærmingen ute i Skole-Norge.

Erkjenner statsråden at regjeringen har vært bakpå, og vil regjeringen nå i 2026 gi lærere og skoler verktøy for å håndtere KI i skolen, på prøver og på eksamen?»

Presidenten [13:44:31]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 24

Fra Bent-Joachim Bentzen til forsvarsministeren.

«I lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen er kontroll og tilstedeværelse i Arktis blitt stadig viktigere. Det blir ofte sagt at om Norge ikke har tilstrekkelig kapasitet i nordområdene, så vil andre nasjoner måtte fylle dette vakuumet og øke sin tilstedeværelse. Presidenten i USA har blant annet uttrykt et stadig økende behov for større amerikansk tilstedeværelse i nord.

I lys av dette – hvorfor er ikke langtrekkende maritime droner nevnt i Forsvarets framtidige anskaffelser frem mot 2033?»

Presidenten [13:44:31]: Dette spørsmålet utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 25

Fra Geir Jørgensen til forsvarsministeren:

«Røde Kors og Den norske Helsingforskomité har advart mot å plassere NATOs nye luftkommando ved Bodø by, med henvisning til Genèvekonvensjonen og folkerettens bestemmelser om at militære mål ikke lokaliseres nær sivil bebyggelse. I oktober 2025 godkjente regjeringen at den midlertidige plasseringen av senteret ved byen ble permanent.

Hvilke vurderinger har regjeringen gjort av risikoen for sivilbefolkningen ved en slik plassering, og hvordan vil regjeringen sikre at folkerettslige forpliktelser om beskyttelse av sivile ivaretas?»

Presidenten [13:44:31]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Da går vi tilbake til spørsmål 20.

Spørsmål 20

Presidenten [13:44:39]: Dette spørsmålet, fra representanten Remi Sølberg til kommunal- og distriktsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkommende.

Remi Sølberg (R) [13:44:47]: «I budsjettet for 2026 har det borgerlige kommunestyreflertallet i Fredrikstad kommune vedtatt at det gjøres et 5 pst. flatt kutt i statens veiledende satser for økonomisk sosialhjelp som et innsparingstiltak. Statens veiledende satser er vurdert til å være et nøkternt og forsvarlig livsopphold, og et flatt kutt i satsene vil kunne sette denne forsvarligheten i spill.

Mener statsråden at slike sosiale kutt er forenelige med å sikre et nøkternt og forsvarlig livsopphold, og vil regjeringen jobbe for å hindre dette?»

Statsråd Kjersti Stenseng [13:45:25]: Økonomisk sosialhjelp utgjør samfunnets siste økonomiske sikkerhetsnett, og stønaden er behovsprøvd og utmåles skjønnsmessig. Sosialtjenesteloven har ingen bestemmelser om selve stønadsnivået for sosialhjelp. Dette er fordi fastsettelsen av stønadsnivået skal baseres på konkrete og individuelle vurderinger og ikke være en fast størrelse. Loven gir veiledning om stønadsnivået i for-

målsbestemmelsen og i kravet om at alle skal sikres et forsvarlig livsopphold. Stønadsnivået skal fastsettes med bakgrunn i den konkrete og individuelle behovsprøvingen som er foretatt, sett i sammenheng med at stønaden bør bidra til at den enkelte blir selvhjulp. Et stønadsnivå som ikke sikrer mottakeren et forsvarlig livsopphold, vil være i strid med loven.

De statlige veiledende satsene er ment å bidra til å redusere forskjellen i stønadsnivået mellom kommuner og innad i den enkelte kommune. De omfatter derfor ikke alle utgifter som er nødvendige for å sikre et forsvarlig livsopphold. Det gjelder f.eks. utgifter til husleie og strøm, som kan variere i stor grad, alt ettersom hvor folk bor.

Jeg vil understreke at de statlige satsene kun er et veiledende utgangspunkt ved fastsettelse av økonomisk sosialhjelp. Nav-kontoret har både rett og plikt til å foreta individuelle og skjønsmessige vurderinger i den enkelte sak. Satsene kan ikke erstatte de individuelle vurderingene. Dette gjelder også når kommunene fastsetter egne veiledende satser, enten disse er høyere eller lavere enn de veiledende satsene. Nav-kontoret skal vurdere den enkelte søkers behov og de faktiske levekostnadene til vedkommende. Det betyr at hvis personens faktiske behov er høyere eller lavere enn det som følger av veiledende sats, skal også utbetalingen fastsettes i tråd med det faktiske behovet.

Jeg er opptatt av at kommunene følger loven ved at de foretar individuelle vurderinger og sikrer et forsvarlig livsopphold for dem som i kortere eller lengre perioder har behov for sosialhjelp. Det er også viktig at kommunen følger opp sosialhjelpsmottakerne ved å stille hensiktsmessige aktivitetskrav, og at kommunen bidrar til at de som har behov for det, får nødvendig bistand til å komme seg i jobb.

Remi Sølberg (R) [13:47:48]: Ja, all makt ligger i denne sal. Det er loven som bestemmer dette. Det er vi som gir føringer, og vi har da også gitt føringer til at kommunestyrene skal ha en autonomi i dette.

Når jeg ser utover denne salen, vet jeg ikke om det er mange her som har prøvd å leve på disse satsene og dette nivået. Det har jeg gjort. Statens veiledende satser er ment å utgjøre et absolutt eksistensminimum, slik jeg ser det. Når kommunene bevisst legger seg under dette nivået, hvor langt mener da statsråden det er akseptabelt å presse mennesker som ikke har noe annet å leve av? Mener statsråden at sosialhjelpen fortsatt er et sikkerhetsnett når det kuttet under det staten selv definerer som forsvarlig, eller er dette i realiteten en politisk aksept for å leve under et eksistensminimum?

Statsråd Kjersti Stenseng [13:48:48]: Kommunene har et ansvar for at det ved behovsprøvede stønader blir

gjort konkrete og individuelle vurderinger av den enkelte, og at nivået på sosialhjelpsutbetalingen skal dekke et forsvarlig livsopphold for den enkelte.

Sosialtjenesteloven er klar på det, og kommunene har selvfølgelig et ansvar for å følge loven. Jeg vet at det ikke er romslig å leve på sosialstønad, men den skal dekke et forsvarlig livsopphold. Selv om en kommune nå gjør et flatt kutt på 5 pst. i veiledende satser, har de et like stort ansvar for å gjøre en nødvendig individuell vurdering, slik at den enkelte har nok til et forsvarlig livsopphold.

Remi Sølberg (R) [13:49:42]: Vi har jo noen tall på hvor mange kommuner som har gjort dette før, altså lagt seg under dette nivået. Jeg spør: Er det da et reelt sikkerhetsnett? Dette skal være den siste døren i korridoren. Det borgerlige flertallet i Fredrikstad synes å mene at når vi legger oss på et enda lavere nivå, så åpner det enda en dør, nemlig døren ut til arbeidslivet – fordi man presses dit. Jeg er ikke sikker på den analysen. Jeg vet at det er et lovverk, og jeg skjønner at det vil være en individuell vurdering, men her presses altså en stor del av befolkningen under dette nivået.

Hvordan vil regjeringen følge opp kommuner som vedtar kutt i veiledende sosialsatser? Mener statsråden at dagens regelverk gir staten tilstrekkelige virkemidler til å gripe inn når det forsvarlige livsoppholdet settes enda lavere enn det vi – i kontrakten – har blitt enige om skal være et minimum?

Statsråd Kjersti Stenseng [13:50:46]: Ja, jeg har tillit til at kommuner følger loven og gjør det som kommuner er pålagt. I dette tilfellet er det veldig tydelig at de veiledende satsene kun er veiledende, og at en skal gjøre konkrete og individuelle vurderinger, slik at den enkelte får dekket sine faktiske behov. Når behovene er høyere enn veiledende satser, skal også utbetalingen være høyere enn veiledende satser. Jeg er opptatt av at kommunene skal følge loven og gjøre den jobben skikkelig, og jeg er opptatt av at vi skal følge opp folk som er i en vanskelig livssituasjon, som man er når man går på sosialstønad. Vi skal stille krav til folk og sørge for at folk kan bli selvforsørget, men vi skal også stille opp og gi folk den nødvendige inntektssikringen som ligger i vårt felles sikkerhetsnett.

Så jeg mener at vi har et lovverk som er godt i dag, og det hviler et stort ansvar på kommunene for å følge opp sine forpliktelser.

Presidenten [13:51:42]: Vi går da til spørsmål 26.

Spørsmål 26

Marian Hussein (SV) [13:51:55]: «Funnene etter drapet på Tamima Nibras Juhar viser alvorlige brudd på rutiner og at ansatte ble sendt ut i risikofylte situasjoner alene.

Hvordan kan statsråden akseptere at alenearbeid fortsatt brukes i tjenester med kjent høy risiko, og hvilke umiddelbare grep vil regjeringen ta for å sikre at arbeidstakere ikke settes i livsfarlige arbeidssituasjoner videre?»

Statsråd Kjersti Stenseng [13:52:28]: Det skal være trygt å gå på jobb i Norge, og det er aldri akseptabelt at ansatte utsettes for vold på jobben. Arbeidsmiljøloven slår fast at arbeidstaker så langt det er mulig, skal beskyttes mot vold på arbeidsplassen. Vi har også egne forskrifter om vold og trusler som beskriver hvordan arbeidsgiver skal ivareta sitt ansvar. Sentralt i den forbindelse er arbeidsgivers plikt til – i samråd med de ansatte – å vurdere risikoen arbeidstakere har for å bli utsatt for vold, og å gjennomføre nødvendige tiltak. Individuelle forhold, som arbeidstakers minoritetsbakgrunn, skal inngå i risikovurderingen når det er relevant. Det framgår uttrykkelig av reglene at risiko knyttet til alenearbeid skal vurderes særskilt. Som det er sagt helt tydelig i lovforarbeidene til arbeidsmiljøloven: Dersom arbeidstakeren ikke kan sikres et forsvarlig arbeidsmiljø på annen måte enn ved økt bemanning, er alenearbeid ulovlig.

Det er min klare oppfatning at dersom virksomhetene får gjort de nødvendige risikovurderingene og får gjennomført hensiktsmessige tiltak som reduserer risiko, vil veldig mye være gjort. Slik jeg ser det, er det ikke nødvendigvis manglende regelverk som er problemet, men manglende etterlevelse. I dette bildet har naturligvis også Arbeidstilsynet en viktig rolle, både som tilsynsmyndighet og som veileder. Arbeidstilsynet følger opp alle alvorlige voldshendelser med tilsyn, nødvendige pålegg og andre reaksjoner for å sikre at arbeidstakere får trygge arbeidsforhold.

Med bakgrunn i bl.a. Kampen-saken har mitt departement i tildelingsbrevet for 2026 bedt Arbeidstilsynet prioritere vold og trusler i utsatte bransjer og virksomheter, og det pekes i den forbindelse særskilt på bruk av natt- og alenearbeid.

Arbeidstilsynet er allerede i gang med en målrettet innsats ved bruk av både tilsyn, ulike veiledningstiltak og samarbeid. Tilsyn gjennomføres i private barnevernsinstitusjoner i første halvår i innværende år, og etter hvert vil også andre utsatte bransjer være målgruppe for innsatsen. Arbeidstilsynet skal i 2026 også prioritere oppfølging av det oppdaterte regelverket om psykososialt arbeidsmiljø, med vekt på veiledning og kunnskaps-

formidling. Arbeidstilsynet er i gang med veiledningstiltak, både fysisk og digitalt, med fokus på hvordan virksomheter kan jobbe bedre med forebyggende, systematisk arbeidsmiljøarbeid, herunder risikovurdering av relevante risikofaktorer som vold og trusler.

Avslutningsvis vil jeg peke på partenes viktige pådriverrolle. Under den nye IA-avtalen opprettes nå bransjeprogram for hjemmetjeneste, skole, SFO og barnevern, og det mener jeg også vil være gode arenaer for å samarbeide om tiltak som er tilpasset risikobildet i de utsatte og ulike bransjene.

Marian Hussein (SV) [13:55:30]: En undersøkelse fra Statens arbeidsmiljøinstitutt i 2023 viste at vold, trusler og netthetsvar utbredt blant barnevernsansatte, og 81 pst. av dem som jobbet i barnevernsinstitusjoner, meldte fra om at de hadde opplevd vold eller trusler de siste seks månedene. Over 18 pst. av dem opplevde også verbal aggresjon, og det ble rapportert om alvorlige fysiske hendelser som angrep med skarpe gjenstander og kvelningsforsøk. Både barn og unge var kilde til disse hendelsene. Et av kravene fra LO i Oslo, Fagforbundet og Fellesorganisasjonen er at alenearbeid må forbys. De opplever at regelverket ikke etterfølges tilstrekkelig av arbeidsgivere, og at det har vært mange situasjoner som har oppstått den siste tiden. Hva vil statsråden si til disse ansatte?

Statsråd Kjersti Stenseng [13:56:37]: Jeg vil gjenta det jeg sa: Det skal være trygt å gå på jobb i Norge, og vi må gjøre det vi kan for å ha et lovverk som sikrer at det blir gjort nødvendige vurderinger rundt trusler, vold og risiko. Det arbeidet Arbeidstilsynet skal gjøre nå, er viktig for å både avdekke og følge opp manglende oppfølging av regelverket. Som jeg sa i stad, mener jeg at vi må forsterke innsatsen blant både arbeidsgivere, oppdragsgivere, myndigheter og parter når vi får tragiske utfall som det vi så i fjor høst.

Det er 5 pst. som oppgir at de har vært utsatt for jobbrelatert vold, men jeg mener at vi har et regelverk som er bra slik det er i dag. Vi må selvfølgelig alltid se på om vi kan forsterke det, men jeg mener at en felles innsats med arbeidstilsyn, arbeidsgivere og myndigheter for å forsterke fokuset på det og sørge for at loven blir fulgt, kanskje er det viktigste tiltaket nå.

Marian Hussein (SV) [13:57:38]: Det sies at det skal være trygt å gå på jobb. For Tamima var det ikke trygt å gå på jobb. Vitner har fortalt at Tamima sa ifra om at hun følte seg utrygg på jobb. Samtidig sier statsråden at vi har et regelverk, men hvis det er slik at folk dør på jobb i Norge fordi vi ikke klarer å etterleve disse reglene, må man se på hvordan man kan stramme inn på bruken av alenearbeid. Dette gjelder ikke kun barne-

vernsansatte. HK, som organiserer dem som jobber på bensinstasjoner, forteller om flere alvorlige hendelser, og da må det få konsekvenser. Er det ikke på tide at statsråden også ser på hvordan man kan stramme inn, sånn at det ikke opprettes tiltak på hvert eneste gatehjørne som ikke sikrer de ansatte eller tar dem på alvor?

Statsråd Kjersti Stenseng [13:58:43]: Kampen-dra-pet viser at det ikke alltid er trygt å gå på jobb. Jeg er helt enig med representanten. Det er en forferdelig trist hendelse som må føre til forsterket innsats fra flere, både myndigheter, arbeidsgivere og oppdragsgivere. Jeg mener at når lovverket er såpass tydelig som det er – hvis en ikke kan sikre et forsvarlig arbeidsmiljø og gjøre en grundig risikovurdering, skal altså alenearbeid være ulovlig – må vi gjøre mer for etterlevelsen. Det er ikke først og fremst lovverket jeg mener vi må gjøre noe med, men vi må forsterke innsatsen for å sørge for at regelverket blir etterlevd. Der skal jeg ta ansvar, partene må ta ansvar, og ikke minst må arbeidsgiverne ta ansvar. Der tror jeg tilsynsarbeidet som Arbeidstilsynet nå er i gang med rettet mot risikobrancher og private barnevernsinstitusjoner, samt veiledning og oppfølging av det arbeidet, er viktige tiltak.

Morten Stordalen hadde her overtatt presidentplassen.

Spørsmål 27

Monica Molvær (H) [14:00:00]: «Nye tall viser at strykprosenten på nasjonal deleksamen i matematikk på lærerutdanningen er urovekkende høy, særlig blant studenter som tas opp uten karakterkrav i norsk og matematikk. Det burde bekymre enhver som er opptatt av kvalitet i skolen. Regjeringen har valgt å senke opptakskravene, men resultatene viser utvikling som går i feil retning.

Hvordan mener statsråden at dette bidrar til å sikre flere kvalifiserte lærere i klasserommet – og ikke bare flere som begynner på studiet, men faller fra underveis?»

Statsråd Sigrun Aasland [14:00:34]: Jeg deler representantens engasjement for å sørge for godt kvalifiserte lærere til barnehagene og skolene våre, og til det trenger vi lærerutdanninger av høy kvalitet. Vi trenger at flere motiverte søkere kommer inn på lærerutdanningen, og vi trenger god oppfølging av studentene. Derfor har vi jobbet målrettet med å øke søkningen til utdanningene. Et av tiltakene er at institusjonene kan søke om dispensasjon fra nivåkravene ved opptak. Jeg er

derfor veldig glad for at det i år er 20 pst. flere studenter som har startet på en grunnskolelærerutdanning enn det var året før.

Når det gjelder resultatene på nasjonal deleksamen i matematikk, har jeg to observasjoner. Den ene er at den samlede strykprosenten har gått ned. Det er bra. Den andre er, som representanten påpeker, at de som hadde svakest forkunnskaper, presterer dårligst.

Det er ikke overraskende. Mange tar nasjonal deleksamen i matematikk i første og andre semester, som helt ferske studenter. På et femårig studium har studentene fortsatt flere studier igjen til å utvikle seg og tilegne seg den nødvendige kompetansen. Vi vet også at svært mange består eksamen når de tar den for andre gang.

Vilkåret for å få innvilget dispensasjon fra nivåkravene for opptak er at institusjonene sørger for tiltak som styrker studentenes kompetanse og bidrar til økt gjennomføring. I revidert nasjonalbudsjett for 2024 fikk institusjonene ekstra midler, slik at de kan sette inn forsterkede tiltak for studenter som er tatt opp til studietilbud med dispensasjon fra disse særskilte nivåkravene. Institusjonene er også bedt om å rapportere på hvordan midlene er brukt. Det er for tidlig å si noe om hvordan unntak fra nivåkrav har påvirket gjennomføring og sluttkompetanse, for vi har bare hatt to år med opptak med dispensasjon.

Høy kvalitet i utdanningen er avgjørende hvis vi skal få nyutdannede lærere med høy kompetanse, godt forberedt til yrket som venter dem. Jeg mener dette også er det viktigste for å hindre frafall i utdanningen. Jeg har veldig klare forventninger til universitetene og høyskolene om at de gjør jobben sin i lærerutdanningene, som for alle andre utdanninger. Det er hvilken kompetanse de nyutdannede tar med seg ut av utdanningen, som teller.

Monica Molvær (H) [14:02:48]: Takk for svaret.

Jeg stilte også spørsmål om opptakskravet før jul, men nå har vi fått et tydeligere svar på hvordan politiken faktisk slår ut, og dette er alvorlig. NOKUT omtaler også strykprosenten i lærerutdanningen som bekymringsfull. Tallene viser at om lag seks av ti studenter som tas opp med dispensasjon fra karakterkravene i matematikk, stryker på denne nasjonale deleksamenen. Det er omtrent dobbelt så mange som dem som har nødvendige forkunnskaper. Dette er ikke enkelttilfeller, det er et tydelig mønster.

Når regjeringen har senket kravene og konsekvensene er så tydelige, hvordan kan statsråden mene at dette er riktig vei for å sikre at vi får flere kvalifiserte lærere i klasserommet?

Statsråd Sigrun Aasland [14:03:34]: Det er ikke Arbeiderpartiets politikk å gi opp 19–20-åringene eller

stenge døren for unge mennesker som har lyst til å ta en lærerutdanning. Det er regjeringens politikk og Arbeiderpartiets politikk å sørge for at vi har en god utdanning til dem som er motivert og kvalifisert gjennom å ha fullført videregående opplæring, til å gjennomføre en lærerutdanning.

Jeg er også svært uenig i at vi har fasiten. Vi har to år med opptak med dispensasjon, med tydelige vilkår til institusjonene. Vi ser også store forskjeller mellom institusjoner, der flere av institusjonene som har fått dispensasjon, har bedre resultater som følge av tiltak de har gjort for å følge opp studentene i det første året av studiene.

Monica Molvær (H) [14:04:18]: Jeg takker for svaret.

Jeg er helt enig i at det som kommer ut i andre enden, er det som virkelig teller, men det er derfor jeg er så bekymret for de tallene vi nå har fått. Forkunnskaper betyr noe for gjennomføring, det vet vi også fra erfaring, og vi ser at da man hadde krav, var det flere som fullførte lærerutdanningen.

I mange andre utdanninger der det er strenge opptakskrav, er det helt normalt å måtte ta opp igjen fag for å kunne kvalifisere seg til høyere utdanning hvis man ikke klarer det på første forsøk. Hvorfor skal vi ha lavere ambisjoner på vegne av skolen og framtidens barn?

Når regjeringen senker terskelen inn og forventer at studiesteder skal tette opp med særskilte studieordninger, burde det ringe noen alarmklokker, for det er ikke der man skal rette opp feilen.

Fjellvettregelen sier at det er ingen skam å snu. Vil statsråden ta ansvar og være villig til å justere kursen når

tallene viser at denne politikken ikke gir det resultatet man ønsker?

Statsråd Sigrun Aasland [14:05:16]: Jeg vil gjenta at det er de som kommer ut i andre enden, som teller, og også at det ikke er Arbeiderpartiets politikk å gi opp folk som har lyst til å bli lærere.

Det er pussig å sammenligne med andre studier, for det er ingen andre studier som har denne typen særskilte krav som disse som har fått dispensasjon. Det er også, synes jeg, pussig å ønske seg et utdanningssystem der man bruker penger og tid på å ta opp fag fra videregående skole før man begynner på en høyere utdanning, når vi har mangel på folk, mangel på kompetanse og mangel på lærere ute i samfunnet. Det er dårlig bruk av samfunnets ressurser.

Jeg ønsker meg tvert imot et utdanningssystem der vi får flere motiverte søkere inn, og der vi forsterker oppfølgingen av disse studentene. Jeg tror alle er enige om at ingen forventer at man skal være ferdig utlært etter ett år, når man begynner på en utdanning på fem år.

Presidenten [14:06:08]: Med det er den ordinære spørretimen omme.

Sak nr. 3 [14:06:16]

Referat

Presidenten [14:06:17]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.07.

